

Հոկտեմբեր 2023

N 13-14(1442-1443)

ԱՊԱԳԱ ԲԺԻՇԿ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԻԻԹԱՐ ՀԵՐԱՑՈՒ ԱՆՎԱՆ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Այս համարում

Իրադարձություն

«Ապրելով հերոս դառնալն ավելի դժվար է». ԵՊԲՀ ռեկտորը հանդիպել է առաջին կուրսի ուսանողներին	4-5
Ռեկտորատի նիստ՝ հազեցած օրակարգով	6
Հավակնորդները՝ ռեկտորատում	7

Գիտություն

Տուժածներին բուժօգնություն ցույց տված հերացիականների օրինակը պետք է տեսանելի լինի ուսանողության համար	8
Բարեգործական նվիրատվություն	9
Հայ մասնագետի դասախոսությունը Վիեննայում	9
Աշխատանքային հանդիպումների շարք	10
Միջոցառման եզրափակիչ հանդիպումը	11
Գիտական զեկույց՝ ԵՊԲՀ-ում	12
Հրանտ Տեր-Պողոսյանը՝ Պիեռ Ֆոշարի ակադեմիայի մրցանակակիր	13
Ուրուլոգիական համագումարը ԵՊԲՀ-ում համախմբել է ոլորտի առաջատարներին	14-15
Գիտական խորհրդի առաջին նիստը	16-17
Միջազգային բժշկական համագումար	18-21

Կրթություն

Բժշկական բուհը վերանայել է կրթական ծրագրի և՛ ճարտարապետությունը, և՛ կառուցվածքը	22
Մեկնարկեց միջազգային հավատարմագրման գործընթացը	23
Եոթրյա այցով ԵՊԲՀ-ում է միջազգային հավատարմագրումն իրականացնող փորձագիտական խումբը	24-25
Ֆարմակոգնոզիայի ամբիոնի ձեռքբերումները	26
Կլինիկական նյարդագիտության 2-րդ սիմպոզիումը	27
Քաոռյա դասընթացների շարք	28
Վերապատրաստում Ֆրանսիայում	29
Հոդվածներ՝ գիտակիրառական ամսագրում	29

Կլինիկական

«Միքայելյան» հիվանդանոցի առօրյան՝ լուսանկարներով	30-31
Դոնորների թիվը «Հերացի» արյունաբանական կետում ավելանում է	32
Անհրաժեշտ է վիտամին D-ի բավարար քանակ	32
Հերթական թիմային աշխատանքի արդյունքը	33
Ի գիտություն	33
Արթրիտի դեմ պայքարի միջազգային օրվա առիթով	34
Պաթոլոգիայի կլինիկայի ղեկավարը՝ Պաթոլոգիայի եվրոպական միության կրթաթոշակառու	34
Օգնություն է ցուցաբերվել 172 հայրենակցի	36

Բլից հարցազրույց

Միշտ երազել եմ լինել երգչուհի և երգել մեծ բեմում

35

Ժամանց

Խաչբառ

37

Փունջ մը ժպիտ

37

Միջազգային

Միջազգային արդյունավետ համագործակցություն

38

Համագործակցության նոր հեռանկար

39

Մասնակցություն SAFEMED+ նախագծի հանդիպմանը

40

Մասնակցություն միջազգային նախագծին

41

Հորելյան

Անվանի գիտնականը՝ համալսարանականների հուշերում

42-45

Բժշկական մանրէաբանության մեկդարյա ամբիոնը

46-49

Հարցազրույց

Մանկավարժությունը՝ կյանքի առաքելություն

50

«Սիրահարված»՝ ունեւտոլոգիային

51

«Ինքնագիտ» վերլուծական

Զարկերակային գերճշում

52

Անեսթեզիայի զարգացումն է ապահովում առաջընթացը

53

Ուսանողի անկյուն

Անվանական կրթաթոշակառու Շուշաննա Աթաջանյան

54

Մասնագիտության բովում թրծվող բժիշկը

55

Մշակույթ

«Արվեստը կրթում է սիրտը»

56

Սպորտ

Մենք Ձեզ հրաժեշտ չենք տալիս, այլ ասում ենք մնաք բարով, կհանդիպենք

57

Հորդոր՝ ապագա բժիշկներին

57

For International students

Статьи для иноязычного читателя

58-68

ԱՊԱԳԱ ԲԺԻՇԿ

APAGA BZHISHK (FUTURE DOCTOR)

ԳԼԽԱՎՈՐ ԽՄԲԱԳԻՐ

ՍԵՂԱ ԽԱՉԱՏՈՒՐԻ ԹՈՐՈՍՅԱՆ

EDITOR SEDA KH. TOROSYAN

Անգլերեն նյութերի պատասխանատու՝

ԱՆՆԱ ԴԵՄՈՒՐՉՅԱՆ

Համակարգչային ձևավորող՝

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՄԵԼԻՔՍԵԹՅԱՆ

Գրական աշխատողներ՝

ԱԻԴԱ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ՄԱՅԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Լրատվական գործունեություն իրականացնող՝ «Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարան» հիմնադրամ:
Թերթը գրանցված է ՀՀ արդարադատության նախարարությունում: Գրանցման վկայական՝ N03U990254:
Հասցեն՝ Երևան 0025, Կոյունի վ. 2: Հեռ.՝ (010) 301 000 (Ներքին՝ 2-46, 2-47): E-mail: info@ysmu.am: Ծավալը՝ 70 էջ: Տպաքանակը՝ 300 օրինակ: Անվճար:
Տպագրվում է «Դրինտարմ» ՍՊԸ տպագրատանը:

Նյութերի հեղինակներ՝ Տաթևիկ Գրիգորյան, Տաթևիկ Ղազարյան,
Արփինե Թովմասյան, Ինգա Մարտինյան
Լուսանկարները՝ Մարի Գալստյանի

«ԱՊՐԵԼՈՎ ՀԵՐՈՍ ԴԱՌՆԱԼՆ ԱՎԵԼԻ ԴԺՎԱՐ Է». ԵՊԲՀ ՌԵԿՏՈՐԸ ՀԱՆԴԻՊԵԼ Է ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՒՐՍԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻՆ

Կարգապահությունից մինչև կազմակերպչական հարցեր, զարգացման առաջիկա հեռանկարներ, բժշկի աշխատանքի նրբություններն ու մարդասիրական կողմերը և բազմաթիվ այլ թեմաներ քննարկվեցին ԵՊԲՀ ռեկտոր Արմեն Մուրադյանի՝ առաջին կուրսի ուսանողների հետ հանդիպման ընթացքում:

«Միբելի՛ ուսանողներ, հարգելի՛ հերացիականներ, ինձ համար հրաշալի հնարավորություն է ձեզ ողջունել մեր մայր բուհում, ուսանողական խորհրդարանի կազմակերպած այս հանդիպմանը: Հույս եմ հայտնում, որ այսպիսի հավաքները կմտնեն բնականոն հունի մեջ և այն փորձությունները, որով անցավ թե՛ մեր ժողովուրդը, թե՛ պետությունը, թե՛ համալսարանը մասնավորապես՝ ինչ-որ մասով գրկել է ձեզ ուսանողական կյանքից: Այդուամենայնիվ՝ համալսարանն իր անցած ճանապարհով հպարտություն է ներշնչում բոլոր շրջանավարտներին, աշխատակիցներին, սովորողներին՝ թե՛ պատերազմի, թե՛ համավարակի ընթացքում պատասխանատվության, պրոֆեսոնալիզմի վիթխարի չափաբաժնով կարևոր աշխատանք կատարել, մասնակիցը դառնալ պայքարի՝ ձուլվելով իրականացվող համապետական ծրագրերին՝ շնորհիվ այն նախաձեռնողականության և այն մեծ հեղինակության, որ վայելում է համալսարանը», - ողջունելով հանդիպման մասնակիցներին՝ ասաց Արմեն Մուրադյանը՝ հիշեցնելով, որ COVID-19-ի ընթացքում համալսարանը ապացուցողական բժշկության վրա հիմնված հանրային իրազեկման գործառնություն իրականացրեց:

Բժշկական բուհում բոլոր կարևոր միջոցառումները հանուն հայրենիքի անմահացած հերոսների հիշատակին ծաղիկների խոնարհմամբ են մեկնարկում:

Ռեկտորը իր խորին երախտագիտությունը, խոնարհումը բերեց այն տղաներին, որոնք համալսարան եկան որպես առաջին կուրսեցի՝ պատկերացում չունենալով, որ հետագայում կունենան բուհում նաև այլ, հատուկ կարգավիճակ, ինչպես նաև հայրենիքի այն պաշտպաններին, որոնք մարտի դաշտում ձեռք բերեցին առողջական խնդիրներ:

«Գիտե՞ք, որ Ջինվորի տունը՝ Հայրենիքի պաշտպանի վերականգնողական կենտրոնը, ձևավորվեց որպես ժողովրդի հասունացման դրսևորման հաստատություն: Չեմ թաքցրել երբեք, որ կապված եմ բժշկական համալսարանի հետ, որովհետև այստեղ մասնկությունս է անցել, շատ սիրում եմ այս հաստատությունը, առանձնահատուկ հպարտություն եմ ապրում, որ համալսարանը դարձավ Ջինվորի տան համահիմնադիր», - նշեց նա՝ հավելելով, որ Ջինվորի տունը, Մատենադարանը, օպերային թատրոնը քաղաքակրթության հասունացման ձևաչափն են, որոնցով մեր ժողովուրդը ներկայանում է աշխարհին:

Պրոֆեսոր Մուրադյանը ընդգծեց ու բարձրաձայնեց այն մարդկանց մասին, որոնք ևս հերոսացան՝ մարտի դաշտում չընկնելով:

«Հավատացե՛ք՝ այսօր սրընթաց փոփոխվող աշխարհում հերոս դառնալը ապրելով՝ ավելի դժվար է: Սրանք այն արժեքներն են, որոնց կրողը պետք է լինենք»:

Կարևորելով ուսանողների դերը՝ նա նշեց, որ բժշկական կրթություն ստացող մարդը պարտավոր է լինել սոցիալապես պատասխանատու բոլոր նրանց համար, որոնց հետ առնչվելու է ապագայում:

Պատասխանատվությունն այս դեպքում դառնում է շարժառիթ, և այն պետք է կրել այլոց համար հենց առաջին կուրսից՝ անցնելով բարդ առարկաների ուսումնառության, մասնագիտացման դժվարին ճանապարհ:

Նա օրինակներով խոսեց իրենից տարիքով փոքր այն բժիշկների մասին, ում պարտքի զգացումը, մարդասիրական պատասխանատվությունը առաջնորդեց դժվարին իրավիճակում:

Ռեկտորը շեշտեց, որ բժշկական համալսարանը սկզբունքորեն որևէ քաղաքական ներգրավվածություն չի ունեցել և չի ունենալու, սակայն սոցիալական պատասխանատվության դաշտում անմասն լինել չենք կարող՝ թե՛ պատերազմի ժամանակ, թե՛ համավարակի դեմ պայքարում:

Բոլորս ականատես եղանք, թե ինչպես շաբաթներ առաջ արցախցի մեր հայրենակիցները ընտանիքներով լքեցին մշտական բնակավայրը, բռնի տեղահանվեցին՝ անցնելով վտանգներով լի ճանապարհ:

«Տեղի հիվանդանոցում աշխատում էր 611 մարդ, նրանցից մնացել էին 45-ը և գիտեին, որ 45 բուժաշխատողով պետք է ապահովեն վիրավորների բուժօգնությունը, որոնց թիվը 220-ն էր: Այդ պահին, երբ շատ բժիշկների հարազատներ ճանապարհին էին, և հիվանդանոցի մուտքի մոտ կանգնած էին այլ երկիր ներկայացնող զինված մարդիկ, 45-ով նրանք 220-ի համար էին պատասխանատու: Այդ օրը եղավ այն պայթյունը, որի մասին գիտեք, և ևս 221 մարդ մեկ ժամվա ընթացքում ընդունվեց այդ հիվանդանոց», - մանրամասնեց Արմեն Մուրադյանը՝ համեմատական տանելով, որ սովորական պայմաններում, երբ բուժ-հաստատությունը ընդունում է 5 քաղաքացի՝ դա զանգվածային ընդունելություն է համարվում:

Այս մարդիկ, նրա գնահատմամբ՝ այսօրվա հերոսներ են, և կոչումով բժշկին նա տեսնում է հենց այդպիսին, որը կատարում է իր պարտականությունները մինչև վերջին հիվանդի տեղափոխումը:

Լսարանին ռեկտոր Ա. Մուրադյանը ներկայացրեց Ստեփանակերտի հանրապետական բժշկական կենտրոնի տնօրեն Մհեր Մուսայելյանին, որն իր առաջարկով այսուհետև մասնագիտական գործունեությունը կշարունակի համալսարանական հարկի տակ՝ «Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցում աղետների ժամանակ անհրաժեշտ վարչական գործողությունների, մարդկային պաշարների կառավարման ուղղությամբ տնօրենի պաշտոնում:

Բուհի ղեկավարի մեծ ցանկությունն է, որպեսզի երիտասարդները ճանաչեն իրենց գործի օրինակելի նվիրյալներին:

Խոսելով կրթագիտական հաստատության ճանաչելիության մասին, նա մատնանշեց երկու ճանապարհ. շրջանավարտները, որոնք այսօր գործունեություն են ծավալում աշխարհի 40 երկրում, և այն գիտական հոգվածները, որոնք տպագրվում են ազդեցության բարձր գործակից ունեցող հեղինակավոր պարբերականներում:

Ա. Մուրադյանը անդրադարձավ նաև համալսարանական երեք հիվանդանոցների ծանրաբեռնվածությանն ու գործառնություններին, կարիերայի կենտրոնին և համալսարանի տարբեր ստորաբաժանումներին:

ԵՊԲՀ ուսանողական խորհրդարանի նախաձեռնությամբ ավելի քան մեկ ժամ տևողությամբ անցկացված միջոցառման ընթացքում ռեկտորը հորդորեց ապագա բժիշկներին՝ իրեն ուղղված հարցադրումներում լինել անկաշկանդ և անմիջական:

Առաջին կուրսեցիները հարցեր ուղղեցին գրքի վարման կարգից, գրքի հանդեպ անհրաժեշտ հարգանքից, ուսումնական այլ հարցերից, որոնց առնչվում են ամեն օր:

Կարգապահության մասին խոսելով՝ Արմեն Մուրադյանը նշեց, որ համալսարանը ձևավորում է նաև վարքագիծ, և ինչպես ուսանողական տարիներին, այնպես էլ հետագայում՝ մարդկանց, բուժառուների հետ հաղորդակցման հմտություններ ունենալը անչափ կարևոր է բժշկի աշխատանքում:

Նա խոսեց նաև միջազգային հավատարմագրման գործընթացի մասին՝ տեղեկացնելով, որ այս օրերին եռօրյա այցով ԵՊԲՀ-ում է միջազգային հավատարմագրումն իրականացնող փորձագիտական խումբը, որը հանդիպում ունեցավ նաև ուսանողական խորհրդարանի անդամ ուսանողների հետ:

Նշենք, որ տարբեր կուրսերի ուսանողների հետ ռեկտորի հանդիպումները շարունակական են և ամենամյա:

ՌԵԿՏՈՐԱՏԻ ՆԻՍՏ՝ ՀԱԳԵՑԱԾ ՕՐԱԿԱՐԳՈՎ

ԵՊԲՀ ռեկտորատի հերթական նիստը ընդգրկում էր ուսումնական, կազմակերպչական, կլինիկական բազմաթիվ հարցեր:

Ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, բուհի ծրագրային միջազգային հավատարմագրման գործընթացի ինքնագնահատման պրոցեսի համակարգող ու աշխատանքային խմբի ղեկավար Լարիսա Ավետիսյանը ներկայացրեց շարունակական այս գործընթացի երկրորդ փուլի մանրամասները:

Քանի որ առաջիկայում ԵՊԲՀ-ն հյուրընկալելու է փորձագիտական խմբին, և նախատեսված են համալսարանականների հետ տարբեր հանդիպումներ, խորհրդակցություններ, շրջայցեր՝ ԵՊԲՀ ռեկտոր Արմեն Մուրադյանը մեծապես կարևորեց կայանալիք այցը և դրա անխափան կազմակերպումը պատասխանատուների կողմից:

Իրենց հերթին հիվանդանոցային համալիրների գլխավոր բժշկները ներկայացրին կատարվող աշխատանքների արդյունքները, ընթացքը՝ նշելով, որ այս օրերին երեք հիվանդանոցներում բուժօգնություն են ստանում նաև ԼՂ-ից բռնի տեղահանված բուժառուներ:

«Հերացի» ավագ դպրոցը՝ տնօրենի զեկուցմամբ, արդեն ընդունել է 38 աշակերտ: Քննարկվող հարցերի թվում ռեկտորի ուշադրության կենտրոնում էին ավագ դպրոցի շինարարության մանրամասները:

Նիստին ներկա էր Ստեփանակերտի հանրապետական բժշկական կենտրոնի տնօրեն Մհեր Մուսայելյանը, ով Արմեն Մուրադյանի առաջարկով այսուհետև մասնագիտական իր գործունեությունը կշարունակի «Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցում:

Ռեկտորի գնահատմամբ՝ Մհեր Մուսայելյանը, ինչպես նաև շատ գործընկերներ, դժվարին իրավիճակներում թե՛ բժշկական թիմի, թե՛ ուսանողների համար օրինակելի են դրսևորել իրենց:

Նոր գործընկերոջը ներկայացնելով ռեկտորատի անդամներին՝ ռեկտորը նշեց, որ Մհեր Մուսայելյանը կկենտրոնացնի իր ուժերն ու փորձը՝ աղետների ժամանակ անհրաժեշտ վարչական գործողությունների,

մարդկային պաշարների կառավարման ուղղությամբ:

Ամփոփելով նիստը՝ բուհի ղեկավարը բոլոր ուղղություններով կարևորեց կայունության և արդյունավետության ապահովումը:

ԿՐԹԱԹՈՇԱԿՆԵՐԻ ՀԱՎԱԿՆՈՐԴՆԵՐԸ՝ ՌԵԿՏՈՐԱՏՈՒՄ

Ռեկտորատի նիստում բժշկական բուհի ղեկավարին և ռեկտորատի անդամներին ղեկանները ներկայացրին 2023-2024 ուսումնական տարվա անվանական կրթաթոշակի հավակնորդներին:

Ընդհանուր բժշկության ֆակուլտետից Սամվել Բատիկյանը՝ Վահան Արծրունու անվան, Շուշաննա Աթաջանյանը՝ Գրիգոր Արեշյանի անվան, Ժասմինա Հայրապետյանը՝ Բարդուղիմեոս Ֆանարջյանի անվան, ստոմատոլոգիական ֆակուլտետից Սոնա Գալստյանը՝ Ռուբեն Յուլյանի անվան, Լիլիթ Ստեփանյանը՝ Կառլեն Եսայանի անվան, ռազմաբժշկական ֆակուլտետից Հայկ Գեղամյանը՝ Մերուժան Ստեփանյանի անվան կրթաթոշակի հավակնորդներ են:

Ռեկտորատի անդամներին ներկայացվեց նաև ղեկավարական ֆակուլտետի մագիստրատուրայի ուսանող Ալվարդ Նասիրյանի թեկնածությունը՝ որպես ակադեմիկոս Էմիլ Գաբրիելյանի անվան կրթաթոշակի հավակնորդ:

Նշենք, որ մեկդարյա բժշկական բուհում սահմանված կարգի համաձայն անվանական կրթաթոշակ չնորմավորվում է գերազանց առաջադիմություն, հասարակական ակտիվություն և օրինակելի վարք ունեցող ուսանողներին:

ԵՊԲՀ ռեկտոր Արմեն Մուրադյանը, շնորհավորելով այս ուսումնական տարվա անվանական կրթաթոշակի հավակնորդներին, մաղթեց նրանց նորանոր հաջողություններ՝ բժշկագիտության բնագավառում:

Այնուհետև բուհի ղեկավարը ռեկտորատի անդամներին ներկայացրեց մեր ուսանողների մարզական հաջողությունները: Էրիկ Կրքաշյանը համահայկական 8-րդ խաղերի ծրագրով բաղմիթոնի զուգախաղերում գրավել է 1-ին տեղը, իսկ Մարիամ Սարգսյանը՝ Ղազախստանի Ալմաթի քաղաքում կայացած բազկամարտի աշխարհի առաջնությունում աջ և ձախ ձեռքերով նվաճել է բրոնզե մեդալ՝ դառնալով առաջին բազկամարտիկ աղջիկը Հայաստանում, որն արժանացել է մեդալի միջազգային առաջնությունում:

ՏՈՒԺԱԾՆԵՐԻՆ ԲՈՒԺՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ՑՈՒՅՑ ՏՎԱԾ ՀԵՐԱՑԻԱԿԱՆՆԵՐԻ ՕՐԻՆԱԿԸ ՊԵՏՔ Է ՏԵՍԱՆԵԼԻ ԼԻՆԻ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԵՊԲՀ ռեկտոր Արմեն Մուրադյանը, կլինիկական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Արմեն Մինասյանը, հետբուժական և շարունակական կրթության գծով պրոռեկտոր Գառնիկ Ավետիսյանը, մասնագիտական և շարունակական կրթության կենտրոնի ղեկավար Սաթենիկ Բաղդասարյանը, ընդհանուր բժշկության ֆակուլտետի ղեկան Կարինե Բարոյանը հանդիպեցին այն կլինիկական օրդինատորների, ընդհանուր բժշկության ֆակուլտետի ուսանողների հետ, որոնք գործուն մասնակցություն ունեցան Ադրբեջանի սանձազերծած ագրեսիայի և Ստեփանակերտի հարակից տարածքում պայթյունի հետևանքով ՀՀ ԱՆ համակարգմամբ տեղահանված վիրավորներին տեղափոխելու և տուժածներին բժշկական որակյալ օգնություն տրամադրելու աշխատանքներում:

«Մենք խորին շնորհակալություն ենք հայտնում բոլորին՝ բժշկական համալսարանում նման վարքագիծ և մարդկային տեսակ ձևավորելու համար», - կլինիկական օրդինատորներին, սովորողներին՝ բուհի ղեկավարության անունից երախտիքի խոսք հղեց Արմեն Մուրադյանը՝ ընդգծելով, որ ուսանողության համար այս երիտասարդների օրինակը պետք է տեսանելի լինի:

Հանդիպման մասնակիցները ներկայացան, խոսեցին կատարած աշխատանքի, ներկայումս իրենց զբաղվածության մասին:

Բուհի ղեկավարը, լսելով նրանցից յուրաքանչյուրի կարծիքը՝ հետագա ուսումնառության վերաբերյալ, պատրաստականություն հայտնեց քննարկել նրանց ներգրավումը համալսարանական մեծ ընտանիքի մեջ:

Արմեն Մուրադյանը շեշտեց, որ արդեն իսկ պրոֆեսիոնալիզմ դրևորած հերացիականների հետագա մասնագիտական ուղին ևս պետք է հիմնված լինի չափազանց բարձր արհեստավարժության վրա:

Տեղահանված վիրավորներին տեղափոխելու և տուժածներին բժշկական որակյալ օգնություն տրամադրելու աշխատանքներում ներգրավված սովորողների մեծ մասն աշխատում էր շտապօգնության ծառայությունում:

Նրանց մի մասը բարձրաձայնեց աղետների բժշկությանն ուղղված վերապատրաստման դասընթացների, այս ոլորտում մասնագիտացման կարևորության մասին: Այս առումով ռեկտորը նկատեց, որ շտապ օգնության և աղետների բժշկության ամբիոնում նախատեսվում են ծրագրային բարեփոխումներ, և հաշվի կառնվեն հնչած առաջարկները:

«Ընդհանուր բժշկական գործունեություն» ծրագրի ինտերն Ադելինա Վարդանյանը երկու տարի է մայրաքաղաքի շտապօգնության ծառայությունում է աշխատում: Մեպտեմբերի 23-27-ն ընկած ժամանակահատվածում երկու անգամ մեկնել է Ստեփանակերտ՝ տարահանված վիրավորներին տեղափոխելու նպատակով:

2020 թվականին նա ևս կամավորագրվել էր «Հերացի» համալսարանական հիվանդանոցի աշխատանքներում, սակայն այս անգամ, նրա խոսքով, մասնագիտական գործունեությունն իրականացնելիս զգացողությունները, ապրումներն այլ էին:

44-օրյա պատերազմի ընթացքում վիրավորված, ռազմական գործողությունների մասնակից Հենրուշ Զոհրաբյանը՝ պրոֆեսոր Իրինա Մալխասյանի ղեկավարությամբ, անեսթեզիոլոգիայի և ինտենսիվ թերապիայի ամբիոնի 3-րդ տարվա կլինիկական օրդինատոր է: Նա սանավիագիայի միջոցով մեկնել էր Միսիան՝ կրկին տեղահանված վիրավորներին տեղափոխելու նպատակով: Վիրավորներին բուժօգնություն տրամադրելը կլինիկական օրդինատորի առաջին փորձառությունը չէր:

Հանդիպման ընթացքում քսանից ավելի մասնակիցներից յուրաքանչյուրը՝ որպես երիտասարդ, սկսնակ բուժաշխատող, կարևոր նպաստ է բերել առողջապահական համակարգին՝ երկրի առաջ ծառացած դժվարին այս իրավիճակում:

Նրանց կրթության մատչելիության, աշխատանքով ապահովման հարցերը երախտագիտության բարձր զգացումով կլինեն բուհի ղեկավարության օրակարգում:

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՆՎԻՐԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

«Կալիֆորնիա կուրիեր» թերթի հրատարակիչ և խմբագիր Հարութ Մասունյանի միջնորդությամբ՝ Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի և GXP Biopharma ընկերության միջև շարունակվում է արդյունավետ համագործակցությունը:

Բիոքիմիայի և կենսաբանության պրոֆեսոր, GXP Biopharma ընկերության հիմնադիր Աշոտ Պետրոսյանը ծավել է Միացյալ Նահանգներում և իր գործունեությունը ծավալել այնտեղ, սակայն միշտ կապը պահել է հայրենիքի հետ: «Նա մշտապես մտածել է՝ ինչպես օգնել, ու քանի որ շատ կարևորել է կրթությունը, հատկապես՝ հայրենիքում, որոշել է իր նվիրատվությունը գրքերի ձևով կատարել՝ հերթական անգամ հարստացնելով Երևանի պետական բժշկական համալսարանի գրադարանը մասնագիտական նոր գրքերով: Աշոտ Պետրոսյանը լիահույս է, որ ուսանողները հաճախակի կօգտվեն այս գրքերից և էլ ավելի կկատարելագործեն իրենց գիտելիքները», - նշեց Հայաստանում ընկերության ներկայացուցիչ Ռուզան Պետրոսյանը՝ հավելելով, որ 1980-90-ական թվականներին Աշոտ Պետրոսյանը շուրջ 10 տարի ղեկավարել է Սան Ֆրանցիսկոյում գործող «Թեթերյան» միությունը: Հաշվի առնելով «Թեթերյան» մշակութային կենտրոնի ակտիվ գործունեությունը Հայաստանում՝ հետագայում համագործակցության շղթայի մեջ կներառվի նաև այդ կենտրոնը:

Կարիերայի կենտրոնի ղեկավար Խաչատուր Մարգարյանի խոսքով՝ Աշոտ Պետրոսյանը մոտ 50 գիրք արդեն նվիրաբերել է բժշկական բուհին՝ ուղարկելով հենց այն ժամանակակից գրականությունը, որի կարիքը համալսարանն ունի: «Այդ գրքերի շարքում կարելի է առանձնացնել Netter (The Netter Collection of Medical Illustrations) ստեղծագործությունների ամբողջ ցանկը՝ անատոմիայի և կլինիկական անատոմիայի առկայությամբ, որը մինչ այդ չենք ունեցել», - ընդգծեց Խաչատուր Մարգարյանը:

Հիշեցնենք, որ հոկտեմբերի 7-ին Հայաստանի Հանրապետությունում նշվեց գրադարանավարի օրը:

ՀԱՅ ՄԱՄՆԱԳԵՏԻ ԴԱՄԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎԻԵՆՆԱՅՈՒՄ

Համաշխարհային հոգեբուժական ասոցիացիայի կոնգրեստում ԵՊԲՀ բժշկական հոգեբանության ամբիոնի վարիչ, «Ինթերա» կենտրոնի տնօրեն Խաչատուր Գասպարյանը օրեր առաջ Վիեննայում հանդես է եկել դասախոսությամբ՝ «Միջնորդային փոխանցում և կոլեկտիվ տրավմա» («Intergenerational transmission and collective trauma») թեմայով:

«Անդրադարձա 44-օրյա պատերազմի հոգեբանական հետևանքներին, ազգային խտրականության և ատելության վրա կառուցված հայատյաց աղբյուրների անալիզի և տանդեմի կազմակերպած էթնիկ զտմանը», - պատմեց համալսարանականը:

23-րդ համաշխարհային կոնգրեսին մասնակցում էր 135 երկրի ավելի քան 4800 հոգեկան առողջության մասնագետ:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐԻ ՇԱՐՔ

Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի «ՔՈՐԲԵՅՆ» ուղեղի հիմնարար հետազոտությունների գիտակրթական կենտրոնում տեղի ունեցավ Neurotalks-2023 աշխատանքային հանդիպումների շարքը՝ “Bridging Synapses, Connecting minds” խորագրով, որոնց ընթացքում քննարկվեցին բժշկագիտական տարբեր թեմաներ: Դասախոսությունները տեղի ունեցան թե՛ առկա, թե՛ առցանց եղանակով:

Ողջունելով հանդիպման մասնակիցներին՝ գիտության գծով պրոֆեսոր, «ՔՈՐԲԵՅՆ» կենտրոնի գլխավոր գիտաշխատող և ծրագրի ղեկավար Կոնստանտին Եսկոյանը հիշեցրեց, որ կենտրոնում մասնագետները զարգացնում են Ալցհեյմերի հիվանդության դեպքում հնարավոր թերապևտիկ միջամտության մեխանիզմների հիպոթեզներից մեկը:

«10-15 տարի առաջ մենք սկսեցինք զբաղվել դրանով: Մենք ուսումնասիրում ենք ոսկրածուծ-գլխուղեղ փոխադարձ կապը: Կարող է ոսկրածուծը թվագրել իր ցողունային բջիջները դեպի ուղեղ, և կարող է դա օգնել՝ մաքրել գլխուղեղն ամփոփոցային թիթեղներից, քանի որ Ալցհեյմերի հիվանդությունը հիմնականում հենց այդ ամփոփոցային թիթեղների առաջացումն է: Մենք ուզում ենք հասկանալ՝ այդ թիթեղները մաքրելու ինչպիսի պոտենցիալ ունի օրգանիզմը: Եթե կա նման պոտենցիալ, ուրեմն մենք արդեն կարող ենք մտածել հնարավոր թերապևտիկ միջամտությունների մասին», - մանրամասնեց պրոֆեսորը:

Միջոցառման բանախոս, Ռուսաստանում և Նիդերլանդներում կրթություն ստացած նեյրոֆիզիոլոգ, մոլեկուլային կենսաբան Կիրիլ Չապրովն առաջին անգամ չէր Հայաստանում: Նա մասնագիտացած է գենետիկորեն մոդիֆիկացված կենդանիների վրա մարդու պաթոլոգիական վիճակի և հիվանդությունների մոդելավորման ոլորտում: «Խոսքը վերաբերում է Ալցհեյմերի, Պարկինսոնի հիվանդություններին», - նշեց մասնագետը: Քննարկման մասնակիցներին նա ներկայացրեց Ալցհեյմերի հիվանդության դեպքում կապն այնպիսի համակարգերի միջև, ինչպիսիք են գլխուղեղը, ոսկրածուծը, ինչպես նաև՝ դրանց ներգրավվածությունը միասնական պաթոլոգիական գործընթացին:

««ՔՈՐԲԵՅՆ» կենտրոնը հազեցած է նորագույն տեխնոլոգիաների վերջին խոսքով, ունի հսկայական պոտենցիալ՝ առաջադեմ մեթոդների զարգացման համար: Սա շատ լավ հարթակ է՝ մեծ և փորձառու թիմով», - հավելեց Կիրիլ Չապրովը:

Կենտրոնում առցանց կայացավ Լիոնի Կլաուդ Բերնարդ համալսարանի պրոֆեսոր Ռայմոնդ Մեսպուլիոյի դասախոսությունը: Նա խոսեց կենդանիների հետ կատարվող հետազոտական աշխատանքների դեպքում կարևոր ԵՄ ստանդարտների մասին: Շեշտվեցին այնպիսի հարցեր, ինչպիսիք են փորձերի ժամանակ կենդանիների խնամքը, ցավազրկումը և պահպանումը:

Նույն օրն ապագա բժիշկներն ունկնդրեցին նաև Դմիտրի Մալինին՝ ԱՄՆ Վինսկոնսինի համալսարանից: Նա ներկայացրեց կրծքագեղձի քաղցկեղի բուժման դեպքում հնարավոր նոր թերապևտիկ թիրախները, մասնավորապես՝ քաղցկեղային բջիջների օքսիդատիվ և ցիտոկինետիկ անոթաբանական մետաբոլիզմի վերածրագրավորումը:

Հաջորդ օրը դասախոսությամբ հանդես եկավ Դմիտրի Պավլովը՝ Կանադայի Կալագարիի համալսարանից: Նա ներկայացրեց իր աշխատանքը՝ կապված դեպրեսիայի պաթոգենեզում բորբոքման դերի հետ՝ դեպրեսիայի կենդանական մոդելի՝ ուղեղի տարբեր շրջաններում բորբոքային միջոցների ակտիվությունը:

Հաջորդ դասախոսությունը ներակայացրեց Եվգենի Միվիրինը՝ Նիդերլանդների Մասստրիխտի համալսարանից, «Ծերացումը և թունավոր նյութերի ազդեցությունն առնետների կենտրոնական նյարդային համակարգի և լյարդի վրա. ցողունային բջիջներով թերապիայի պոտենցիալը» խորագրով:

Բոլոր զեկույցներից հետո հնչեցին հարցեր, որոնք էլ ավելի հետաքրքիր ու արդյունավետ դարձրին աշխատանքային հանդիպումների շարքը:

ՄԻՋՈՑԱՌՄԱՆ ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ՄԱՍԸ

ԵՊԲՀ «ԲՈՐԲԵՅՆ» ուղեղի հիմնարար հետազոտությունների գիտակրթական կենտրոնում հոկտեմբերի 2-ին տեղի ունեցավ Neurotalks-2023 “Bridging Synapses, Connecting Minds” միջոցառման եզրափակիչ նիստը:

Ոլորտի առաջատար գիտնականները շարունակեցին քննարկել նեյրոգիտության արդիական թեմաները, ինչպիսիք են՝ նեյրոդեգեներատիվ հիվանդությունների մոդելավորումը, ցողունային բջիջներով թերապիան և ծանր ջրի հնարավոր դերը նեյրոհոգեբուժական հիվանդությունների դեպքում: Զեկույցների ներկայացումը տեղի ունեցավ հիբրիդային ֆորմատով՝ առցանց և առկա:

Օբսկուրի համալսարանի պրոֆեսոր Դանիել Էսթրին և «Նեյրոպլաստ» բիոտեխնոլոգիական ընկերության ղեկավար Յոհաննես դե Մյունտե-րը ներկայացրին ողնուղեղային վնասվածքների դեպքում էքսպերիմենտալ կենդանիների վրա փորձարկվող ցողունային բջիջներով թերապիան: Զեկույցից հետո ներկաները նրանց ուղեցին իրենց հետաքրքրող հարցերը:

Հաջորդ զեկույցը ներկայացրեց **Աննա Գորյովան՝ Մաաստրիխտի համալսարանից**: Նա խոսեց ամփոփող լատերալ սկլերոզի մասին: Քննարկվեցին կենդանիների վրա հիվանդության մոդելավորման, պաթոֆիզիոլոգիական օղակներին և ֆարմակոթերապիային վերաբերող հարցեր:

Ի.Մ. Մեչենովի անվան Մոսկվայի առաջին պետական բժշկական համալսարանի և Մաաստրիխտի համալսարանի բժշկ-գիտնական Տատյանա Ստրեկալովան, որը զբաղվում է փորձարարական և վարքագծային նյարդաֆարմակոլոգիայով և որն առաջին անգամը չէր մեր բուհում, անդրադարձավ նյարդահոգեբուժական խանգարումների առաջացման գործընթացում ծանր ջրի դերին և այդ ոլորտում կատարված համաճարակաբանական և նախակլինիկական հետազոտությունների արդյունքներին:

Նա ներկայումս ներգրավված է կենդանիների վրա մարդու նյարդային և հոգեբուժական պաթոլոգիաների մոդելավորման, ինչպես նաև՝ այդ հիվանդությունների բուժմանն ուղղված նոր դեղորայքային և այլ մոտեցումների հայտնաբերման աշխատանքներում:

«Բարեբախտաբար՝ 20 տարուց ավելի սերտ շփումներ ունեն երևանի պետական բժշկական համալսարանի գործընկերներին հետ: Կարծում եմ, որ բժշկական համալսարանը լավագույն հնարավորություններն է ընձեռում՝ ինչպես փորձարարության, այնպես էլ կադրերի առումով: Բուհի հետ համագործակցությունն, օրինակ, ինձ համար՝ որպես Նիդերլանդներում և Գերմանիայում աշխատող մարդու, շատ հեռանկարային է բոլոր ոլորտներում, հատկապես նախակլինիկական հետազոտությունները»,- ընդգծեց Տատյանա Ստրեկալովան:

Նրա խոսքով՝ բժշկական բուհի հետ փոխգործակցությունն իրականացվում է մասնավորապես Ալցհեյմերի հիվանդության մեխանիզմի ուսումնասիրության շրջանակում: «Մենք տրամադրում ենք տրանսգեն մկներ, որոնք արտադրում են ամիլոիդ կոչվող սպիտակուցը, որն էլ պատասխանատու է Ալցհեյմերի հիվանդության առաջացման համար: Մեր աշխատակիցները գործունեություն են ծավալում ինչպես Մոսկվայի Մեչենովի անվան համալսարանում, այնպես էլ Նիդերլանդների Մաաստրիխտի համալսարանում: Այնպես որ՝ կարող ենք խոսել եռակողմ համագործակցության մասին»,- նշեց Տատյանա Ստրեկալովան՝ հավելելով, որ քննարկվում է հետագա համատեղ աշխատանքը նաև Պորտուգալիայի Պորտոյի համալսարանի հետ:

Գիտության գծով պրոռեկտոր Կոնստանտին Ենկոյանը հիշեցրեց, որ ԵՊԲՀ «ԲՈՐԲԵՅՆ» գիտակրթական կենտրոնում արդեն 10 տարուց ավելի աշխատում են ոսկրածուծ-գլխուղեղ կապի և դրա առանձնահատկությունների վրա: «Մեզ տրամադրված կենդանիների արժեքավոր տրանսգեն մոդելների հետազոտության շնորհիվ մենք արդեն արձանագրել ենք հստակ օրինաչափություններ և շուտով կունենանք կոնկրետ արդյունքներ»,- տեղեկացրեց պրոռեկտորը՝ շեշտելով, որ այս պահին բժշկական համալսարանի համագործակցությունը գիտական ոլորտում ընթանում է առաջատար համալսարանների հետ իրականացվող մի քանի նախագծի շրջանակներում:

Neurotalks-2023 “Bridging Synapses, Connecting Minds” միջոցառումն անցկացվում է ԵՄ Marie-Curie Sklodowska Reise դրամաշնորհային նախաձեռնության “PhytoAPP” նախագծի և «Կրթության բարելավման ծրագրի լրացուցիչ ֆինանսավորում» ծրագրի ՆԱՀ շրջափուլի շրջանակում՝ ՀՀ ԿԳՄՄՆ «Կրթական ծրագրերի կենտրոն» ԾԻԳ-ի և Համաշխարհային բանկի հետ համատեղ իրականացվող «Ուղեղի վիզուալիզացիայի լաբորատորիա» դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակում:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՅՑ

Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանում կայացավ Մ.Վ. Լոմոնոսովի անվան Մոսկվայի պետական համալսարանի հիմնադրաբան բժշկության ֆակուլտետի հիմնադիր, ֆարմակոլոգիայի ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Օլեգ Մեդվեդևի՝ «Անհատականացված բժշկություն. առողջ սնունդ և աղիների միկրոբիոտա» գիտական զեկույցը:

Գիտության գծով պրոռեկտոր Կոնստանտին Ենկոյանը, ողջունելով հյուրին և միջոցառման մասնակիցներին, նշեց. «Հայաստանի Հանրապետության համար դժվարին ժամանակներ են, շտրիակալ ենք Ձեզ՝ այցի համար: Բոլոր նմանատիպ այցերը մեզ համար ոչ միայն գիտական, այլև բարոյական և հոգեբանական աջակցություն են: Շատ ուրախ եմ, որ այսօր բժշկական համալսարանում հավաքվել են ֆարմակոլոգիայի և ֆիզիոլոգիայի ոչ միայն մեր, այլև մի շարք գիտահետազոտական ինստիտուտների մասնագետներ: Կարծում եմ՝ կուտակված փորձը կկարողանաք փոխանցել մեր աշխատակիցներին՝ էլ ավելի ամրապնդելով ֆարմակոլոգիայի դպրոցի կողմից հաստատված կապերը»:

Դեղերի տեխնոլոգիայի ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Հակոբ Թովիշյանը շեշտեց. «Թեման շատ արդիական է: Բազմաթիվ հիվանդություններ կան, որոնք կապված են աղիների նորմալ աշխատանքի, այսինքն՝ աղիների վրա նորմալ միկրոֆլորայի ազդեցության հետ: Աղիների միկրոօրգանիզմներն ապահովում են մեզ համար տարբեր վիտամինների սինթեզ, նրանց փոխադրումը, այսինքն՝ մասնակցում են մեր առողջ ապրելակերպին: Ուստի, ուսումնասիրելով աղիքային միկրոֆլորան և ճիշտ հետևություններ կատարելով, մենք կարող ենք ուղղել մեր օրգանիզմում տեղի ունեցող տարբեր կենսաքիմիական գործընթացներ: Հատկապես մեծ է հակաօքսիդանտների նշանակությունը, որոնք անմիջական ազդեցություն են ունենում ուղեղի, արյան շրջանառության, ենթաստամոքսային գեղձի և այլ օրգանների վրա»,- ընդգծեց համալսարանական մասնագետը:

Պրոֆեսոր Օլեգ Մեդվեդևը մեկնարկեց իր գիտական զեկույցը վաղաժամ մահվան հիմնական ռիսկերից: «Մարդու ԴՆԹ-ում նույնականացված է 23 000 գեն: Միկրոբիոտայում պարունակվում է 10 միլիոնից ավելի գեն: Ահա թե ինչու է միկրոբիոտան շատ կարևոր»,- շեշտեց Օլեգ Մեդվեդևը՝ մանրամասնորեն անդրադառնալով աղիների միկրոբիոտայի դերին՝ առողջության պահպանման և հիվանդությունների առաջացման գործում:

Անդրադառնալով վաղաժամ մահվան հիմնական ռիսկերի շարքում անդրադառնալով սննդի դերին՝ մասնագետը հավելեց. «Ֆրուկտոզան մարդկային կյանքի ամենավտանգավոր բաղկացուցիչն է: Նույնիսկ առաջացել է նոր տերմին՝ ֆրուկտոզախիա»:

ՀՐԱՆՏ ՏԵՐ-ՊՈՂՈՍՅԱՆԸ՝ ՊԻԵՌ ՖՈՇԱՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐ

ԵՊԲՀ մանկական ստոմատոլոգիայի և օրթոդոնտիայի ամբիոնի վարիչ, թիվ 2 ստոմատոլոգիական պոլիկլինիկայի ղեկավար Հրանտ Տեր-Պողոսյանն արժանացել է Պիեռ Ֆոշարի ակադեմիայի մրցանակի:

Իռլանդիայի բժշկական Թագավորական քոլեջում անցկացվել է Պիեռ Ֆոշարի ակադեմիայի մրցանակի հանձնման ամենամյա արարողությունը: Նման մրցանակ շնորհվում է աշխարհի ականավոր ստոմատոլոգներին: Ակադեմիայի կանոնադրության համաձայն՝ մրցանակակիրները բարձրագույն էթիկական, բարոյական սկզբունքներ և մասնագիտական չափանիշներ ունեցող մարդիկ են, որոնք ներկայացնում են գիտական բնագավառը և հանրագույտ գործունեություն են ծավալում:

Ներկայացուցչական այս ցանկը գլխավորում էր մեր երկիրը ներկայացնող Հրանտ Տեր-Պողոսյանը:

«Ինձ համար մեծ պատիվ է լինել Պիեռ Ֆոշար ակադեմիայի անդամ: Շնորհակալ եմ մեր մասնագիտության զարգացման մեջ իմ համեստ ներդրումը բարձր գնահատելու համար: Հավաստիացնում եմ, որ ջանքերս կշարունակեն ուղղված լինել հայկական ստոմատոլոգիայի զարգացմանը», - ընդգծում է համալսարանականը, ով նշում է, որ մրցության ընթացակարգով այս մրցանակին արժանանալը մասնագիտությունն առավել զարգացնելու հերթական խթան է:

ՈՒՐՈՒՆԳԻԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ՀԱՄԱԽԱՐԵԼ Է ՈՒՐՈՏԻ ԱՌԱՋԱՏԱՐՆԵՐԻՆ

Արդեն 23 տարի՝ աշնան սկզբին, Հայաստանի ուրոլոգիական համայնքի համար մասնագիտական ձեռքբերումները ներկայացնելու և անելիքներն ուրվագծելու լավագույն հարթակը տարեկան համագումարն է: Նեյլի Խոստիկյանի անվան լսարանում օրերս մեկնարկեց Հայկական ուրոլոգիական ասոցիացիայի 23-րդ տարեկան համագումարը, որը համալսարանական հարկի տակ էր համախմբել արտերկրի անվանի մասնագետների, հանրապետության առաջատար բժշկական կենտրոնների ուրոլոգիական ծառայությունների ղեկավարների, բժիշկների, կլինիկական օրդինատորների:

Նիստը մեկնարկեց ԵՊԲՀ ռեկտոր, Հայկական ուրոլոգիական ասոցիացիայի պատվավոր նախագահ Արմեն Մուրադյանի և ուրոլոգիայի և անդրուրոլոգիայի ամբիոնի ավագ դասախոս Կորյուն Միրզոյանի համահեղինակած «Շագանակագեղձի քաղցկեղ. անցյալը, ներկան, ապագան» ծավալուն գեկույցի ներկայացմամբ:

Կ. Միրզոյանը թվային տվյալներով հագեցած վիճակագրությամբ խոսեց հիվանդության տարածվածության, պատմության մեջ հայտնի առաջին նկարագրությունների, կլինիկական ներկայացվածության մասին, ինչպես նաև անդրադարձավ ախտորոշման մեթոդների զարգացմանը, բուժման, վիրահատման մեթոդների էվոլյուցիային:

«Սա ուրոլոգիական ամենամեծ ստուգատեսն է Հայաստանում: Մենք ի մի ենք բերում անցյալ տարվա ընթացքում կատարված աշխատանքները և նախագծում ենք ուրոլոգիայի զարգացման ապագան մեր երկրում: Մենք դա անում ենք ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին՝ հրավիրված մասնագետների ուժերով: Միշտ աշխատում ենք կապ ունենալ դրսի մասնագիտական ասոցիացիաների հետ՝ ամերիկյան, եվրոպական և այլն: Այդ առումով հրավիրում ենք կարկառուն ուրոլոգների, որպեսզի նրանք մեզ փոխանցեն իրենց փորձը: Որքան էլ մենք այստեղ կարողանանք լավ աշխատել, այնուհանդերձ, մեր երկիրը փոքր է, որպեսզի ստեղծենք ուրոլոգիական ուղեցույցներ: Ուղղություններն էլ մեր մասնագիտության մեջ չենք սահմանափակում: Այս տարի ԵՊԲՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Արմեն Մուրադյանի գլխավորությամբ ավելի ենք լայնացրել մեր հետաքրքրությունների շրջանակը», - մանրամասնեց Հայկական ուրոլոգիական ասոցիացիայի նախագահ Ռուբեն Հովհաննիսյանը:

Միջոցառմանը հրավիրված էր նաև ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Խաչատուր Աբովյանի անվան պետական մանկավարժական համալսարանի հայ հին և միջնադարյան գրականության ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Աելիտա Դուրյանյանը, ով ներկայացրեց «Մխիթար Հերացի. մեծ բժշկապետը և մարդը» գեկույցը:

Ռուբեն Հովհաննիսյանի գնահատմամբ՝ արհեստական ինտելեկտը սրընթաց զարգացում է ապրում, այդ թվում՝ բժշկության մեջ, և պատահական չէ, որ գիտական ծրագրում ներառված էր դասախոսություն նաև այդ թեմայով:

«Մենք պետք է ոչ միայն իմանանք ուրոլոգիայի զարգացման ուղղությունները, վերջին նորությունները, այլև, եթե ուզում ես լինել լավ ուրոլոգ, լավ մասնագետ, պետք է տիրապետես այն ամենին, ինչը ստեղծվել է աշխարհում առ այսօր»:

Այդ նպատակով համագումարին հրավիրել էր ԵՊԲՀ պատվավոր դոկտոր, ARICE ծրագրի փորձագետ, ԱՄՆ Կալիֆոռնիայի Cedars-Sinai բժշկական համալսարանի օնկոբիոբանկավորման գիտական տնօրեն, Ավստրիայի Գրացի համալսարանի բիոբանկի հիմնադիր տնօրեն, պաթոմորֆոլոգիայի և համակարգչային կենսաբժշկության ամբիոնների պրոֆեսոր Կարինե Սարգսյանը, ով ԱՄՆ-ից տեսաձայնագրված ներկայացրեց «Արհեստական բանականությունը և մեքենայական ուսուցումը կենսաբժշկական հետազոտություններում և կիրառական բժշկության մեջ. կիրառումն ուրոլոգիայում» գեկույցը:

Աշխարհի տասը երկրից, այդ թվում՝ Կատարից, Իսրայելից, ՌԴ-ից հրավիրված բժշկ-գիտնականները ներկայացրին իրենց փորձը, ունկնդրեցին հայ գործընկերներին՝ թեմատիկ լայն ընդգրկմամբ, փոխանակեցին առկա փորձը և որոշեցին առավել ընդլայնել հետագա համագործակցությունը:

Բանախոսների և մոդերատորների թվում էին ինչպես համալսարանական մասնագետներ, այնպես էլ այլ բժշկական կենտրոնների ներկայացուցիչներ, բժիշկներ արտերկրից:

ԵՊԲՀ ուրոլոգիայի և անդրուրոլոգիայի ամբիոնի պրոֆեսոր, ՀՀ ԱՆ ուրոլոգիայի գծով խորհրդատու Արթուր Գրաբսկին նշեց, որ Հայկական ուրոլոգիական ասոցիացիայի տարեկան համագումարներն ավանդական են դարձել:

«23 տարին բավականին մեծ ժամանակահատված և մեծ ճանապարհ է, որն անցել ենք և երբ սկսում էինք դեռևս 1999 թվականից մեր գործունեությունը, այն եզակի մասնագիտական միավորումներից էինք Հայաստանում, որ համախմբված, կազմակերպված, մեր հիմնադրի՝ Իվան Աղաջանյանի ձևակերպմամբ՝ «պրոտոկոլային» ժողովներ էինք անում, որովհետև միշտ հիմնվել ենք դեռևս այդ ժամանակներում մեզ համար նորույթ հանդիսացող ուղեցույցների թարգմանությունների վրա: Այս ժողովն էլ սկսած ճանապարհի շարունակությունն է», - ասաց Արթուր Գրաբսկին, ով տարիներ առաջ նախագահել է Հայկական ուրոլոգիական ասոցիացիան՝ հավելելով, որ պատմական մեջբերումներից մինչև նորագույն տեխնոլոգիաներ, ռոբոտիկ և վիրաբուժություն ընդգրկմամբ է հազեցած այս տարվա հավաքի օրակարգը:

«Տարեկան համագումարները, որպես կանոն, երկու հիմնական նպատակ ունեն՝ ուսուցողական զեկույցներ և մասնագիտական շփումներ, որոնք նպաստում են մեր ոլորտի պատկերը, զարգացումները, կարիքները հասկանալուն: Զուգահեռաբար՝ մեր օրդինատորները, երիտասարդ բժիշկները մեծ ինֆորմացիա և գիտելիք են ստանում: Տարին մեկ անգամ մենք կազմակերպում ենք նաև Եվրոպական ուրոլոգիական դպրոց, երբ Եվրոպայից եկած մասնագետները զեկույցներ են կարդում, թեյնինգներ են անցկացնում, ինչը երիտասարդների համար լուրջ առաջընթաց է ապահովում», - նշեց «Հերացի 100» հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի նախագահ, ուրոլոգ Արմեն Ավոյանը:

Ուրոլոգիայի և անդրուրոլոգիայի ամբիոնի պրոֆեսոր Սերգեյ Ֆանարջյանի խոսքով՝ ասոցիացիաների կարևորությունն այն է, որ ներկայացված փորձը, նորարարությունները փոխանցվում են ուսումնական գործընթացին:

«Երիտասարդների համար ուրոլոգիան գրավիչ մասնագիտացում է, սակայն շատ կցանկանայի, որպեսզի այս ուղղությունն ընտրած երիտասարդ մասնագետներն ավելի խորացված և բազմակողմանիորեն ուսումնասիրեն մասնագիտությունը և, ամենակարևորը, լինեն բազմակողմանի զարգացած, օտար լեզուների իմացությամբ, քանզի վերջինս կարևոր է ոլորտի զարգացումներին հետևելու, իրազեկ լինելու և դրանք կիրառելու տեսակետից», - շեշտեց պրոֆեսոր Ֆանարջյանը:

Նշենք, որ այս տարին հորելյանական է ԵՊԲՀ ուրոլոգիայի և անդրուրոլոգիայի ամբիոնի համար, լրանում է վերջինիս 20 տարին, սակայն, պայմանավորված երկրում ստեղծված իրավիճակով, ամենամյա ուրոլոգիական այս երկօրյա հավաքը չի ունենա հանդիսավոր մաս, այլ հազեցած կլինի բացառապես գիտական, ուսումնական, կլինիկական տեղեկատվությամբ:

Երիտասարդ և արդեն կայացած ուրոլոգների մասնակցությամբ մասնագիտական միջոցառումը բժշկական բուհում ամփոփվեց ասոցիացիայի նախագահ, ուրոլոգ Ռուբեն Հովհաննիսյանի «Բիոցենտրիզմ: Մոլորություն՝, թե՛ ուղի դեպի ճշմարտություն» խորագրով ելույթով:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԱՌԱՋԻՆ ՆԻՍՏԸ

Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանում սեպտեմբերի 18-ին կայացած գիտական խորհրդի նիստը այս ուսումնական տարում առաջինն էր, ուստի նիստի մեկնարկը հանդիսավոր էր:

ԵՊԲՀ ռեկտոր Արմեն Մուրադյանը՝ նախքան օրակարգին անցնելը, խոսք հղեց հյուսվածքաբանության ամբիոնի պրոֆեսոր, անվանի բժիշկ-գիտնական Արտաշես Ազնաուրյանի 85-ամյա հոբելյանի կապակցությամբ, որը լրացել էր սեպտեմբերի 19-ին:

«Եվս մեկ անգամ մեծ հպարտությամբ կխոսեմ մեր նահապետներից, ուսուցիչներից, նվիրյալներից, ակադեմիկոս գործիչներից մեկի մասին, ում 85-ամյակն է. պրոֆեսոր Ազնաուրյանի, ով շուրջ մեկ տարի արդեն մեզ հետ չէ: Այդ առիթով խորը ակիտսանք եմ հայտնում: Դժվար փորձությունների մեջ ևս մեկ իմաստուն խոսք պակաս է լսվում, մեկ իմաստուն ձայն, որը կարող էր և սաստել, և խորհուրդ տալ, ոգևորել: Բոլորիս համար այդ մեծ կորուստը մենք փորձում ենք մեր երիտասարդ սերնդի մեջ տեսնել, այն սերնդի, որին դաստիարակել է Արտաշես Վարդանովիչը: Ես հպարտությամբ հիշում եմ մեր համատեղ աշխատանքը՝ և որպես առողջապահության կազմակերպիչ, և որպես համալսարանական: Մեծ կորուստ եմ ապրում, ինձ համար անձամբ և համալսարանի, բոլորիս համար նրա ներկայությունը գիտական խորհրդի նիստերին և, առհասարակ, համալսարանական կյանքին անփոխարինելի էր, կան անձինք, որոնք, իրոք, անփոխարինելի են», - նշեց պրոֆեսոր Մուրադյանը:

Այդ առիթով ցուցադրվեց ՀՀ ԱՆ «Կոչումով բժիշկ» նախագծի շրջանակում 2015 թվականին նկարահանված տեսաֆիլմ՝ Ազնաուրյանների բժշկական դինաստիայի մասին:

Պատմելով իր անցած մասնագիտական հարուստ ուղու մասին՝ պրոֆեսոր Ազնաուրյանը շեշտում է՝ առողջությունը բացարձակ արժեք է, իսկ մարդկանց առողջությունը պահպանելը՝ կարևոր առաքելություն:

Պրոֆեսորադասախոսական կազմի անունից նա շնորհավորեց բոլոր բժիշկ-գիտնականներին, համալսարանականներին, որոնց ծննդյան հոբելյանները լրացել էին ամռան ամիսներին՝ գիտական խորհրդի համար արձակուրդային շրջանում, հոբելյաններին մաղթելով առաջին հերթին առողջություն և աշխատանքի շարունակականություն:

Հոբելյաններից ելույթներ ունեցան հայոց լեզվի ամբիոնի վարիչ Հենրիետա Սուքիասյանը, ով բժշկական համալսարանում երեք տասնամյակի գործունեության ընթացքում աշխատել է 7 ռեկտորի հետ, դեղերի տեխնոլոգիայի ամբիոնի վարիչ Հակոբ Թոփչյանը, ում համար, իր իսկ գնահատմամբ, համալսարանն անփոխարինելի հայրական, մայրական տուն է, որի և միմյանց առաջ հաշվետու է յուրաքանչյուր անդամ, վիրաբուժական ստոմատոլոգիայի և դիմաձևտային վիրաբուժության ամբիոնի պրոֆեսոր Կարեն Լալայանը, ով նշեց, որ շնորհակալ է ճակատագրին՝ բժշկական համալսարանի մի մասը լինելու համար և ուրախ է, որ իր գիտելիքը և գործնական հմտությունները ապագա մասնագետներին փոխանցելու հնարավորություն ունի:

«Բժշկական համալսարանը միայն բժշկական համալսարանի գնբերով չենք չէ, որը պարբերաբար իրականությանը չհամապատասխանող լուրերի հետ կարող են տեղադրել: Այս շենքը չի վաճառվել և չի վաճառվում: Պատկանում էր ավագների հանդեպ՝ ժողովրդի 100 տարվա ընթացքում կուտակված երախտագիտությունն է, որը մենք փորձում ենք հնարավորինս ներկայացնել», - ընդգծեց ԵՊԲՀ ռեկտորը՝ հավելելով, որ մեկդարյա կրթագիտական այս հաստատությունում պահպանվում են անվանիների թողած լավագույն ավանդույթները՝ փոխանցվելով սերունդներին:

Նիստի ընթացքում անբասիր, երկարամյա աշխատանքի համար բուռի դեկավարությունը շնորհակալություն հայտնեց ֆիզիկական դաստիարակության ամբիոնի դոցենտ Աշոտ Հակոբյանին, ում սեփական դիմումի համաձայն ճանապարհեցին վաստակած հանգստի՝ արտերկիր մեկնելու հանգամանքով պայմանավորված:

«Հուզված եմ և շատ շնորհակալ իմ համեստ աշխատանքը նման ձևով գնահատելու համար: Կյանքիս մեծ մասն անցկացրել եմ այստեղ, այստեղ եմ ընտանիք կազմել, երեխաներ ունեցել, թոռներ: Բժշկական համալսարանն իմ աշխատանքային մեծ ընտանիքն է: Եկավ ժամանակը, որ որոշեցի իմ կյանքի մյուս մասն անցկացնել երեխաներիս և թոռներիս հետ: Ուսանողներիս շատ անգամ ասել եմ, բժշկական ունի միայն սկիզբ, այն երբեք չի վերջանում», - ողջույնների ներքո համալսարանին ու գործընկերներին հանդիսավորությամբ հրաժեշտ տվեց դոցենտ Հակոբյանը՝ ռեկտորին ուսանողի ձեռքով գործած խորհրդանշական 'նվեր' Մխիթար Հերացու պատկերով գորգ փոխանցելով:

Այնուհետև ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Լարիսա Ավետիսյանը ներկայացրեց բժշկական համալսարանի ծրագրային հավատարմագրման գործընթացի մանրամասները՝ տեղեկացնելով ներքին և արտաքին շահակիցների հետ տարվող հանդիպումների, հավատարմագրման գործընթացի այլ կարևոր բաղկացուցիչների մասին, որտեղ կարևոր դեր ունի յուրաքանչյուր դասախոս:

Ապա հաստատվեց գիտական խորհրդի 2023-2024 ուստարվա աշխատանքային պլանը:

Գիտական խորհուրդը հաստատեց նաև ԵՊԲՀ անվանական կրթաթոշակի հավակնող ուսանողների թեկնածությունները:

Այսպիսով՝ ընդհանուր բժշկության ֆակուլտետից Սամվել Բատիկյանը՝ «Վահան Արծրունու անվան», Շուշաննա Աթաջանյանը՝ «Գրիգոր Արեշյանի անվան», Ժասմենա Հայրապետյանը՝ «Բարդուղիմեոս Ֆանարջյանի անվան», ստոմատոլոգիական ֆակուլտետից Սոնա Գալստյանը՝ «Ռուբեն Յոլյանի անվան», Լիլիթ Ստեփանյանը՝ «Կառլեն Եսայանի անվան», ռազմաբժշկական ֆակուլտետից Հայկ Գեղամյանը՝ «Մերոման Ստեփանյանի անվան», դեղագիտական ֆակուլտետի մագիստրատուրայի ուսանող Ալվարդ Նասիբյանը՝ «Ակադեմիկոս Էմիլ Գաբրիելյանի անվան» կրթաթոշակառուներ են:

Քննարկվեցին նաև ուսումնական գործընթացին, բուհի գործունեությանը վերաբերող ընթացիկ այլ հարցեր: Ամփոփելով՝ Արմեն Մուրադյանը խոսքն ուղղեց ապագա բժիշկներին՝ հույս հայտնելով, որ նաև ուսանողական միջոցառումներով հագեցած կլինի մեկնարկված ուսումնական տարին:

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Վերջերս մեկնարկեց Ֆրեզնոյում Հայաստանի Հանրապետության պատվավոր հյուպատոսության և Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի համատեղ միջազգային բժշկական համագումարը՝ «Զգտելով կատարելության» խորագրով, որը «Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցում համախմբեց բժշկագիտության տարբեր ոլորտի ներկայացուցիչներին:

«Մեր պետության համար այս դժվարին օրերին չափազանց կարևոր են համարում նման միջոցառումների անցկացումը, որը ցույց է տալիս, որ մենք չենք կանգնելու, մեր զարգացումը շարունակվելու է, մենք առաջ ենք շարժվելու հանուն մեր անկախ հանրապետության և մեր վաղվա օրվա: Այո, այս օրերին մենք կանգնած ենք գոյաբանական վտանգի առաջ, մեզ սպառնում են կործանել, բայց մենք կանգնելու ենք, մենք ուղղելու ենք մեր մեջքը և զարգացնելու ենք Հայաստանի Հանրապետությունը», - ներկաներին փոխանցելով ԵՊՀՀ ռեկտոր Արմեն Մուրադյանի ուղերձը՝ նշեց արյունաբանության և մանկական ուռուցքաբանության ամբիոնի վարիչ, Հայաստանի մանկական քաղցկեղի և արյան հիվանդությունների կենտրոնի ղեկավար, պրոֆեսոր Գևորգ Թամամյանը:

Պրոֆեսորի փոխանցմամբ՝ մեկնարկած կոնգրեսի առաջին օրը նվիրված էր օրվա կարևորագույն մարտահրավերներից մեկին՝ աղետների բժշկությանը, ճիշտ պատրաստվածությանը և նման իրավիճակներում անհետաձգելի բուժօգնության ճշգրիտ կազմակերպմանը: Թեման առավել քան արդիական է՝ հաշվի առնելով թե՛ մեր երկրի տեղակայվածությունը բնական աղետներից խցելի աշխարհագրական գոտում, թե՛ պատերազմական վտանգների առկայությունը:

Կազմակերպիչների հորդորն էր՝ կրկնակի ուշադիր լինել և փորձել առավելագույնը քաղել հյուրերի դասախոսություններից, որոնք պրոֆեսիոնալ են իրենց ոլորտներում:

Գ. Թամամյանի փոխանցմամբ՝ ռեկտոր Մուրադյանն առանձնակի շնորհակալություն է հայտնում իր վաղեմի բարեկամ, Ֆրեզնոյում Հայաստանի Հանրապետության պատվավոր հյուպատոս Պերճ Արզարյանին՝ միջոցառման կազմակերպման համար: Պերճ Արզարյանը, նրա գնահատմամբ, տարիներ շարունակ աջակցել է մեր հայրենիքի զարգացմանը:

Շնորհակալական խոսքեր փոխանցվեցին նաև միջոցառման բոլոր մասնակիցներին, որոնք, անկախ դժվարություններից, չեն չեղարկել իրենց այցը և եկել են մեր երկիր՝ կիսվելու իրենց փորձով, գիտելիքով և հնարավորություններով:

Զարգացման և մարքեթինգի գծով պրոռեկտոր Արա Ղազարյանը ևս ողջունեց միջոցառման մասնակիցներին՝ մաղթելով արդյունավետ աշխատանք, շեշտելով, որ «Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցի դռները միշտ բաց են նման գիտաժողովների համար:

Հայաստանում Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների արտակարգ և լիազոր դեսպան Քրիստինա Քվինի ողջույնը համաժողովի մասնակիցներին փոխանցեց փոխդեսպան Չիփի Լեյթինենը:

«Ինձ համար մեծ պատիվ է այսօր այստեղ լինել: Դժվարին ժամանակներ են հայ ժողովրդի համար: Միացյալ Նահանգները շարունակելու են իրենց աջակցությունը Հայաստանի ժողովրդավարությանը, ինքնիշխանությանը, անկախությանը և տարածքային ամբողջականությանը: Միացյալ Նահանգներն իրենց աջակցությունն են հայտնում Հայաստանի կառավարության քայլերին՝ ուղղված արժանապատիվ խաղաղությանը: ԱՄՆ - Հայաստան երկկողմանի գործընկերությունն ամուր հիմքեր ունի և զարգանում է՝ չնայած մարտահրավերներին: Այս համագումարը համախմբել է Հայաստանի, ԱՄՆ-ի և այլ երկրների առաջատար մասնագետներին, որոնք կկիսվեն իրենց փորձառությամբ և գիտելիքով», - նշեց Չիփի Լեյթինենը:

Ֆրեզնոյում ՀՀ պատվավոր հյուպատոս Պերճ Արզարյանը շեշտեց.

«Այսօր հատկանշական օր է: Կյանքի ամենակարևոր կետն առողջությունն է, դրանից ավելի թանկ բան չկա, և այսօր մենք միասնաբար պետք է գործենք, որպեսզի աղետալի իր ավիճակներում առողջապահական առումով արդյունավետ մոտեցում ցուցաբերենք: Ճիշտ է, մեր հայրենիքը դժվարին օրեր է ապրում, բայց վստահեցնում եմ՝ սփյուռքը ձեզ հետ է, մենք ձեզ հետ ենք, և միասնաբար պետք է հաղթահարենք բոլոր խոչընդոտները: Այս համագումարը կլինի մեր միասնականության վկայությունը»:

Արդեն 11-րդ անգամ է ամերիկահայ բժիշկների պատվիրակությունն այցելում Հայաստան, բայց այս տարի առաջին անգամ կազմակերպվեց միջազգային բժշկական համագումար:

«Մեր նպատակը հայրենիքի և սփյուռքի միջև կապի ամրապնդումն է, մասնավորապես՝ բժշկագիտական և ռազմաբժշկական ոլորտներում: Մենք այստեղ ենք՝ ընդգծելու, որ դուք միայնակ չեք: Այստեղ ժամանած բոլոր բժիշկներն ամեն օր, համագումարից զատ, այցելում են հիվանդանոցներ՝ հանդիպելու իրենց գործընկերներին», - հավելեց Պերճ Աբգարյանը:

Համագումարում ելույթ ունեցան աշխարհահռչակ մասնագետներ ԱՄՆ-ի, Իսրայելի և Հորդանանի առաջատար համալսարաններից ու կլինիկաներից:

Երուսաղեմի Եբրայական համալսարանի վիրաբուժության պրոֆեսոր, ռազմադաշտային հոսպիտալի տնօրեն, Իսրայելի պաշտպանության ուժերի գնդապետ Օֆեր Մերինն անդրադարձավ աղետներին պատրաստված լինելու կարևորությանը:

Ընդգծելով, որ իր համար մեծ պատիվ է լինել Հայաստանի նման գեղեցիկ երկրում՝ պրոֆեսորը ներկայացրեց աղետների գոտիներում բժշկական օգնություն ցուցաբերելու հիմնական մարտահրավերները:

«Շատ կարևոր է համագործակցել և ձեռք-ձեռքի աշխատել տեղացի բժիշկների հետ: Իսկ օգնության մեկնող մասնագետները պետք է ֆիզիկապես և հոգեպես պատրաստված լինեն աղետի գոտում աշխատելու համար», - շեշտեց իսրայելցի մասնագետը:

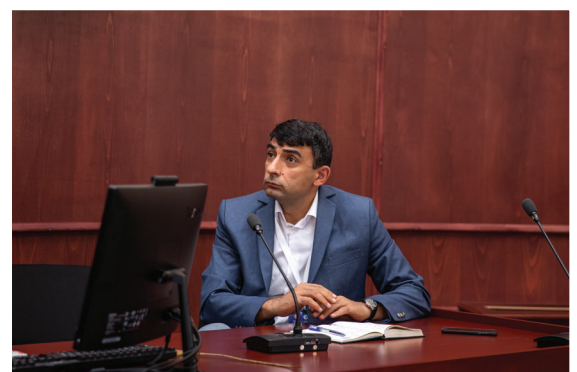
Ի դեպ՝ Օֆեր Մերինի թիմը Հայաստանում էր 1988 թվականի ավերիչ երկրաշարժից հետո:

Քառօրյա միջոցառման բանախոսները անդրադարձան նաև կրծքագեղձի բուժման ոլորտում առկա առաջընթացին, ենթաստամոքսային գեղձի քաղցկեղի բուժման արդյունավետ մեթոդներին, շագանակագեղձի քաղցկեղի բուժմանը և մարտահրավերներին, քաղցկեղով հիվանդների խնամքին, COVID-19 համավարակի անուղղակի հետևանքներին՝ մանկական առողջապահության ոլորտում, վարակիչ հիվանդություններին և դրանց հետևանքով առաջացած ճգնաժամերի կառավարմանը, աչքի հիվանդությունների բուժման ոլորտում առաջընթացին, Հայաստանում և Միացյալ Նահանգներում բժիշկների հաջորդ սերնդի նախապատրաստման մարտահրավերներին և բժիշկ դառնալու բարդ ուղուն, ինչպես նաև՝ առողջապահության ոլորտում կիրառվող նորագույն տեխնոլոգիաներին:

Կրթության որակի գնահատման և ապահովման կենտրոնի ղեկավար Արամ Հայրապետյանը ներկայացրեց «Հայաստանում բժիշկների հաջորդ սերնդի նախապատրաստման ընթացիկ մարտահրավերները» խորագրով զեկույցը: Բժշկական համալսարանի ուսանողների 97%-ը, նրա խոսքով, շարունակում է կրթությունը կլինիկական օրդինատուրայում: Անդրադառնալով աշխատաշուկայում ներգրավվածության մակարդակին՝ մասնագետը շեշտեց, որ ավարտելուց 1-3 տարի հետո սովորողների 75-80%-ն անցնում է աշխատանքի:

Ինչ վերաբերում է արտասահմանցի ապագա բժիշկների ցուցանիշներին՝ Արամ Հայրապետյանը տեղեկացրեց, որ նրանց 80%-ը հաջողությամբ հանձնում են անհրաժեշտ բժշկական քննություններն իրենց երկրներում:

Համագումարի մասնակիցներին ներկայացվեց նաև ԵՊԲՀ ֆակուլտետների, «Հերացի» ավագ դպրոցի, համալսարանական հիվանդա-

նոցների, ինչպես նաև սիմուլյացիոն կենտրոնների գործունեությունը: «Բժշկական համալսարանում կրթություն է ստանում շուրջ 8000 ուսանող, որոնցից 2000-ն արտասահմանացիներ են՝ աշխարհի 33 երկրից», - նշեց Արամ Հայրապետյանը:

Նա անդրադարձավ նաև բուհի միջազգային համագործակցությանը՝ մասնավորապես շեշտելով փոխանակման ծրագրերի կարևորությունը:

Խոսելով որակի ապահովման ներքին և արտաքին գործընթացների մասին՝ մասնագետը տեղեկացրեց, որ բուհը գտնվում է Բժշկական կրթության համաշխարհային ֆեդերացիայի կողմից ծրագրային միջազգային հավատարմագրման փուլում: Ըստ Արամ Հայրապետյանի՝ առաջին կուրսեցիներն արդեն սովորում են միջազգային չափանիշերին համապատասխան կրթական ծրագրով:

Սան Ֆրանցիսկոյի Կալիֆոռնիայի համալսարանի անհետաձգելի բուժօգնության կլինիկական պրոֆեսոր Հակոբ Աֆայանը ներկայացրեց Միացյալ Նահանգներում բժշկի կայացման մասնագիտական ուղին: Ըստ նրա՝ 4 տարի բժշկական դպրոցում և 3-7 տարի կլինիկական օրդինատուրայում կրթության ընթացքում սովորողը վերածվում է բժշկի:

«Ուսումնառության կարևորագույն երեք սյուներն են կրթությունը, վերապատրաստումը և գնահատումը», - ընդգծեց մասնագետը՝ շեշտելով ինքնակատարելագործման, միջանձնային, մասնավորապես՝ հաղորդակցման հմտություններին տիրապետելու և իրավասությունը պահպանելու կարևորությունը:

«Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցում բուժքույրական սիմպոզիում (Nursing Symposium in cooperation with Union of Nurses of Armenia) ամփոփեց «Զգտելով կատարելության» խորագրով միջազգային բժշկական համագումարը:

Ավելի քան 250 բուժքույր մասնակցում էր բուժքույրերի միավորման հետ համատեղ կազմակերպված միջոցառմանը:

Զեկույցով հանդես եկավ բուժքույրերի միավորման նախագահ, «Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցի գլխավոր բուժքույր, ԱՆ բուժքույրական խորհրդի նախագահ Գեղանուշ Ստեփանյանը՝ խոսելով բուժքրոջ աշխատանքի էթիկական ասպեկտների մասին:

Հաջորդ զեկույցողը՝ Սառա Աղաբեկյանը, խոսեց առողջապահության ոլորտում նորարարական տեխնոլոգիաների մասին՝ հատկապես կարևորելով ներկայումս առաջարկվող վիրակապական նյութերը, դրանց առավելությունները:

«Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցի բժիշկ-ինֆեկցիոնիստ, ԵՊԲՀ ինֆեկցիոն ամբիոնի դոցենտ Ալվարդ Հովհաննիսյանն անդրադարձավ վարակներին՝ սուր աղիքային, կարմրուկ, ինչպես նաև՝ դրանց կանխարգելման և բուժման հարցերին: Իսկ ԵՊԲՀ հիգիենիկ և հակահամաճարակային բաժնի պետ, համաճարակաբանության ամբիոնի դոցենտ Կարինե Պողոսյանը ներկայացրեց ներհիվանդանոցային վարակների դեմ պայքարի մեթոդները:

Զեկույցումներով հանդես եկան նաև արտասահմանից ժամանած մասնագետները: UCLA Health-ի նախկին տնօրեն, ամերիկահայ բուժքույրերի միության նախագահ Սալաի Ակարազյանը խոսեց բուժքույրերի մասնագիտության հիմնասյուների, կրթական ծրագրերի, բարեփոխումների մասին, իսկ մասնագիտացած բուժքույր Նելլի Հակոբյանն անդրադարձավ բուժքույր-պացիենտ, բուժքույր-հարազատներ հարաբերություններում առկա ռիսկերին և մարտահրավերներին: Որակի ապահովման մասնագետ Թոնի Գոնսալեսը ներկայացրեց բուժական ծառայություններում որակի վերահսկողության հարցերը:

Բանախոսների ընտրած զեկույցների թեմաներն արդիական էին և հետաքրքիր, ելույթներն ուղեկցվում էին ակտիվ հարցուպատասխաններով, քննարկումներով:

Սալաի Ակարազյանը մեզ հետ զրույցում նշեց, որ հիացած է հայ

բուժքույրերի պատրաստվածությամբ, ակտիվությամբ, գրագիտությամբ: «Այսօրվա բուժքույրը տարբերվում է, մեր բուժքույրերը մեծ առաջընթաց են ապրել, ուշի -ուշով հետևում են, շատ գրագետ հարցեր տալիս, գիտելիքների հարուստ պաշար ունեն, սա միայն ուրախացնող է, նրանք չեն զիջում արտասահմանցի բուժքույրերին իրենց փորձով, հմտություններով», - ասաց ամերիկահայ բուժքույրերի միության ղեկավարը:

Խոսելով բուժքույրերի բարձրագույն կրթության մասին՝ Գեղանուշ Ստեփանյանը նշեց, որ առաջիկայում ԵՊԲՀ ղեկավարության հետ կքննարկվի բուժքույրական ֆակուլտետ ունենալու հնարավորությունը, ինչպես նաև կարևորեց քույրական գործի մասնագետների շարունակական վերապատրաստումը, ակտիվ մասնակցությունը տարբեր կոնֆերանսներին, հետաքրքրվածությունը և նոր գիտելիք ստանալու ձգտումը, փորձի փոխանակումը, ինչպես նաև արտերկրի գործընկերների հետ շփումները:

Հյուրերը նշեցին, որ պատրաստ են աջակցել բուժքույրական գործընթացում բարեփոխումներ իրականացնելու և իրենց փորձը շարունակաբար փոխանցելու հարցում:

Նշենք, որ քառօրյա միջոցառման ընթացքում բանախոսները քննարկեցին նաև այլ հարցեր, որոնք առնչվում են աղետների բժշկությանը և դրա մարտահրավերներին, կրծքագեղձի բուժման ոլորտում առաջընթացին, ենթաստամոքսային գեղձի քաղցկեղի բուժման արդյունավետ մեթոդներին, շագանակագեղձի քաղցկեղի բուժմանը և մարտահրավերներին, քաղցկեղով հիվանդների խնամքին, COVID-19 համավարակի անուղղակի հետևանքներին մանկական առողջապահության ոլորտում, վարակիչ հիվանդությունների և դրանց հետևանքով առաջացած ճգնաժամերի կառավարմանը, աչքի հիվանդությունների բուժման ոլորտում առաջընթացին, առողջապահության ոլորտում կիրառվող նորագույն տեխնոլոգիաներին:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԲՈՒՀԸ ՎԵՐԱՆԱՅԵԼ Է ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԵՎ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԵՎ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

Երևանի Միջազգային Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի «Բուժական գործ» կրթական ծրագիրը համապատասխանեցվում է Բժշկական կրթության համաշխարհային ֆեդերացիայի (World Federation of Medical Education- WFME) կողմից առաջադրվող պահանջներին: Գիտության գծով պրոռեկտոր, «Բուժական գործ» կրթական ծրագրի ղեկավար Կոնստանտին Ենկոյանի խոսքով՝ ծրագիրը փոփոխվում է ոչ թե և ոչ այնքան միջազգային հավաքարմնագրման պահանջներին համապատասխանեցնելու, այլ այն պարզապես, որ դա այսօրվա բժշկական կրթության պահանջն է: «Անկախ հավաքարմնագրման գործընթացից» մենք սա պետք է անեինք: Մենք պետք է կրթական ծրագիրն այսօրվա մարտահրավերներին համապատասխան փոփոխենք», - նշում է պրոռեկտորը:

Քնն է սկզբունքորեն նոր, և ինչը հիմք հանդիսացավ փոփոխության համար:

Նախքան փոփոխությունները, ըստ Կոնստանտին Ենկոյանի, բժշկական բուհի ծրագիրն ավանդական էր, շատ նման գերմանական և հետխորհրդային մոդելներին: «Բացի ամերիկյան և բրիտանական դպրոցներից՝ շատերն այս կամ այն չափով նման են ավանդական կրթական ծրագրին, պարզապես նրանք վերջին քսան տարվա ընթացքում արդեն սկսել են այդ կրթական ծրագրի շրջանակում ներքին փոփոխություններ անել: Եվ հիմնական պատճառն, այսպես կոչված, ինտեգրացիան էր: Մեր ծրագրի թերացումն ինտեգրացիայի ցածր մակարդակն էր: Ընդհանրապես, եթե խոսենք կրթության մասնագիտական լեզվով՝ կրթական ծրագիրն ունի ինտեգրացիայի տարբեր աստիճաններ: Մեր կրթական ծրագիրը բավարարում էր ինտեգրացիայի նվազագույն աստիճանին: Իսկ ինչ է նշանակում ինտեգրացիա: Առարկաներն իրար մեջ, ինչպես ցածր, այնպես էլ բարձր կուրսերում, պետք է ավելի շաղկապված լինեն, որպեսզի վերջնական նպատակը լինի միասնական ինտեգրացիայի արդյունքը», - բացատրում է պրոռեկտորը: Ինտեգրացիայի հարցը լուծելու համար, նրա տեղեկացմամբ, կրթական ծրագիրն այժմ դասավանդվում է մոդուլային տարբերակով:

«Կրթական նոր ծրագիրը պատասխանում է 3 հիմնական հարկանիշի կամ բնութագրիչի:

1. Այն միաքայլ (one-step) ծրագիր է, այսինքն՝ չի ընդհատվում:
2. Այն պտտական (helical) ծրագիր է, այսինքն՝ ուսանողը գիտելիքն աստիճանաբար հավաքում է պտտական տեսքով, ընդ որում՝ մեր ծրագիրը կրկնակի պտտական է, այն պիտի նմանվի ԴՆԹ մոլեկուլի:
3. Այն ինտեգրացված ծրագիր է:

Մեր ծրագրի ամբողջ իմաստն այն է, որ մենք ոչ միայն մեր գիտելիքն անընդհատ շատացնելով, քար առ քար շարելով՝ ստանանք շենք, այլ սահուն բարձրանալով՝ ապահովենք դասընթացների կոմպլեմենտարությունը, միմյանց հետ շաղկապվածությունը», - շեշտում է Կոնստանտին Ենկոյանը:

Ընդհանուր առմամբ՝ 6 տարվա ընթացքում նոր ծրագրով համալսարանը պատրաստում է «Բժիշկ» որակավորում ունեցող մասնագետ՝ «Բուժական գործ» մասնագիտությամբ:

«1999թվականից «Բուժական գործ», «Մասնագիտություն» և «Բժշկական խարգելում» ֆակուլտետները փակվեցին, և դրանց փոխարեն ստեղծվեց «Ընդհանուր բժշկություն» միասնական ֆակուլտետը: Այս ֆակուլտետի նպատակն էր պատրաստել «generalist»:

Հիմա մենք ուզում ենք այդ գաղափարը բովանդակային առումով կյանքի կոչել: Այսինքն՝ պատրաստել բժիշկ, որն ունի այն նվազագույն գիտելիքը, հմտություններն ու կարողությունները, որոնք նրան թույլ կտան այնուհետև խորանալ այս կամ այն նեղ մասնագիտության մեջ: Ուսանողը պետք է կարողանա որոշել՝ կամ շարունակել կրթությունը՝ դառնալով նեղ մասնագիտությամբ բժիշկ, կամ հետագոտող, կամ նույնիսկ շարունակել կրթությունը մեկ այլ բնագավառում: Այս կրթական ծրագրի ևս մեկ առավելությունն այն է, որ մոտ տասը կրեդիտ հատկացված է հետազոտական բաղադրիչին: Այսինքն՝ 6 տարվա ընթացքում ուսանողը պետք է ունենա հետազոտական գիտելիք, կարողություններ, հմտություններ: Եվ դա է պատճառը, որ արդեն երկրորդ կուրսում այս ծրագրի անբաժան մաս է դառնում «Հետազոտության հիմունքներ» (Fundamentals of Research) դասընթացը՝ բազային մակարդակում: Մեզ պետք է, որ մեր ուսանողն, իրոք, լինի ակադեմիապետ կիրթ, որպեսզի նրա համար ցանկացած վայրում կարողացած, օրինակ, ֆիզիկայի դասագիրքը լինի հասկանալի: Այսինքն՝ նրա մոտ պետք է զարգանա այդպիսի մտածելակերպ», - նշում է գիտության գծով պրոռեկտորը՝ հավելելով, որ սա հետազոտական ուղղվածությամբ (Research-oriented) կրթության առաջին քայլերն են:

Քնն է ենթադրում մոդուլային կրթությունը:

Առարկաներն այսուհետև կանվանվեն «դասընթաց», իսկ մի քանի դասընթաց կմիավորվի մեկ մոդուլի ներքո: «Տեսնք, այլևս չեն լինի, օրինակ, «Կենսաքիմիա» առարկա, «Վիրաբուժություն» առարկա հասկացությունները: Այն, ինչ մենք դասավանդում ենք, կոչվում է «դասընթաց», որովհետև դրա միջոցով հասկանում ենք, թե ինչ է պետք բժշկական բուհի ուսանողին այսօրվա կրթության շրջանակում՝ նվազագույն գիտելիք ունենալու համար: Մի քանի

ՄԵԿՆԱՐԿԵՑ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԸ

«Բուժական գործ» կրթական ծրագրի միջազգային հավատարմագրման գործընթացի առիթով ԵՊՀՀ ընդհանուր բժշկության ֆակուլտետի դեկան Կարինե Բարոյանը նշում է, որ միջազգային հավատարմագրումը միտված է բարեփոխումների, օգնում է, որպեսզի դրանք իրականացվեն կարճ ժամանակահատվածում:

«Բուժում միջազգային ծրագրային հավատարմագրման նախապատրաստական աշխատանքները սկսվեցին 2021 թվականի դեկտեմբերից, ձևավորվեց ինքնավերլուծությունը կազմող խումբ, որը 1,5 տարվա ընթացքում համագործակցեց ներքին և արտաքին շահակիցների հետ: Արդյունքում կազմվեց ինքնավերլուծության գեկույցը՝ համաձայն միջազգային չափանիշների պահանջների:

Ինքնավերլուծության գեկույցը ներառում է բուժի 5 տարվա հաջողությունները, առկա խնդիրները, դրանց բարելավման ուղիները և գործիքները:

Միջազգային փորձագետների հետ աշխատելու ընթացքում լուրջ փոփոխություններ իրականացվեցին կրթական ծրագրի՝ դասավանդման և գնահատման ձևաչափերում: Զեկույցը տեղադրված է բժշկական համալսարանի կայքէջում, որին կարող են ծանոթանալ և՛ դասախոսական կազմը, և՛ ուսանողները: Եթե մինչև հիմա մենք հիմնականում աշխատում էինք ավանդական ձևաչափով, ապա այս տարվա սեպտեմբերից առաջին կուրսի բոլոր ամբիոններում ներդրվել է մոդուլային ձևաչափը՝ գնահատման նոր համակարգով, որտեղ մեծ ուշադրություն է արժանացվում գործնական ունակությունների գնահատմանը», - մանրամասնում է Կարինե Բարոյանը:

«Հոկտեմբերի 17-19-ն ընկած ժամանակահատվածում կայացավ միջազգային փորձագիտական խմբի այցը բժշկական համալսարան: 3-4 օրվա ընթացքում փորձագիտական խմբի անդամները հանդիպեցին տարբեր խմբերի հետ. համալսարանի դեկան Կարինե, ամբիոնների վարիչներին, դասախոսներին, ուսանողներին, շրջանավարտներին, գործատուներին: Նրանք տեղում հավաստիացան այն ողջ գործընթացին, որի մասին մենք գրել ենք զեկույցում, և լսեցին նաև ներքին ու արտաքին շահակիցների կարծիքները: Փորձագետները եղան ամբիոններում, լաբորատորիաներում, սիմուլյացիոն կենտրոնում և «Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցում, որտեղ այս տարի առաջին անգամ պետական ամփոփիչ ավարտական քննության գործնական հմտությունների փուլն իրականացվեց միջազգային OSCE ձևաչափի կիրառմամբ:

Հուսով եմ, որ վերջնարդյունքում փորձագիտական հանձնաժողովի եզրակացությունը լինելու է դրական, որովհետև բուժը անչափ մեծ ներդրում է կատարել բարելավելու, լավարկելու ուսումնական գործընթացը և այն ամենը, ինչն անհրաժեշտ է տարածաշրջանի համար մրցունակ բժիշկ պատրաստելուն», - հավելում է ընդհանուր բժշկության ֆակուլտետի դեկանը՝ ընդգծելով, որ բուժի նպատակն է, որ բժշկական մայր բուժի ուսանողները լինեն մրցունակ տարածաշրջանում՝ հագեցած համակողմանի, համակարգային և խորը գիտելիքներով, հմտություններով և կարողություններով:

դասընթաց, որոնք լուծում են հարաբերականորեն որոշակի գլոբալ խնդիր, միավորվում են մեկի մեջ՝ կոչվելով «մոդուլ»: Պարզեցնեն, օրինակ՝ նախկինում առաջին կուրսում անցնում էին «Անատոմիա»՝ ոսկրաբանություն, մկաններ, հոդեր, զանգ, առանձին 4 բաժին: Նոր ծրագրում մենք անցնում ենք 2 առանձին մոդուլ առաջին կիսամյակում՝ «Մկանակմախքային համակարգ 1 և 2» (Musculoskeletal System 1 and 2), որոնք կավարտվեն 2 առանձին քննությամբ:

Ուսանողն անցնում է մկանակմախքային համակարգը հետևյալ կերպ՝ դասընթացը կոչվում է «Անատոմիա՝ ռադիոլոգիայի հետ համատեղ» (Anatomy with Radiology): «Ռադիոլոգիան, որը միայն բարձր կուրսերում էր, իջնում է նաև ցածր կուրսեր, այսինքն՝ անատոմիայի դասն անցնում է ճառագայթային ախտորոշման գործիքների հետ միաժամանակ, ոսկորը ոչ միայն բացատրվում է, այլև ճառագայթային ախտորոշմամբ ցուցադրվում է: Երկրորդ մոդուլի դեպքում՝ Musculoskeletal System 2, «Անատոմիա՝ ռադիոլոգիայի հետ համատեղ» դասընթացը պահպանվում է, սակայն դրան ավելանում է նաև «Կլինիկական անատոմիան»: Մենք ոչ թե գնում ենք դիսցիպլինար, առանձին, բաժին-բաժին կրթության, այլ մենք գնում ենք միջդիսցիպլինային կրթության: Դա արտահայտվում է այս դասընթացների տրամաբանական շարունակությամբ, դրանով փորձում ենք ապահովել ինտեգրացիա», - ընդգծում է պրոռեկտորը:

Կրթական նոր ծրագրի պահանջներից է նաև կամընտրական առարկաների ավելացումը: «Ընդհանրապես, հզոր բուհերը պետք է տրամադրեն որակյալ բազային ակադեմիական կրթություն, իսկ դրա համար անհրաժեշտ են նաև օժանդակ առարկաներ, որոնք լիարժեք կդարձնեն ակադեմիականությունը: Մենք պետք է կարողանանք կամընտրական դասընթացներ ապահովել: Շատ բան ուսանողը պետք է անի նաև ինքնուրույն և ունենա դրա համար համապատասխան ժամանակ: Ուսանողը պիտի լինի ոչ միայն օբյեկտ, այլև սուբյեկտ: Ուսուցումը պետք է դառնա ուսանողակենտրոն, ուսանողը պետք է ավելի ներգրավված լինի կրթության գործընթացում և պասիվ լսողից վերածվի ակտիվ մասնակցի: Այս գործընթացը պետք է քայլ առ քայլ ապահովել», - նշում է Կոնստանտին Ենկոյանը: Նրա համոզմամբ՝ այս գործընթացում շատ կարևոր է դասախոսական կազմի դերը: «Մենք ամեն օր աշխատում ենք առաջին կուրսի ամբիոնների հետ, անընդհատ բարձրաձայնում ենք տրամաբանական խնդիրներ, փորձում ենք համատեղ ջանքերով լուծել դրանք», - ասում է պրոռեկտորը՝ նշելով, որ փոփոխվում է նաև գնահատման համակարգը. եթե նախկինում գործում էր միայն թեստային համակարգը, ապա այժմ գնահատման գործընթացի 20%-ը հիմնվելու է ընթացիկ աշխատանքի վրա:

«Ի վերջո՝ մեր նպատակը պետք է լինի ոչ թե ուսանողին գնահատելը, այլ նրան գիտելիք փառք, որպեսզի նա հետո կարողանա այդ գիտելիքը ճիշդ օգտագործել: Մենք վերանայել ենք ամբողջ կրթական ծրագրի և՛ ճարտարապետությունը, և՛ կառուցվածքը՝ ծրագիրը դարձնելով ժամանակակից բժշկական կրթության մարտահրավերների համահունչ», - ամփոփում է գիտության գծով պրոռեկտոր և «Բուժական գործ» կրթական ծրագրի դեկան Կոնստանտին Ենկոյանը:

ԵՌՕՐՅԱ ԱՅՑՈՎ ԵՊԲՀ-ՈՒՄ ԷՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՈՒՄՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԸ

Ինչպես արդեն հայտնել ենք, ԵՊԲՀ «Բուժական գործ» կրթական ծրագիրը համապատասխանեցվում է Բժշկական կրթության համաշխարհային ֆեդերացիայի (World Federation for Medical Education-WFME) կողմից առաջադրվող պահանջներին:

Շարունակական այս գործընթացի երկրորդ փուլի շրջանակում եռօրյա այցով բժշկական բուհ էր ժամանել միջազգային հավատարմագրումն իրականացնող փորձագիտական խումբը, որը հանդիպեց բուհի ղեկավարության՝ ԵՊԲՀ ռեկտոր Արմեն Սուրադյանի, պրոռեկտորների և ընդհանուր բժշկության ֆակուլտետի ղեկանի հետ:

Առաջիկա օրերին պատվիրակության անդամները՝ Միացյալ Թագավորությունից բարձրագույն կրթության բարեփոխման առաջատար եվրոպական փորձագետ Էնդի Գիբսի նախագահությամբ, փորձագետներ Հունգարիայից, Վրաստանից և Հայաստանից՝ հանդիպումներ կունենան ինքնագնահատման թիմի, ծրագրերի ղեկավարների, ինչպես նաև՝ ակադեմիական անձնակազմի, ուսանողների, շրջանավարտների հետ:

«Մեծ պատիվ է այս ներկայացուցչական կազմով ընդունել ձեզ բժշկական համալսարանում: Առաջին հերթին, խորին շնորհակալություն կցանկանայի հայտնել այն մեծ աշխատանքի համար, որ իրականացրիք մեզ հետ միասին: Բժշկական համալսարանը հիմնադրվել է հենց այն ֆակուլտետից և այն ծրագրից, որի վերաբերյալ մենք այսօր հանդիպում ենք: Շուրջ մեկ դար այս ծրագիրը պիտանի է եղել մեր ժողովրդին՝ մատուցելով անգնահատելի օգնություն», - համառոտ ներկայացնելով բժշկական բուհը և քննարկման առանցքում գտնվող կրթական ծրագիրը, ողջունելով արտերկրի գործընկերներին՝ ասաց ԵՊԲՀ ռեկտոր Արմեն Սուրադյանը:

Անդրադառնալով մեկդարյա բուհի հաջողություններին՝ նա տեղեկացրեց ներկաներին, որ շուրջ 8000 շրջանավարտ մասնագիտական գործունեություն է ծավալում աշխարհի 40 երկրում:

Ռեկտորի գնահատմամբ՝ բուհի ընդհանուր բժշկության ֆակուլտետը՝ ի դեմս «Բուժական գործ» կրթական ծրագրի, ոչ միայն առողջապահական, այլև սոցիալական ոլորտում մեծ նշանակություն ունի՝ նկատի ունենալով թե՛ պատերազմական իրավիճակը, թե՛ կորոնավիրուսային համավարակը:

Մասնավորապես՝ համավարակի ընթացքում բժշկական համալսարանը դարձավ մեր երկրի հանրային առողջապահական

ծրագրերի առաջատարը պատվաստումների գործընթացում ընդգծելով ժողովրդի թիկունքին լինելու բարձր հեղինակությունը:

Բժշկական բուհը լայնորեն ներգրավված է նաև հանրապետության առողջապահական քաղաքականության մշակման գործընթացում. ԵՊԲՀ գրեթե բոլոր ամբիոնների վարիչները նաև ՀՀ առողջապահության նախարարության գլխավոր մասնագետներ, խորհրդատուներ են:

«Կցանկանայի ընդգծել, որ այս ամենի հետ մեկտեղ բժշկական համալսարանը բացարձակապես չի սահմանափակվում ձեռք բերված հաջողություններով, սոցիալական նախաձեռնություններով», - նշեց Արմեն Մուրադյանը՝ հավելելով, որ բուհը բաց համակարգ է, որտեղ բժշկական կրթություն են ստանում ապագա բժիշկներ աշխարհի 33 երկրից:

Համալսարանը վերջին տարիներին սեփական մոտեցումներն է ձևավորել կլինիկական գործունեության մեջ՝ ձեռք բերելով խոշոր հիվանդանոց: Կլինիկական հնարավորությունների ընդլայնումը սովորողներին, հատկապես՝ արտերկրի ուսանողներին, թույլ է տալիս ձևավորել կլինիկական մտածելակերպ, թրծվել հիվանդանոցային միջավայրում:

Մեկդարյա բուհում առանձնահատուկ տեղ են տալիս նաև գիտության զարգացմանը, սա գերակա ուղղություն է: Հյուրերին ներկայացվեց, որ վերջին հինգ տարում Նոբելյան մրցանակի դափնեկիր 9 անվանի գիտնական համալրել է ԵՊԲՀ պատվավոր դոկտորների շարքը, ինչն էլ ոգևորություն է առաջացնում ուսանողների շրջանում՝ միաժամանակ նպաստելով միջազգային հանդեսներում ազդեցության գործակցի ավելացմանը:

Առաջին օրը հրավիրված քննարկումը նախագահում էր Էնդի Գիբսը, ով շնորհակալություն հայտնեց հյուրընկալության և պատշաճ պատրաստվածության համար:

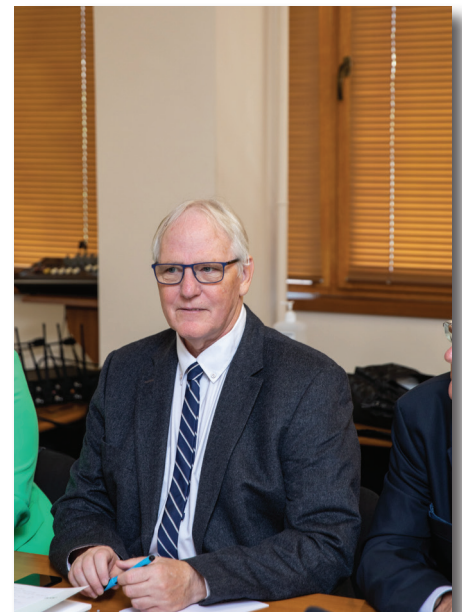
Բրիտանացի փորձագետը, որը շուրջ 30 տարի ներգրավված է կրթության որակի բարելավման գործընթացներում, աշխարհի 60 երկրում աշխատելու փորձառություն ունի:

Փորձագիտական խմբի անդամները հասցրել են ուսումնասիրել կրթական այս ծրագրի վերաբերյալ բուհի կողմից ներկայացված ծավալուն փաստաթղթերը և այժմ ուսումնառության գործընթացին տեղում ծանոթանալու հնարավորություն ունեն:

Հյուրերը ներկայացան հայ գործընկերներին՝ մանրամասնելով նեղ մասնագիտացման և կրթության բնագավառում իրենց փորձի մասին:

ԵՊԲՀ պրոռեկտորները նույնպես խոսեցին իրենց կողմից համակարգվող ոլորտների, աշխատանքային պարտավորությունների վերաբերյալ՝ հույս հայտնելով, որ օտարերկրացի կոլեգաների առաջարկություններն ու դիտողությունները կնպաստեն Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի ուսումնական քաղաքականության բարելավմանը:

Նշենք, որ փորձագիտական խումբը այցի շրջանակում ուսումնասիրեց ուսանողների գիտական, հետազոտական թեզերը, շրջայց կատարեց համալսարանական տարբեր ստորաբաժանումներում, այդ թվում՝ համալսարանական հիվանդանոցներում:

ՖԱՐՄԱԿՈԳՆՈԶԻԱՅԻ ԱՄԲԻՈՆԻ ԶԵՌՔԵՐՈՒՄՆԵՐԸ

ՀՀ ԳԿ դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակում ԵՊԲՀ ֆարմակոգնոզիայի ամբիոնում իրականացվող աշխատանքներն այսօր լուրջ դերակատարում ունեն ամբիոնի գիտական, կրթական և ուսումնամեթոդական գործունեության մեջ:

Ամբիոնի վարիչ Նաիրա Չիչոյանի փոխանցմամբ՝ մասնավորապես 21T-3C263 ծածկագրով գիտական նախագծի համաձայն՝ իրականացվում է Հայաստանի ֆլորայում վայրի աճող և աճեցվող որոշ արժեքավոր բուսահումքերի (կատվադաղձ, ուրցադաղձ, նարդես կոշտավուն, շուշանբանջար և այլն) համալիր ֆարմակոգնոստիկ՝ հումքաբանական, ապրանքագիտական, ֆիտոքիմիական, ֆիզիկաքիմիական ուսումնասիրումը՝ կենսաակտիվ հավելումների և կայունացուցիչների ստացման նպատակով: Իրականացված հետազոտությունների արդյունքների մասին պարբերաբար զեկուցվում են տեղական և միջազգային կոնֆերանսներում, ինչպես նաև՝ տպագրվում ազդեցության բարձր գործոն ունեցող ամսագրերում՝ (Farmacia IF- 1.321 (Web of Science), Brazilian Journal of Pharmaceutical Sciences IF- 1.321 (Web of Science)):

Գիտության կոմիտեի կողմից հայտարարված թեմատիկ ֆինանսավորման նախագծի՝ «սարքեր, նյութեր և ծառայություններ» ենթահոդվածի համաձայն, 2022-23թթ. ամբիոնը ձեռք բերեց եռօկուլյար կենսաբանական մանրադիտակ GT-XSP-136D (1600X), որն ունի տեսախցիկ և համակարգչին միանալու հնարավորություն: Այն ունի բուսահումքերը ստանդարտավորելու՝ անատոմիական տարբերակիչ հատկանիշները բացահայտելու լայն հնարավորություն և ցուցված է բժշկական, հետազոտական և ուսումնական նպատակներով:

Ձեռք է բերվել նաև 30վտ հզորությամբ շարժիչով ռոտորային գոլորշացուցիչ (Rotary Evaporator RE- 201D/301/501), որն ունի բուսական լուծամզվածքներ ստանալու և խտացնելու հնարավորություն:

«Ձեռք բերված սարքավորումները ներգրավված են ամբիոնի ուսումնական և հետազոտական գործընթացի մեջ, որի արդյունքում հնարավորություն կընձեռեն ուսումնական- լաբորատոր և գիտական աշխատանքներն առավել արդյունավետ կազմակերպելու համար», -մանրամասնում է ֆարմակոգնոզիայի ամբիոնի ղեկավարը:

Ուշագրավ է նաև 2022-2023 ուսումնական տարում ամբիոնին EquipSent (8000 Zurich Swixerland) ոչ առևտրային բարեգործական կազմակերպության կողմից և ԵՊԲՀ-ի անմիջական աջակցությամբ տեղափոխված համակարգչային մոդելավորմամբ սկանավորող ժամանակակից սպեկտրոֆոտոմետրի (UV/VIS DU730< Beckman coulter) նվիրաբերումը, որը ևս ներգրավվել է ուսումնահետազոտական գործընթացի մեջ՝ բուսահումքի լուծամզվածքներում կենսաբանորեն ակտիվ նյութերի հանրագումարը որոշելու համար:

Ստեղծված լաբորատոր պայմանների շնորհիվ ամբիոնն այսօր հնարավորություն ունի պատշաճ կազմակերպելու ուսումնական-լաբորատոր, գիտական և հետազոտական գործընթացները:

ՔԱՌՕՐՅԱ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ՇԱՐՔ

Համալսարանի Արժվյան 50/5 մասնաշենքի դահլիճում վերջերս մեկնարկեց «Շերացի» թիվ 1 հիվանդանոցային համալիրի միջին բուժաշխատողների համար նախատեսված «Պացիենտի անվտանգության ապահովման ժամանակակից մոտեցումներ» թեմայով կրեդիտավորված անվճար դասընթացների շարքը:

Մեկնարկած դասընթացները երեք օր վարեց ԵՊԲՀ հիգիենիկ և հակահամաճարակային բաժնի պետ, ԵՊԲՀ համաճարակաբանության ամբիոնի դոցենտ Կարինե Պողոսյանը:

«Դասընթացի նպատակը համալսարանական հիվանդանոցների բուժանձնակազմերին կրկին իրազեկելն է բուժառուների անվտանգության վերաբերյալ: Ներկայացվել են ժամանակակից, ինչպես նաև Հայաստանում գործող իրավական ակտերով սահմանված մոտեցումները՝ բժշկական միջամտությունների ընթացքում պացիենտների անվտանգության ապահովման ուղղությամբ, անդրադարձ արվեց բուժաշխատողների անվտանգության ապահովմանը, ինչպես նաև բժշկական միջամտության ընթացքում վնասվածքի դեպքում գործողությունների ստանդարտ ընթացակարգերին, կրկին քննարկվելու են բժշկական միջամտություններով պայմանավորված վարակները, ռիսկերը, կանխարգելման միջոցառումները: «Շատ կարևոր է անձնական հիգիենայի պահպանման, ձեռքերի մշակման կանոնները՝ պացիենտների և բուժաշխատողների անվտանգության տեսանկյունից: Քննարկվելու են նաև ներանոթային սարքերով պայմանավորված վարակները՝ ծայրամասային, կենտրոնական, միզային կատետրների վերաբերյալ, դրանց տեղադրման, խնամքի և կանխարգելման հարցերը», - մանրամասնեց Կարինե Պողոսյանը՝ ողջունելով գործընկերներին, ավելացնելով՝ ուրախ է հանդիպման համար, որը ոչ թե հիվանդանոցային միջավայրում է, այլ՝ համալսարանական լսարանում:

Ինչպես բանախոսը փաստեց՝ ներկայացված նյութը բուժաշխատողներին բժշկական միջամտությունների ընթացքում պացիենտների և բուժաշխատողների անվտանգության ապահովման հիմնական սկզբունքների, բժշկական կազմակերպություններում թափոնների կառավարման առանձնահատկությունների մասին էր:

Առաջին օրվա թեման էր՝ «Ձեռքերի հիգիենան և դրա դերը վարակների կանխարգելման գործում»: Հաջորդիվ մասնակիցները «Բժշկական միջամտությունների ընթացքում պացիենտների և բուժաշխատողների անվտանգության ապահովման հիմնական սկզբունքներ» և «Թափոնների կառավարման առանձնահատկությունները բժշկական կազմակերպություններում» թեմաներն ունկնդրելու հնարավորություն ունեցան:

Դասընթացները ինտերակտիվ բաղադրիչ ունեցան հարց ու պատասխանի, գործնական աշխատանքի միջոցով:

Շարունակական այս նախաձեռնության նպատակն էր ԵՊԲՀ միջին բուժաշխատողներին առավել մանրամասն ներկայացնել մասնագիտական գործունեության ընթացքում պացիենտի անվտանգության ապահովման ժամանակակից մոտեցումները, որոնք կնպաստեն պացիենտների հետ շփումների անվտանգության բարձրացմանը, բժշկական օգնության և սպասարկման որակի բարելավմանը, ինչպես նաև՝ փոխադարձ վստահության ամրապնդմանը:

Միջին բուժաշխատողներին տրամադրվեց 6 տեսական ՇՄՋ կրեդիտ:

Այնուհետև շարունակվեցին նաև «Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցի միջին բուժաշխատողների համար, զուգահեռաբար նույն օրը ամփոփվեց «Մուրացան» հիվանդանոցի բուժաշխատողների մասնակցությամբ շարքը: Դասընթացների այս քառօրյա ամփոփեց «Մուրացան» համալսարանական հիվանդանոցի գլխավոր բժիշկ, ինֆեկցիոն հիվանդությունների ամբիոնի դասախոս Հռիփսիմե Ապրեայանը՝ «Ներհիվանդանոցային վարակների կառավարում» թեմայով:

ԵՊԲՀ-ի՝ առողջապահական ծրագրերի ազգային գիտահետազոտական կենտրոնի կողմից իրականացվող շարունակական դասընթացների այս փուլի դասախոսները՝ Կարինե Պողոսյանը և «Մուրացան» համալսարանական հիվանդանոցի գլխավոր բժիշկ, ինֆեկցիոն հիվանդությունների ամբիոնի դասախոս Հռիփսիմե Ապրեայանը, գոհ էին արդյունքներից:

Հռիփսիմե Ապրեայանը «Ներհիվանդանոցային վարակների կառավարում» թեման ներկայացրեց ունկնդիրներին նաև «Միքայելյան» հիվանդանոցում:

Նախաձեռնողները լիահույս են, որ գործնական աշխատանքով, հարցուպատասխանի ինտերակտիվ ձևաչափով ուղեկցվող դասախոսությունները մասնակից միջին բուժանձնակազմերի համար կլինեն ուսուցողական և էականորեն կնպաստեն բուժօգնության որակի լավացմանը:

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ՖՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ

ԵՊԲՀ ընդհանուր վիրաբուժության ամբիոնի դոցենտ, «Աստղիկ» բժշկական կենտրոնի վիրաբույժ, ք.գ.թ. Հայկ Հարությունյանը մեկամսյա վերապատրաստում է անցել Ֆրանսիայի Saint Eloi հոսպիտալում:

Մոնտպելիեի համալսարանական հիվանդանոցը լյարդի, լեղուղիների, ենթաստամոքսային գեղձի վիրաբուժության և փոխպատվաստման առաջատար կենտրոններից է:

Պրոֆեսոր Ֆրանցիս Նավարոյի ղեկավարությամբ այստեղ տարեկան կատարվում է 70-80 դիակային դոնորից լյարդի փոխպատվաստում:

Պրոֆեսիոնալ թիմի հետ Հ. Հարությունյանը մասնակցել է մի շարք վիրահատությունների, դիակային օրգաններ վերցնելուն, նախապատրաստելուն և փոխպատվաստմանը:

Հայկ Հարությունյանը նշում է, որ CHU Saint Eloi - CHIRURGIE DIGESTIVE, HEPATO-BILIAIRE ET TRANSPLANTATION կենտրոնում ոչ միայն վիրաբուժական հմտությունների կատարելագործման հնարավորություն է ունեցել, այլև սովորել է, թե ինչպես է կազմակերպվում թիմային աշխատանքն ու կառավարվում տրանսպլանտ կենտրոնը:

ԵՊԲՀ դոցենտն առաջիկայում պատրաստվում է ուսանողների և կլինիկական օրդինատորների համար հանդես գալ դասախոսությամբ, որտեղ կներկայացնի ձեռք բերված փորձը, նորագույն վիրահատական մոտեցումները և դիակային փոխպատվաստման վիդեոնյութերը:

ՀՈՒՎԱԾՆԵՐ՝ ԳԻՏԱԿԻՐԱԹԱԿԱՆ ԱՄՍԱԳՐՈՒՄ

Արաբական Միացյալ Էմիրություններում՝ դեկտեմբերի 14-15-ը, կկայանա դեղագիտական և դեղագործական գիտությունների նորարարության առաջին միջազգային գիտաժողովը, որին ներկայացված հոդվածների որոշ մասը կտպագրվի նաև Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի «Նոր հայկական բժշկական հանդես» գիտակիրառական ամսագրում:

Ամսագրի խմբագրական կազմը՝ ի դեմս գլխավոր խմբագիր Արտո Զիլֆյանի և պատասխանատու քարտուղար Ստեփան Ավագյանի, հրավիրվել է մասնակցելու Դուբայ քաղաքում սպասվող և դեղագիտական ոլորտում կարևոր միջազգային գիտաժողովին, որի

թեմաները կընդգրկեն հետևյալ ոլորտները.

- ֆիտոքիմիա,
- ֆարմակոլոգիա,
- դեղերի կլանումը և նյութափոխանակությունը,
- ֆարմակոկինետիկա և ֆարմակոդինամիկա,
- դեղագիտական և կենսաբժշկական վերլուծություն,
- դեղերի առաքում,
- դեղագիտական տեխնոլոգիա և կենսատեխնոլոգիա,
- դեղագիտական խնամք,
- դեղերի կլինիկական գնահատում և այլ հարակից թեմաներ:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել «Նոր հայկական բժշկական հանդես» գիտակիրառական ամսագրի գլխավոր խմբագիր, ԵՊԲՀ գիտահետազոտական կենտրոնի ղեկավար Արտո Վրեժի Զիլֆյանին:

Հեռ.: 096 588 697 կամ
աշխատանքային՝ 010 301 000,
ներքին՝ 2-73:

«ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ» ՀԻՎԱՆԴԱՆՈՑԻ ԱՌՕՐՅԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐՈՎ

Միկրովիրաբուժության բաժանմունքի կլինիկական օրդինատոր Կարլեն Արցախում պայթյունից տուժածների հիվանդների տեղափոխման գիշերը ճանաչեց և հիշեց Միխայրին, նրան բուժել էր նաև 44-օրյա պարերազմի ժամանակ: Ու թեև Միխայրը իր երկրասարդ բժշկին շատ է սիրում, բայց պայմանավորվել են, որ այլևս չի վերադառնա որպես պացիենտ:

Արցախում պայթյունից տուժած Սերգեյն է, ում լուսանկարը ավելի վաղ տարածվել էր համացանցում: Հիվանդանոցում համապատասխան բուժում և խնամք ստանալուց հետո Սերգեյի առողջական վիճակն այսօր անհամեմատ լավ է:

Բուժքույրերն են, նրանց և նրանց գործընկերներին հիվանդները սիրում և գնահատում ոչ պակաս, քան բժիշկներին: Նրանց ամենօրյա խնամքը, հոգատարությունը ապրեցնող է:

Վերականգնողական բաժանմունքում աշխատանքը ամենածանրն է, Աշոտ Փամբուխչյանի և նրա թիմի անսասնան բարությունը և համբերատարությունը օգնում է հիվանդներին և նրանց հարազատներին դիմանալ և հաղթահարել դժվարությունները:

Վիրահատարանում՝ արդասահմանից ժամանած բժիշկները և մեր բժիշկները պայքարից տուժած պացիենտներին են վիրահատում: Նրանցից շատերին դեռ երկար խնամք է պետք:

Երիտասարդ բժիշկների այս սերնդին, հիրավի, կարելի է վստահել, նրանք այսօր արդեն ժպտում են՝ տեսնելով, որ հիվանդը ապաքինվում է իրենց շնորհիվ՝ իրենց աչքի առաջ:

«Հերացի» համալսարանական հիվանդանոց

Դոնորների թիվը «Հերացի» արյունաբանական կենտրոնում ավելանում է

«Հերացի» համալսարանական հիվանդանոցի արյունաբանական կենտրոնում շարունակում են բազմաթիվ կամավորներ դոնոր դառնալ:

Արյուն հանձնելու կամավորների հերթական խումբը Nvidia միջազգային կազմակերպության IT մասնագետներն էին: IT ինժեներ Տիգրան Կարախանյանը նշում է, որ նման միջոցառումները շարունակական են և գործընկերների հետ կատարում են բարեգործական բազմաթիվ նախաձեռնություններ:

Հիվանդանոցային համալիրի կլինիկական ախտորոշիչ լաբորատորիայի ղեկավար, արյունաբանական կենտի պատասխանատու Գայանե Պետրոսյանը նշում է, որ վերջին շրջանում շատ օտարերկրացիներ, որոնք ապրում են Հայաստանում, անմասն չեն մնում բարեգործություն անելուց:

«Արյուն հանձնելը ամենաբարի քայլն է մարդկության համար, պետք չէ գումար ծախսել, եթե ուզում ես բարի գործ անել, կարող ես կյանք փրկել՝ նվիրաբերելով արյունդ: Արյան մեկ պաշարից կարող է փրկվել երեք մարդու կյանք: Այն գիտակցումը, որ դու կյանք փրկեցիր, ամենահիասքանչ զգացողությունն է», - ասում է Գայանե Պետրոսյանը՝ շնորհակալություն հայտնելով ինչպես բոլոր կամավորներին, անպես էլ բժշկական համալսարանի ուսանողներին, բժիշկներին, որոնք մշտապես թե՛ իրենց, թե՛ հիվանդների կողքին են ամենօրյա նվիրված աշխատանքով:

Անհրաժեշտ է վիտամին D-ի բավարար քանակ

Վիտամին D-ն կամ կալցիֆերոլը ճարպալույծ վիտամին է, որը պատկանում է կենսաբանորեն ակտիվ ստերոիդների խմբին:

Այն հիմնականում գոյանում է մաշկում՝ ուլտրամանուշակագույն ճառագայթների ազդեցությամբ, կուտակվում է ճարպերում և լյարդում և չափազանց անհրաժեշտ է օրգանիզմում բնականոն նյութափոխանակության և կենսագործունեության համար:

Հետաքննական բժիշկ Էլենուրա Թումանյանը նշում է, որ վիտամին D-ն կազմում է մարդու օրգանիզմի անփոխարինելի մասը, և նրա օրական անհրաժեշտ չափաբաժինը կազմում է 10-20 մկգ կամ 400-800 ՄՄ:

Վիտամին D-ի հիմնական աղբյուրը արևի ուլտրամանուշակագույն ճառագայթներն են: Քիչ քանակությամբ այն պարունակվում է նաև սննդամթերքում՝ յուղոտ ձուկ, լյարդ, ձու, սունկ, որոշակի կաթնամթերք և այլն: Բժշկի փոխանցմամբ՝ սակայն միայն սննդամթերքը բավարար չէ օրգանիզմում վիտամին D-ի բավարար քանակ ապահովելու համար:

Վիտամին D-ի անբավարարությունը նորածինների և մանկահասակ երեխաների մոտ կարող է առաջացնել ռախիտ հիվանդություն:

Մեծահասակների մոտ այն կարող է առաջացնել օստեոպորոզ՝ ոսկրերի խտության նվազում, որն էլ հանգեցնում է ոսկրերի բարձր փխրունության և մեծացնում կոտրվածքի ռիսկը:

Բացի այդ՝ վիտամին D-ի անբավարարությունը կարող է դրսևորվել այնպիսի ախտանշաններով, ինչպիսիք են ոսկրային ցավերը, մկանային թուլությունը, գլխապտույտը, մազաթափությունը, դյուրհոգնելիությունը, տրամադրության անկումը, փսխարի կորուստը:

Վիտամին D-ի անբավարարությունը հայտնաբերելու համար արյան շիճուկում որոշվում է 25 հիդրօքսիվիտամին D-ի մակարդակը:

Բուժման մարտավարությունը մշակվում է բժշկի կողմից անհատապես՝ հնարավորինս կարճ ժամկետներում առավելագույն արդյունքի հասնելու համար:

«Մուրացան» համալսարանական հիվանդանոց

Հերթական թիմային աշխատանքի արդյունքը

8 տարեկան երեխան ընդունվել է «Մուրացան» համալսարանական հիվանդանոցի վիրաբուժական բաժանմունք՝ գանգատվելով աջ ոտքի բթամատի շրջանի ցավից, դրա այտուցից, ընդհանուր ինքնազգացողության վատացումից, բարձր ջերմությունից:

Աղջնակի մոտ ախտորոշվել է օստեոմիելիտ: Նշանակվել է հակաբակտերիալ բուժում, կատարվել է վերքային մակերեսի վիրաբուժական մշակում:

Բուժման արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով ընդհանուր բուժմանն ավելացվել է բարոթեպարապիան:

Փոքրիկ բուժառնուն անցել է բարոթերապիայի տասը սեանս:

Հետագայում գրանցվել է վիճակի լավացում: Երեխան շարունակում է գտնվել վիրաբույժների հսկողության տակ:

Սա հերթական թիմային աշխատանքի հաջողված արդյունքն է:

Նշենք, որ օստեոմիելիտների դեպքում երկարատև հսկողությունը սպասելի է, վերջույթը պահպանվել է, ինչն արդեն դրական դինամիկա է:

«ՄՈՒՐԱՑԱՆ» ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԻՎԱՆԴԱՆՈՑ

ՕՍՏԵՈՄԻԵԼԻՏ

Հերթական թիմային աշխատանքի արդյունքը

Ի գիտություն

ԼՂ-ից բռնի տեղահանված Էնդոկրին խնդիրներ ունեցող բոլոր երեխաները կարող են դիմել «Մուրացան» համալսարանական հիվանդանոց:

Ինչպես համալսարանական հիվանդանոցների շատ ստորաբաժանումներ, այնպես էլ «Մուրացան» համալսարանական հիվանդանոցի Էնդոկրինոլոգիայի կլինիկական արդեն ընդունել է Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված քաղաքացիներին:

Կլինիկայի ղեկավար, Էնդոկրինոլոգիայի ամբիոնի վարիչ, մանկական Էնդոկրինոլոգիայի գծով ՀՀ ԱԶ խորհրդատու Ելենա Աղաջանովան նշում է, որ բուժառնունները տեղեկացվում և հավաքագրվում են բոլոր հնարավոր ճանապարհներով:

«Այդ թվում՝ այնտեղի մեր բժիշկների, «Ֆեյսբուքի», արցալսյցիների հետ աշխատող բարեգործական հիմնադրամների միջոցով», - մանրամասնում է պրոֆեսոր Աղաջանովան՝ տեղեկացնելով, որ ԼՂ-ից բռնի տեղահանված բոլոր երեխաները, որոնք ունեն արդեն հաստատված Էնդոկրին խնդիրներ, կարող են դիմել «Մուրացան» համալսարանական հիվանդանոց, հատկապես՝ «Արևիկ» ԲԿ-ում դիսպանսերում գրանցվածները:

Այն երեխաները, որոնք առաջին անգամ պետք է այցելեն մանկական Էնդոկրինոլոգին, պետք է բերեն ուղեգիր տեղամասային պոլիկլինիկայից:

Կլինիկական պատրաստ է անհրաժեշտության դեպքում բժշկական օգնություն տրամադրել նաև մեծահասակներին. «Ցավոք, չենք կարող նրանց օգնել դեղերով և չենք կարող հոսպիտալացնել 23 տարեկանից բարձր մեծահասակներին»:

Էնդոկրինոլոգիայի կլինիկայի ղեկավարի և իր ղեկավարած ասոցիացիայի գործունեությունը՝ ուղղված Լեռնային Ղարաբաղին, արդեն ամիսների պատմություն ունի: Տեսական ժամանակ նա բանակցում էր Էնդոկրինոլոգների եվրոպական միության և Մանկական Էնդոկրինոլոգների եվրոպական միության հետ ինչպես տեղեկատվական աջակցության, այնպես էլ՝ Էնդոկրին հիվանդություններ ունեցող Արցախի բնակիչներին դեղերի տրամադրման ուղղությամբ:

Արդյունքն այն էր, որ օգոստոսի վերջին եվրոպական այդ հեղինակավոր կազմակերպությունը աջակցություն հայտնեց Լեռնային Ղարաբաղի Էնդոկրին համայնքին՝ հրապարակելով համապատասխան արձանագրություն, որը հասանելի է կազմակերպության կայքում և ուղարկվել է բոլոր անդամներին:

Ելենա Աղաջանովայի դիտարկմամբ՝ սա հաջողություն է, քանի որ աջակցության տեքստը ուղղվել էր նաև ասոցիացիայի բոլոր անդամ երկրների ներկայացուցիչներին, տարածվել մամուլի հաղորդագրությամբ:

ԼՂ-ից ժամանած Էնդոկրին խնդիրներ ունեցող քաղաքացիներին դեղերով ապահովման, մեծահասակներին բուժօգնության տրամադրման հարցը շարունակում է արդիական մնալ, և այսօր հայաստանյան Էնդոկրինոլոգիական համայնքը երկու միջազգային դեղագործական ընկերությունների հետ քննարկումներ է վարում դեղերի նվիրատվության հարցերով:

«Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոց

Արթուրի դեմ պայքարի միջազգային օրվա առիթով

Ռևմատոլոգիայի բաժանմունքի բժիշկները մոտ 50 խորհրդատվություն են կատարել: Խորհրդատվություններ անցնելու համար գրանցվել էին թե հին, թե նոր պացիենտներ: Ընդ որում՝ շատ պացիենտներ մարզերից էին:

Կլինիկայի ղեկավար Վալենտինա Վարդանյանը նշում է, որ ակտորոշվեցին նոր դեպքեր, կային պացիենտներ, ովքեր դիմել էին երկրորդ կարծիք լսելու համար: Դիմողների մեջ մեծ թիվ էին կազմում նաև ռևմատոլոգիական քրոնիկ հիվանդություններ ունեցող պացիենտներ:

Բժիշկը արդյունավետ է գնահատում անցկացված միջոցառումը՝ նշելով, որ այն ծառայեց նպատակին, բազմաթիվ պացիենտների կարողացան օգտակար լինել:

«Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցի պաթոլոգիայի կլինիկայի ղեկավար, ԵՊՀ պաթոլոգիայի ամբիոնի վարիչ, Բ.Գ.Թ. Փառանձեմ Խաչատրյանն ընդունվել է մոլեկուլային պաթոլոգիայի մասերի դասընթացի Ֆրանսիայի Côte d'Azur համալսարան և արժանացել Պաթոլոգիայի եվրոպական միության կրթաթոշակի:

Նա առաջին հայ պաթոլոգոն է, որին հաջողվել է արժանանալ այս կրթաթոշակին:

Պաթոլոգիայի եվրոպական միությունը (European Society of Pathology) առաջին անգամ կազմակերպել է մոլեկուլային պաթոլոգիայի մաստեր ծրագիր, որի նպատակն է Եվրոպայի և որոշ ոչ եվրոպական երկրների պաթոլոգներին տալ հիմնարար կրթություն և գործնական հմտություններ մոլեկուլային և թվային պաթոլոգիայի բնագավառում:

Շնորհավորում ենք մեր գործընկերոջը այս կարևոր ձեռքբերման համար և մաղթում կարիերայի շարունակական աճ:

ՄԻՇՏ ԵՐԱԶԵԼ ԵՄ ԼԻՆԵԼ ԵՐԳՉՈՒՀԻ ԵՎ ԵՐԳԵԼ ՄԵԾ ԲԵՄՈՒՄ

«Բլից հարցազրույցներ» շարքի շրջանակում այս անգամ զրուցել ենք ԵՊԲՀ Ներքին հիվանդությունների (ոնկոլոգիա) ամբիոնի դոցենտը, «Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցի Ռևմատոլոգիայի բաժանմունքի վարիչ **Վալենտինա Վարդանյանի** հետ:

- Փոքր ժամանակ շնորք էր բժշկ-բժիշկ խաղացել, թե ձերը պուն-պունիկն էր:

- Ավելի շատ տուն-տունիկ, բժիշկ-բժիշկ չէինք խաղում:

- Տղաների հենր էիր խաղում, թե աղջիկ-ներին:

- Եվ տղաների, և աղջիկների, բայց տղաների հետ ավելի հետաքրքիր էր:

- «Մարիկ» մանկությունն էր ունեցել՝ դպրոց, պարապմունքներ, դաս, սովորել, թե ժամերով բակում խաղալ, փոշոպկել, չարաճնդություններ անել:

- Ավելի շատ «ստերիլ» էր, այդքան չէի սիրում բակում խաղալ, սիրում էի տանը գիրք կարդալ:

- Ծնողները ինչի համար էին բարկանում:

- Շատ հանգիստ, տնային երեխա էի, որքան էլ անհավատալի է դա, ծնողները ցանկանում էին տնից դուրս գալի, գնալի բակ, խաղալի, չվիճի:

- Քույրերի, եղբայրների հետ կոիվները ինչ թանձանքով էին լինում:

- Քույրս ինձից 8 տարով մեծ է, մենք չէինք կռվում, ինքը իմ երկրորդ մաման էր, հոգատար էր իմ նկատմամբ:

- Ո՞ր տարիկայից էր 2 պառցել:

- Կյանքում մի անգամ՝ ֆիզկուլտուրայից:

- Բնի համար էիր լացում:

- Ցանկացած էմոցիա ինձ մոտ լացով է արտահայտվում՝ ուրախություն, տխրություն, գայրույթ, այժմ փորձում եմ ավելի քիչ լացել:

- Տան գործերում օգնում էիր, թե՛ չէ մայրիկին:

- Շատ էի օգնում մայրիկին, հատկապես մաքրության հարցերում:

- Մամազիպություն ընտրությունն ինչո՞վ է պայմանավորված:

- Բժիշկների ընտանիքից եմ, մանկուց միայն այդ մասին էի լսում, և ինձ համար մասնագիտությունը բժիշկն էր:

- Առաջին սերը:

- 16 տարեկանում, շատ ուժգին, տրագիկ և էմոցիոնալ:

- Ամենաթանկ նվերը:

- Ամենաթանկ նվերները ստանում եմ իմ երեխաներից, հատկապես նրանք, որոնք իրենց ձեռքով են պատրաստում՝ բացիկներ, նկարներ... վերջերս 16-ամյա աղջիկս ինձ համար խաղալիք արջուկ է գործել, ամենաթանկ նվերը, որ վերջերս ստացել եմ, դա է:

- Ամենատախ սոր:

- Երևի իմ հարսանիքի օրն է: Ինձ համար կարևոր օրերից է, ես ամուսնանում էի իմ սիրելի մարդու հետ, դա իմ օրն էր, իմ բոլոր հարազատները ինձ հետ էին:

- Բնավորության ամենասիրանելի գծերը:

- Մի կողմից լինելով բարի, հանդուրժող, համբերատար՝ ունեմ անտանելի գծեր. եթե ինչ-որ նպատակ եմ դրել կամ ինչ-որ բան պետք է անել, ես ուղիղ գնում եմ առաջ, եթե պետք է ինչ-որ բան անել, ապա դա պետք է անել լավ, ժամանակին, ես շատ խիստ եմ

այդ առումով և՛ ինքս իմ հանդեպ, և՛ ուրիշ-ների:

- Ձեր թույլությունները և թերությունները:

- Թույլությունը չափազանց բարի լինելն է, բոլորին ներում եմ, հիշաչար չեմ բացարձակ, բայց նաև գիտեմ, որ մարդիկ չեն փոխվում և գուցե չպետք է մոռանալ ու ներել շատ բաներ: Թերություններից է ծուլությունը, միշտ համարում եմ, որ կարող եմ շատ ավելին անել, քան անում եմ: Ինձ չեմ կարողանում ներել, երբ մի փոքր ազատ ժամանակ եմ ունենում և ոչինչ չեմ անում: Թերություններից է նաև շատ ու բարձր խոսելը:

- Բնյ մտքերը եր գործել:

- Քրիստոնեական իմաստով բոլորս էլ մտքեր գործում ենք, բայց գլոբալ առումով չեմ մտաբերում մեղք, որը գործել եմ, հուսով եմ՝ այդպես էլ կշարունակվի:

- Երջանիկ եր:

- 85 տոկոսով՝ այո: Եթե ծնողներս կենդանի լինեին, ես 100 տոկոսով երջանիկ կլինեի:

- Հաջողության հասնելու գաղտնիքը:

- Հաստատականությունը, սովորելու, առաջ գնալու ցանկությունը և պատրաստականությունը, ոչ մեկից ոչինչ չպահանջելը, ուրիշների հետ չհամեմատվելը, չնախանձելը, գլուխը կախ աշխատելը և սեփական անձի վրա աշխատելը հաջողության հասնելու գաղտնիքն է:

- Չիրականացված երազանք:

- Միշտ երազել եմ լինել երգչուհի և երգել մեծ բեմում, թեև չունեմ նման շնորհ և երբևիցե չեմ փորձել:

- Ձեր էներգիայի աղբյուրը:

- Ընտանիքս և ընկերներս, նրանք ինձ էներգիա են տալիս:

- Բնյ կարող է հունից հանել Վալենտինա Վարդանյանին և ինչպե՞ս է նա մարդկանց հունից հանում:

- Վալենտինա Վարդանյանին մանր-մունր խնդիրներով հունից հանել հեշտ է, օրինակ՝ երբ ինչ-որ բան ասում եմ, և դա չի արվում, ես ստիպված եմ մի բանը 100 անգամ ասել, մինչև արվի կամ արվում է ոչ այնպես, ինչպես ես եմ ասել: Բսկ գլոբալ առումով անսահման համբերատար եմ, համբերում եմ ամիսներով, տարիներով... Ես մարդկանց հունից հանում եմ իմ խստությամբ, սկզբունքայնությամբ, իմ տեսակով և էությամբ:

- Ո՞վ է Ձեզ հիասթափեցրել:

- Ցավոք, կյանքում ունեցել եմ հիասթափություններ, ընկերներ են եղել, որոնք հիասթափեցրել են:

- Ձեր մասին ամենամեծ սուրբ և ամենադժաման ճշմարտությունը:

-Սուտ է, որ ես որպես դասախոս շատ խիստ եմ և պետական քննություններին վատ հարցեր եմ տալիս, բայց նաև համարում եմ, որ եթե ուսանողը հավակնում է բարձր գնահատականի, պետք է ամեն ինչ իմանա, և համապատասխան հարցեր եմ տալիս, ու չգիտես ինչու ուսանողների կողմից ընկալվում եմ դժամ քննող դասախոս: Ամենադժաման ճշմարտությունը երևի թե

այն է, որ երբ իմ սրտով եմ ամեն ինչ անում, ես պատրաստ եմ ամեն ինչ անել, «ոչ» ասելը ամենադժվար բանն է:

- Եթե հանդիպեք Աստուծո:

- Կլնդրեի, որ իմ հարազատները լինեն առողջ, հաջողակ և երջանիկ:

- Ինչպիսի՞նչ չպետք է լինի տղամարդը:

-Տղամարդը չպետք է լինի սուտասան, բանբասկոտ, ծույլ և ալարկոտ, չպետք է լինի նահապետական մտածողության, չստորադասի կանանց և նրանց հնարավորությունները:

- Ձեր կյանքի երեք անփոփոխելի իրերը:

-Համակարգիչ, հեռախոս և բարձ:

- Ինչպե՞ս չենք տեսնի Վալենտինա Վարդանյանին:

- Չեք տեսնի չխնամված, չսանրված, դա ինձ համար կարևոր նախադրյալն է, կլնդ պետք է լինի խնամված:

- Խնթություններ, որոնք արել են Ձեզ համար և խնթություններ, որոնք Դուք եք արել:

- Օ՛, խնթություններ շատ են եղել, դեռահաս տարիքում շատ խնթություններ են արել ինձ համար: Իմ ամենամեծ խնթությունը քրոջս ընկերներից մեկին, ում ընկերուհիս էր հավանում, զանգել և խոսեցրել եմ, մեծ պատմություն է եղել, տղան մտածել էր, որ այլ աղջիկ է, ում ինքը հավանում էր,...- հիշում եմ, որ քույրիկս պատրաստ էր ինձ սպանել, երբ իմացավ, որ դա մենք ենք եղել:

- Գորգ լվանալ, պահածո փակել, չիր պարրասարել, թթու դնել, բուրդ չփխել...- իրն եք անում:

- Ոչ մեկը:

- Դուք Ձեզից գոհ եք և երբ եք Ձեզից դժգոհ լինում:

- Ինքս ինձանից գոհ եմ, դժգոհ եմ լինում, երբ ստիպված եմ լինում ինչ-որ բան արագ անել, որ հասցնեմ վերջնաժամկետին:

- Գարեգին Միքայելյանը Ձեզ հարցնում է՝ համոզված եք, որ բժշկությունը ձերն է:

- Այո, եթե նորից ընտրելու լինեի, նորից կընտրեի ԵՊԲՀ ընդունվելը, չեմ զղջում, որ ունատույզ եմ, որովհետև դա իմ աշխարհն է, իմ նեղ մասնագիտությունը, որը ես անչափ սիրում եմ:

- Ձեր հարցը շարքի հաջորդ մասնակցին:

-Ունեք արդյոք հոբբի:

ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ Է ՑՈՒՑԱԲԵՐՎԵԼ 172 ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԻ

ԵՊԲՀ համալսարանական հիվանդանոցային համալիրներն, իրենց բուժաշխատակիցներով հանդերձ՝ մշտապես կանգնած են առողջապահական ծառայությունների կարիք ունեցող մեր հայրենակիցների կողքին՝ ջանք ու եռանդ չխնայելով պացիենտների առողջության պահպանման ու ամրապնդման համար:

Համալսարանական երեք հիվանդանոցներն ամփոփել են Արցախի Հանրապետությունից տեղափոխված մարդկանց ցուցաբերված բժշկական օգնության արդյունքները:

ԵՊԲՀ հիվանդանոցային համալիրները բժշկական օգնություն են ցուցաբերել 172 հայրենակցի, որոնցից 116-ը բուժվել է հիվանդանոցային, իսկ 56-ը՝ արտահիվանդանոցային պայմաններում:

Այդ թվում՝ «Միքայելյան» վիրաբուժության ինստիտուտում սեպտեմբերի 20-ից մինչ օրս բժշկական օգնություն և սպասարկում են ստացել 64 պացիենտ, որից 56-ը՝ հիվանդանոցային, իսկ 8-ը՝ արտահիվանդանոցային պայմաններում:

Հիվանդանոցային պայմաններում բուժում պահանջող դեպքերի գերակշիռ մասը կազմել են «այրվածքային շոկ» ախտորոշմամբ ընդունված պացիենտները՝ թվով 30 անձ: Մյուս պացիենտների շրջանում առավել տարածված ախտորոշումները եղել են արյան շրջանառության, շնչառական համակարգի, մարսողական համակարգերի հիվանդությունները, ինչպես նաև՝ չարորակ նորագոյացությունները:

Հարկ է նշել նաև, որ «Միքայելյան» վիրաբուժության ինստիտուտում արդեն իրենց մասնագիտական գործունեությունն են ծավալում Արցախից տեղափոխված ինչպես ավագ, այնպես էլ միջին բուժաշխատողներ:

Նույն ժամանակահատվածում «Հերացի» թիվ 1 հի-

վանդանոցային համալիրում բժշկական օգնություն է ստացել արցախահայ 63 քաղաքացի, որոնցից 44-ը սպասարկվել են արտահիվանդանոցային, իսկ 19-ը՝ հիվանդանոցային պայմաններում: Պացիենտների մի մասը դեռևս շարունակում է բուժումը հիվանդանոցային համալիրում:

Այստեղ առավել տարածված ախտորոշումներն են վնասվածքները, այդ թվում նաև բեկորային, արյան շրջանառության համակարգի, աչքի և նրա հավելյալ ապարատի հիվանդությունները:

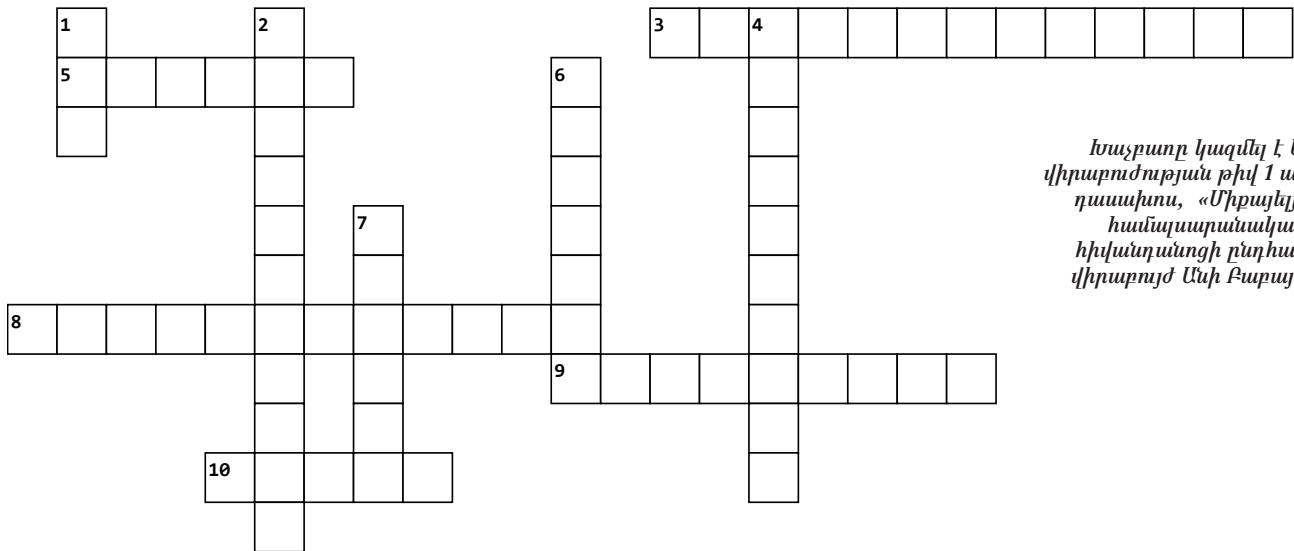
«Մուրացան» մանկական հիվանդանոցային համալիրում սեպտեմբերի 19-ից հետո կազմակերպվել և իրականացվել է Արցախից տեղահանված երեխաների պատշաճ բժշկական օգնություն և սպասարկում:

Այսպես, հիվանդանոցային պայմաններում բուժման կարիք են ունեցել հիվանդանոց ընդունված 45 երեխաներից 41-ը, իսկ արտահիվանդանոցային պայմաններում սպասարկվել է 4 երեխա:

Հիվանդանոցային բուժում պահանջող դեպքերից 9-ի մոտ ախտորոշվել է կորոնավիրուսային վարակ, 15-ի մոտ՝ վերին շնչառական ուղիների սուր վարակ, այդ թվում՝ սուր բրոնխիտ, բրոնխիոլիտ և թոքաբորբ, 8 երեխայի մոտ ախտորոշվել է տարբեր բնույթի վնասվածքներ, իսկ 1 երեխայի մոտ՝ ջերմային այրվածք:

ԵՊԲՀ ամբողջ անձնակազմը՝ արտակարգ և պատերազմական իրավիճակներում մշտապես լինելով իրադարձությունների առաջնագծում, հավատարիմ լինելով իր առաքելությանը, այս անգամ ևս շարունակում է կատարել մասնագիտական պարտքը՝ ուղղված բնակչության առողջության պահպանմանը, ամրապնդմանը և վերականգնմանը:

Խաչքառը կազմել է ԵՊԲՀ
վիրապրոժոթյան թիվ 1 ամբիոնի
դասախոս, «Միքայելյան»
համալսարանական
հիվանդանոցի ընդհանուր
վիրաբույժ Անի Բաբայանը:

3. Վերքերի լավացման 2-րդ փուլը ըստ Կուզինի դասակարգման

5. Ըստ առաջացման պատճառի արյունահոսության տեսակ

8. Սուր աղիքային անանցանելիության տեսակ

9. Ինչպե՞ս է կոչվում յարդը ծածկող ֆիբրոզ պատյանը

10. Կաթնագեղձի ներծորանային քաղցկեղ

1. Պիլորոպլաստիկա, որի ժամանակ շեղանկյունաձև հեռացվում է խոցը, դեֆեկտը կարվում է լայնական

2. Աղիքային սուր անանցանելիության ժամանակ լաբորատոր տվյալներում ինչի առկայությունն է վկայում աղիքի մեռուկացման և պեխոնիտի մասին

4. Չոլինգեր-Էլիսոնի համախտանիշի ժամանակ առկա են ենթաստամոքսային գեղձի կամ ստամոքսային ուղու ...

Նախորդ՝ N 11-12(1440-1441),
համարում տեղ գրած խաչքառի
պատասխանները:

1. Էնդոտոքսին
2. Բրուցելոզ
3. Հեմոլիտիկուրեմիկ
4. Մենինգոկոկցեմիա
5. Կոստրիդիոզ
6. Զոոնոզ
7. Օպիստոտոնուս
8. Դիֆթերիա
9. Կոնյունկտիվիտ
10. Ուղղահայաց
11. Լեյշմանիոզ
12. Դենգե
13. Ֆեկալօրալ

Փունջ մը ժպիտ

Պագիենտը բժշկին հարցնում է.

-Մատների վիրահատությունից հետո դաշնամուր կարո՞ղ եմ նվագել:

-Այո:

-Ինչ լավ է, մինչև այդ չէի նվագում:

Անեկդոտը պատմել է ԵՊԲՀ պրատիկ վիրաբուժության
և միկրովիրաբուժության ամբիոնի դասախոս,
«Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցի
բժիշկ-միկրովիրաբույժ Սուրեն Թովկադայանը:

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանը հյուրընկալեց Շվեդիայի Յոնշոփինգի շրջանի պատվիրակությանը:

Պատվիրակության կազմում էին Յոնշոփինգի շրջանի նախագահ Ռաբել դե Բասոն, ԵՊԲՀ այցելու պրոֆեսոր, նույն շրջանի ավագ ռազմավարական խորհրդական, առողջապահության անվանի կազմակերպիչ Գոռան Հենրիքսը, «Ռիհով» հիվանդանոցի մանկաբուժական բաժանմունքի ղեկավար Սիմոն Ռունդբլոմստը, Յոնշոփինգի հիվանդանոցի մանկաբուժական բաժանմունքի վարիչ Մարիա Էքլունդը:

Ողջունելով հյուրերին՝ միջազգային գործունեության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Երվանդ Սահակյանը երախտագիտություն հայտնեց մեր երկրի համար դժվարին ժամանակահատվածում Հայաստան այցելելու համար: «Մենք գնահատում ենք այն հանգամանքը,

որ Հայաստանն ունի բարեկամներ եվրոպական երկրներում, որոնք պատրաստակամություն են հայտնում օգնելու: Մեր համագործակցությունն ունի երկար պատմություն, և մենք միշտ պատրաստ ենք համագործակցության խորացման», - շեշտեց պրոռեկտորը՝ հիշեցնելով, որ Յոնշոփինգի շրջանը Հայաստանին աջակցություն է ցուցաբերել դեռևս 1988 թվականին՝ ավերիչ երկրաշարժից հետո:

Երվանդ Սահակյանը շվեդ գործընկերներին ներկայացրեց բժշկական բուհի հիմնադրման պատմությունը, ֆակուլտետների և հիվանդանոցների գործունեությունը՝ ավելացնելով. «Այս պահին համալսարանում կրթություն ստացող ուսանողների 1/3-ն օտարերկրացիներ են աշխարհի 33 երկրներից: Օտարերկրացի ուսանողների թիվը մեր բուհում ավելանալու միտում ունի: Դա պայմանավորված է ոչ միայն կրթության որակով, այլև մեր երկրում անվտանգ և ապահով զգալու փաստով. այստեղ չկա ազգային, ռասայական, կրոնական խտրականություն»:

Անդրադառնալով հետբուհական կրթությանը և կարևորելով դասախոսների և ուսանողների փոխանակման ծրագրերը՝ Երվանդ Սահակյանը հայտնեց, որ ԵՊԲՀ շրջանավարտներն աշխատանքային գործունեություն են ծավալում աշխարհի 40 երկրում:

Յոնշոփինգի շրջանի նախագահ Ռաբել դե Բասոն, խորապես տպավորված լինելով հայ մասնագետների հաջողություններով, նույնպես կարևորեց հայ-շվեդական փոխգործակցությունն ակադեմիական դաշտում՝ նշելով. «Ուրախ ենք լինել այստեղ՝ Հայաստանում, իսկ հուշագրի վերաստորագրումով համագործակցությունն էլ ավելի կխորանա: Մենք կարող ենք սովորել միմյանցից»:

Հանդիպման ավարտին Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի և Յոնշոփինգի շրջանի միջև վերաստորագրվեց փոխըմբռնման հուշագիր, որը նոր շունչ կհաղորդի բժշկագիտության

ոլորտում հայ և շվեդ մասնագետների փոխշահավետ գործակցությանը:

ՆՈՐ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐ

Օրերս համալսարանը հյուրընկալեց Գերմանիայի Քյոլնի Ուրսուլինյան դպրոցի (Erzbischöfliche Ursulinenrealschule Köln) պատվիրակությունը:

Ողջունելով հյուրերին՝ միջազգային գործունեության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Երվանդ Սահակյանը նշեց, որ բժշկական բուհը՝ սկսած 2015 թվականից, Գերմանիայի գործընկերների հետ արդյունավետ համագործակցության պատմություն ունի:

«Գործակցությունը մեկնարկել է Մյունսթերի համալսարանից՝ շարունակվելով Հաննովերի և Բեռլինի համալսարանների հետ: Շատ մեծ կարևորություն ենք տալիս դպրոցների միջև համագործակցությանը: ԵՊԲՀ-ն միակ պետական բժշկական համալսարանն է Հայաստանում, որը իրագործում է կրթական մի շարք ծրագրեր՝ «Ընդհանուր բժշկություն», «Ստոմատոլոգիա», «Դեղագիտություն», «Հանրային առողջություն» և «Ռազմական բժշկություն»: Ունենք նաև բժշկական քոլեջ: Մեր համալսարանում ուսուցումը եռալեզու է՝ հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն: Մեզ մոտ սովորում են օտարերկրացի ուսանողներ աշխարհի 33 երկրից: Բուհում ներկա պահին սովորում են ավելի քան 2000 միջազգային ուսանողներ, որոնք բավականին հաջողությամբ աշխատանք են գտնում իրենց երկրներում: Այս տարի մենք անցնում ենք միջազգային ծրագրային հավատարմագրում, որն, իհարկե, նոր հնարավորություններ կստեղծի համալսարանի միջազգային համագործակցության ընդլայնման համար», - տեղեկացրեց Երվանդ Սահակյանը:

Նրա խոսքով՝ բժշկական բուհը համագործակցում է եվրոպական և ասիական բավականին թվով երկրների բժշկական ուսումնական հաստատությունների հետ:

«Հօգուտ հանրային բարօրության՝ իրականացնում ենք նաև սոցիալական մի շարք ծրագրեր, որոնցից մեկն էլ այն է, որ համալսարանն իր կազմում ունի ավագ դպրոց, որին աջակցում է բոլոր առումներով:

«Հերացի» ավագ դպրոցը հանրապետության լավագույն հանրակրթական դպրոցներից է: Տարիներ շարունակ դպրոցի շրջանավարտների գրեթե 90%-ն ընդունվում է բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ, մեծ մասը՝ բժշկական համալսարան», - նշեց պրոռեկտորը՝ ներկայացնելով նաև Հայրենիքի պաշտպանի վերականգնողական կենտրոնի, համալսարանական 3 հիվանդանոցների, 2 հանրակացարանների գործունեությունը:

«Տարբեր ոլորտներում լավ մասնագետներ ունենալու համար ուսուցումը պետք է սկսվի դպրոցից, իսկ այստեղ շատ կարևոր է միջազգային համագործակցությունը: Փոխանակային ծրագրերն օգտակար կլինեն թե՛ հայ, թե՛ գերմանացի դպրոցականների համար: Դպրոցականները նոր կամուրջ կստեղծեն Հայաստանի և Գերմանիայի միջև», - վստահեցրեց պրոռեկտորը՝ ԵՊԲՀ ղեկավարության անունից հայտնելով համալսարանի աջակցությունը փոխանակային ծրագրերին:

ԵՊԲՀ այցելու պրոֆեսոր, Մյունսթերի համալսարանի պրոֆեսոր Յուրգեն Շեֆերսի կինը՝ Քյոլնի Ուրսուլինյան դպրոցի տնօրեն Մոնիկա Շեֆերսը տեղեկացրեց, որ Գերմանիայում արդեն ավանդույթ է դարձել աշակերտական փոխանակային ծրագրերի իրականացումը, ինչի լավ օրինակ է Ֆրանսիայի հետ այդ ուղղությամբ համագործակցությունը:

«Ամուսինս շատ է եղել այստեղ և ինձ պատմել է Հայաստանի մասին, հենց այսպես էլ առաջացավ հայկական դպրոցի հետ փոխգործակցության գաղափարը», - գոհունակությամբ հավելեց նա:

Հանդիպմանը ներկա էին նաև միջազգային համագործակցության բաժնի պետ Աննա Ղազարյանը, Քյոլնի Ուրսուլինյան դպրոցի պատմության և կրոնի ուսուցիչ Արմին Լուքսը, «Հերացի» ավագ դպրոցի տնօրեն Նարինե Սարգսյանը, մասնագիտական կրթության գծով փոխտնօրեն Մարգարիտա Բաբայանը:

Նշենք, որ հյուրերի այցի կազմակերպմանն աջակցել է Գերմանիայի արտաքին գործերի նախարարությունը:

SAFEMED+ ՆԱԽԱԳԾԻ ՀԱՆԻՒՊՈՒՄԸ ԿԱՏԱՆԻԱՅՈՒՄ

Եվրոպական Միության SAFEMED+ նախագծի շրջանակում իտալական Կատանիա քաղաքում կայացավ ERASMUS+ ծրագրի գազաթափողովը, որին մասնակցում էին բազմաթիվ համալսարաններ Եվրոպական տարբեր երկրներից: Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի մասնագետները՝ ներքին հիվանդությունների (ռևմատոլոգիա) ամբիոնի ասիստենտ, ռևմատոլոգիայի ծառայության բժիշկ-ռևմատոլոգ Մարիցա Էֆրեմյանը և վիրաբուժության թիվ 3 ամբիոնի դասախոս Դավիթ Արազյանը ևս մասնակցում էին միջոցառմանը:

Հայկական պատվիրակության անդամներին ողջունեցին Կատանիայի համալսարանի ռեկտոր Ֆրանչեսկո Պրիոյոն, բժշկական դպրոցի ղեկավար Պիետրո Կաստելլոնոն և կենսաբժշկական ու կենսատեխնոլոգիական գիտությունների, ընդհանուր վիրաբուժության և բժշկական-վիրաբուժական մասնագիտությունների ամբիոնների վարիչներ Մարիա Անժելա Սորտիսոն և Ալեսանդրո Կապելլանին:

Եռօրյա նախաձեռնության մասնակիցներն այցելեցին Կատանիայի «Ռոդոլիկո-Սան Մարկո» համալսարանական հիվանդանոց:

Նշենք, որ SAFEMED+ նախագծի շրջանակում բժշկական բուհի արտասահմանյան գործընկերներն են Թբիլիսիի բժշկական ակադեմիան, Թբիլիսիի պետական բժշկական (Վրաստան), Սանտիագո դե Կոմպոստելայի (Իսպանիա), Կատանիայի (Իտալիա), Վիլնյուսի (Լիտվա), Ուկրաինայի բարձրագույն պետական կրթական հաստատության «Բուկովինյան պետական բժշկական» (Ուկրաինա), Ուկրաինայի առողջապահության նախարարության Իվան Հորբաչևսկի Տերնոպիլի ազգային բժշկական (Ուկրաինա) համալսարանները:

SAFEMED+ նախագիծն իրականացվում է ERASMUS+ ծրագրի շրջանակում և ֆինանսավորվում է Եվրոպական հանձնաժողովի կողմից: Նախագծի նպատակն է բարելավել Հայաստանի, Վրաստանի և Ուկրաինայի բժշկական կրթության որակը՝ իրականացնելով հմտությունների վրա հիմնված բժշկական կրթության ծրագրային ռեֆորմ՝ ներառյալ օբյեկտիվ կառուցվածքային կլինիկական քննության ներդրումը (OSCE- Objective Structural Clinical Exams), ինչպես նաև համալրել բուհերի ուսումնական սիմուլյացիոն կենտրոնների բժշկական սիմուլյացիոն սարքավորումները:

Նախագիծը համակարգում է Թբիլիսիի բժշկական ակադեմիան, իսկ Եվրոպական գործընկերներն ապահովում են հետևողական մոտեցում՝ հիմնված կառավարման լայն փորձի վրա, և օգնում են ստանդարտացնել գործընթացները, գործիքակազմն ու հմտությունները:

SAFEMED+ նախագծի իրականացումը կարևորագույն գործոններից է բուհի միջազգայնացման գործընթացում:

Նյութի սկզբնաղբյուրը՝ <https://rb.gy/u2liv>.

ՄԱՄՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՆԱԽԱԳԾԻՆ

Մանկական ստոմատոլոգիայի և օրթոդոնտիայի ամբիոնի դոցենտ, թիվ 2 ստոմատոլոգիական պոլիկլինիկայի բժիշկ-օրթոդոնտ Միքայել Նալբանդյանը Erasmus+ ծրագրի շրջանակում եղել է Իսպանիայի Սանտիագո դե Կոմպոստելայի համալսարանի օրթոդոնտիայի ամբիոնում, որտեղ անցկացրել է վարպետության դասեր, դասախոսություններ է կարդացել ամբիոնի կլինիկական օրդինատորների, ինչպես նաև 5-րդ կուրսի ուսանողների համար: Նա նաև կլինիկական աշխատանքների է մասնակցել:

«Որպես դասախոս՝ սա առաջին մասնակցությունն էր Եվրոպայում, մինչ այդ ես ունեցել եմ կուրսեր և վարպետաց դասեր Վրաստանում, Ռուսաստանում և Ղազախստանում, որտեղ պարբերաբար դասավանդում եմ: Այս փոխանակային ծրագիրը թույլ տվեց հասկանալ, թե ինչքանով է մեր կրթական մակարդակը համապատասխանում եվրոպական համակարգին, ինչ տարբերություններ կան: Կարևոր էր, որ մեր պատրաստվածությունը, գիտելիքների մակարդակը չէր զիջում եվրոպականին, կային նաև որոշակի գիտական և կլինիկական մոտեցումների մեր սեփական մշակումները, որոնք առանձնակի հետաքրքրություն առաջացրին իսպանացի գործընկերների մոտ», - մանրամասնում է բժիշկ Նալբանդյանը:

Նշենք, որ ԵՊԲՀ-ն համագործակցում է Իսպանիայի Սանտիագո դե Կոմպոստելայի համալսարանի հետ՝ Էրազմուս+ ծրագրի շրջանակում՝ իրականացնելու միջազգային կրեդիտային շարժունության կրթաթոշակային նախագիծ, որը մրցութային ընթացակարգով և ԵՊԲՀ միջազգային համագործակցության բաժնի համակարգմամբ բուհի աշխատակիցներին հնարավորություն է ընձեռում Սանտիագո դե Կոմպոստելայի համալսարանում իրականացնել պրոֆեսորադասախոսական կազմի դասավանդում կամ մասնագիտական կատարելագործում:

ԱՆՎԱՆԻ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ՝ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀՈՒՇԵՐՈՒՄ

Առաջին անգամ պրոֆեսոր Արտաշես Ազնաուրյանն իր ծննդյան օրը ֆիզիկապես ներկա չէր: Անվանի բժիշկ-գիտնականի 85-ամյա հոբելյանը հարազատ բուհում նշեցին առանց նրա:

Ասատրուհական մասնաշենքում տեղակայված հյուսվածքաբանության ամբիոնի նրա աշխատանքային ապագա բժիշկների համար այժմ դասաձևային է, իսկ դռան վրա փակցված «Ազնաուրյան» ազգանունը կշարունակի լինել մեր երկրում բժշկության, բժշկական ակադեմիական միջավայրի ներկայանալի սցենարը:

Շուրջ մեկ տարի (մասնացել է 2022-ի նոյեմբերի 18-ին) առանց բժշկագիտության նահապետի ֆիզիկական ներկայության, բայց, միևնույն ժամանակ, նրա մասին հուշերում, թողած խորհուրդներում՝ համալսարանականները, պրոֆեսորադասախոսական կազմը հիշում է, հարգում ու մեծարում գործընկերոջը, ուսուցչին:

Բժշկի ուղին՝ պրոֆեսորից մինչև նախարար. պատմում են ընկերները

Կենսաքիմիայի ամբիոնի վարիչ Միխայիլ Աղաջանովի ընկերությունն Արտաշես Ազնաուրյանի հետ վաղուց փոխակերպվել էր բարեկամության: Գիտության, ուսումնական կազմակերպչական հիմնախնդիրներից մինչև թոռնիկների դաստիարակման, կյանքի հարցերի շուրջ մտահոգությունները եղել են նրանց մշտական քննարկումների կենտրոնում:

«Ինձ համար մեծ պարիզ է, մեծ հաճույքով եմ խոսելու Արտաշես Վարդանովիչի մասին, որովհետև նա՛վ համալսարանի, և՛ ընկերության համար բացառիկ երևույթ էր: Այդպիսի մարդու ամեն օր չես հանդիպի: Մենք, փաստորեն, համարյա միասին էինք ընդունվել համալսարան, և երկուսս էլ այլ երկրից էինք եկել ընդունվելու ինստիտուտ՝ դպրոցն ավարտելուց հետո: Նրա ամբողջ կյանքը կապված էր համալսարանի հետ, գերազանցիկ ուսանող էր:

Աչքի էր ընկնում ակտիվությամբ, նվիրվածությամբ: Ղեկավար դիրք էր զբաղեցնում նաև կոմերիտական կազմակերպությունում՝ լինելով ինստիտուտի կոմերիտական կազմակերպության քարտուղարը, այնուհետև նրան ընտրեցին որպես կուսակցական կոմիտեի առաջին քարտուղար:

դրանք բավականին լուրջ պաշտոններ էին: Աշխատել է որպես համալսարանի ուսումնական գծով պրոռեկտոր, հաջորդիվ որպես առողջապահության նախարար և երբեք իր կապը չի թուլացրել բուհի հետ: Միշտ ուշադիր էր համալսարանի բոլոր հոգսերին, միշտ կապ էր պահպանում ղեկավարների հետ», - պատմում է պրոֆեսոր Աղաջանովը՝ մտաբերելով մի դրվագ, երբ տարիներ առաջ հրդեհ էր բռնկվել համալսարանի տարածքներից մեկում, այն ժամանակ ղեկավար Վիլեն Հակոբյանը զանգահարել էր Ազնաուրյանին, և նա, կարծես հանգստացնելով, ասել էր, որ հրդեհ է, և երբեմն անհնար է խուսափել կամ կանխատեսել նման տարերային աղետները:

Սա վկայում է այն մասին, որ ՀԽՍՀ առողջապահության նախարար (ի դեպ՝ Խորհրդային Միության փլուզումից առաջ մեր երկրի վերջին առողջապահության նախարարը) լինելու ընթացքում նա բուհի հոգսերի համար արտացավ էր, շարունակում էր նաև պրոֆեսորի աշխատանքը հարազատ բուհում:

«Մեզ սկզբից ընկերությունն էր կապում, իսկ հետո՝ բարեկամությունը: Այնքան մերերիմ էինք, հարազատ, որ իմ կյանքի բոլոր լուրջ հարցերի շուրջ նրա հետ խորհրդակցում էի և խորհուրդներն ընդունում որպես անկեղծ, լավ ցանկություններ իմ անձի նկատմամբ: Նա ընկերության մեջ ևս առաջնորդ էր, լիդեր, բոլոր հարցերի շուրջ ուներ իր հարակի ղեկավարումը՝ լինի գիտական խորհուրդ, թե՛ ընկերական հավաք: Միշտ իր տեսակետը հարակի արտահայտում էր, և նույնիսկ մի առիթով ղեկավարը՝ պրոֆեսոր Մուրադյանը, ասել էր, որ Արտաշես Վարդանովիչի ներկայությունը գիտական խորհրդում նույնիսկ բուհի ղեկավարին վարսահոյություն է հաղորդում: Նա գիտեր, որ անհրաժեշտ պահին նա հարակի կարծիք կհայտնի, որն ամեն ինչ իր տեղը կգցի:

Նրա բացակայությունը ևս, եթե չասեն ամեն օր, ապա շատ հաճախ եմ զգում, բոլոր հարցերում հարազատ մարդու պակաս եմ զգում», - պատմում է կենսաքիմիայի ամբիոնի վարիչը՝ բոլորի կողմից հարգելի ընկերոջ աջակցությունը զգալով նաև իր ղեկավարած կարգապահական հանձնաժողովի աշխատանքներում, որին Ազնաուրյանը մասնակցում էր իր հրավերով:

Ֆիզիոլոգիայի ամբիոնի վարիչ Դրաստամատ Խոտավերդյանը ևս կյանքից հեռացած ընկերոջ հորելյանի առիթով նրա մասին խոսելու առաջարկը սիրով ընդունեց:

«Արտաշես Ազնաուրյանը եզակի անձնավորություն էր՝ թե՛ ընկերական, թե՛ մարդկային հարաբերություններում, թե՛ գիտական, թե՛ ուսումնական կազմակերպչական առումով: Ունենալով շատ հետաքրքիր մանկություն և դաստիարակվելով ավանդապաշտ ընտանիքում, որը ես հիմնադրի ճանաչում էի՝ նա հետագայում այդ ամենը կիրառել է իր աշխատանքային կյանքում: Որպես ամբիոնի վարիչ՝ նա առաջինն էր, որ հյուսվածքաբանության

ամբիոնը դրել է գիտական հիմքերի վրա: Եթե նախքան այդ հյուսվածքաբանությունը դասավանդվում էր որպես առարկա, այնքան էլ գիտահեն չէր:

Պրոֆեսոր Ազնաուրյանը խոշոր գիտնական էր և, փաստորեն, հենց հյուսվածքաբանության գիտական հիմքերը դրեց և պատրաստեց բազմաթիվ կադրեր, որոնք այժմ աշխատում են ամբիոնում»,- ընկերոջ մասին խոսելիս ասում է պրոֆեսոր Խուդավերդյանը՝ հավելելով, որ ուսումնական գործընթացն առանց ժամանակակից գիտության հնարավոր չէ պատկերացնել, և հենց այդ առումով Ազնաուրյանը չափազանց ժամանակակից անձնավորություն էր:

«Մարդկային հասկանիչներով ևս նա աչքի էր ընկնում, օրինակելի էր, անդամաձև, նվիրված:

Ծառայողական ֆունկցիաները մշտապես մաքսիմալ ներդնում էր ընկերական հարաբերությունների մեջ: Չէր զբաղում բոլոր հնարավորությունները ծառայեցնել ընկերությանը: Մեր ընկերության հիմքում հենց ճիշդ մարդկային հարաբերություններն էին: Ամեն օր հանդիպում էինք: Նրա վերաբերմունքը կյանքի, մարդու, ընկերների նկատմամբ անասինման ջերմ էր, անասինման կարեկից, որը զայիս էր կյանքի փորձից, այն դաստիարակությունից, որը ստացել էր: Ժամերով ու օրերով կարող էր ծառայել ընկերներին. օրինակները շատ են», - պատմում է ֆիզիոլոգիայի ամբիոնի վարիչը:

Հիշելով, թե ինչպես տարիներ առաջ, երբ ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչում էին շնորհում տարբեր պրոֆեսորների՝ որոշ տեխնիկական հանգամանքներով, քանակի սահմանափակմամբ պայմանավորված՝ իրեն կոչումը շնորհելը չէր կայացել, Խուդավերդյանն ասում է.

«Բնականաբար արժանիքներս և գնահատելով դրանք՝ նա անձամբ հանդիպում էր խնդրել երկրի նախագահի հետ՝ փանելով նամակ, որպեսզի ներկայացված էին իմ կենսագրական մանրամասները՝ ապացուցելով ինձ կոչում չտալու չհիմնավորվածությունը: Երկու օր անց ինձ շնորհեցին ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի կոչումը»: Պրոֆեսորը շեշտում է, որ այս քայլն օբյեկտիվ և նվիրված լինելու օրինակ է:

Նա շատ ցավում է, որ երկար տարիների ընկերը շուտ հեռացավ կյանքից, ինչը մեծ կորուստ էր բժշկական համալսարանի աշխատակիցների և ուսանողների համար:

«Նման մարդկանց առկայությունը իմաստություն է բոլորի համար: Յուրաքանչյուր նման անձնավորության կորուստը մեծ հարված է համալսարանի և կոլեկտիվի համար»:

Բժշկական մանրէաբանության ամբիոնի պրոֆեսոր **Վլադիմիր Շեկոյանը** հիշում է.

«Ճանաչում էի Արտաշես Վարդանովիչին շուրջ 65 տարի: 1958 թվականին միասին ընդունվեցինք Երևանի բժշկական ինստիտուտի բուժական ֆակուլտետի ռուսական բաժին: Մեր ընկերությունը սկսվեց այդ տարիներին, ես տարիքով փոքր էի այդ կուրսում. 16 տարեկանում ընդունվեցի, մյուսներն ինձանից 3-4 տարով մեծ էին: Մտերմացա նրա և մյուս ընկերների հետ: Մեր կուրսից էին ճանաչված ուրոլոգ Յուրի Զոհրաբյանը, կենսաքիմիայի մասնագետ, դոցենտ Լիլիա Զիլինգարյանը: Լավ կուրս էր, մերերիմ էինք, բայց Արտաշես Վարդանովիչը առանձնանում էր ինձ համար: Նախ՝ շատ ընկերասեր էր, բարությունը հորդում էր իրենից, հիմնական վարքագիծը մարդկանց օգնության հասնելն էր, ամեն ինչ անելը՝ լինել ուսանող, թե տարիքով մեծ: Բարությունը շատ բնորոշ էր իրեն: Բարության հետ մեկտեղ նաև սկզբունքայնություն ուներ»,- մանրամասնում է պրոֆեսոր Շեկոյանը, ով 65 տարի ճանաչել է հորեյարին, միասին սովորել են, ապա՝ աշխատել բժշկական կրթօջախում:

«Շատ եմ զգում նրա պակասը: Մեկ տարի է, անընդհատ հիշում եմ նրան: Չի եղել վերջին 25 տարում մեկ ծննդյան օր, որ միասին չնշեինք: Անսովոր է, որ այս հորեյանը կնշենք նրա ֆիզիկական բացակայությամբ: Նա մեր ընկերական շրջապատի ավագն էր, կազմակերպիչը, նրա կազմակերպչական ջիղը դեռ ուսանողական տարիներից էր արտահայտված, զուգահեռ՝ բարձր առաջադիմությանը»,- ասում է գրուցակիցս՝ ամփոփելով, որ ծանր է ընկերոջ կյանքից հեռացման փաստը:

«Միասին հաճախ էինք գրոսնում Երևանի փողոցներով, հարևանությամբ էինք ապրում»:

Կենսագրական տվյալներ

Արտաշես Ազնաուրյանը 1964 թվականին ավարտել է Երևանի բժշկական ինստիտուտի բուժական ֆակուլտետը: Մի քանի տարի անց բժշկական ինստիտուտի ավտաբանական անատոմիայի ամբիոնում պաշտպանել է թեկնածուական, իսկ 1975-ին՝ դոկտորական ատենախոսություններ: 1977-ին Ա. Ազնաուրյանին շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: 1975-77թթ. զբաղեցրել է բժշկական ինստիտուտի գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտորի պաշտոնը: 33 տարի ղեկավարել է հյուսվածքաբանության ամբիոնը: 1989-90թթ. եղել է ՀԽՍՀ առողջապահության նախարարը: ՀՀ բժշկական գիտությունների ակադեմիայի հիմնադիրներից է: Ա.Ազնաուրյանը հեղինակ է 325 տպագիր հոդվածի, հայերեն 2 դասագրքի, ռուսերեն և անգլերեն 5 ուսումնական ձեռնարկի, 5 մենագրության, հյուսվածքաբանական տերմինների եռալեզու բառարանի (հայերեն, ռուսերեն, լատիներեն): Հայաստանի Լենինյան կոմերիտիության դափնեկիր է, պարգևատրվել է «Շերտսական աշխատանքի համար» և «Մխիթար Հեռացի» մեդալներով: 2007-ին ՀՀ նախագահի հրամանով Ա. Ազնաուրյանին շնորհվել է ՀՀ գիտությունների վաստակավոր գործչի պատ-

վավոր կոչում, 2011-ին ԼՂՀ նախագահի հրամանով ԼՂՀ առողջապահության ոլորտի զարգացմանն աջակցելու համար նրան շնորհվել է «Երախտագիտության» մեդալ:

ԵՊԲՀ հյուսվածքաբանության ամբիոնի պրոֆեսորը ՀՀ մորֆոլոգների ասոցիացիայի նախագահն էր, մորֆոլոգների միջազգային ասոցիացիայի կորդինացիոն խորհրդի անդամ, Ռուսաստանի բնական գիտությունների ակադեմիայի հայաստանյան մասնաճյուղի իսկական անդամ, ՀՀ բժշկական գիտությունների ակադեմիայի իսկական անդամ, Ռուսաստանի բժշկական գիտությունների ակադեմիայի պատվավոր դոկտոր, բարձրագույն դպրոցի պատվավոր աշխատակից, ՀՀ հյուսվածքաբանների գիտական ընկերության նախագահ, ԱՊՀ երկրների ձևաբանների միջազգային ընկերակցության համակարգող խորհրդի անդամ:

Ամբիոնականների հիշողություններում ևս հորելյարի կերպարն ամբողջանում է մարդկային և մասնագիտական դրական հատկանիշներով:

Պարտաճանաչ էր, նվիրված, գործընկերների խնդիրներով մտահոգ:

Հյուսվածքաբանության ամբիոնը բժշկական մեկդարյա բուհի տարեկիցն է, հիմնադրվել է 1922 թվականին: Երեք տասնամյակից ավելի՝ 1975 թվականից մինչև 2008 թվականն այն ղեկավարել է պրոֆեսոր Ազնաուրյանը:

«Այդ տարիները մեր կոլեկտիվի համար անմոռանալի էին: Շատ խաղաղասահն էր, կարգապահ և կոլեկտիվի նկատմամբ նույն պահանջներն էր ներկայացնում: Մինչև նրա ղեկավարումն ամբիոնն ուներ ընդամենը երեք ուսումնական սենյակ և տեխնիկական առանձնակապ հագեցած չէր: Արտաշես Ազնաուրյանը սրտացավ վերաբերմունք ուներ ամբիոնի նկատմամբ և այն ընդլայնվեց փարաձայն, հագեցվեց տեխնիկական, ինչպես նաև պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի պաշտպանեց թեկնածուական, դոկտորական թեզեր և իր պարշաճ տեղն ունեցավ բուհում: Նա ղեկավարել է ներկայումս ամբիոնում աշխատող պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի գիտական աշխատանքները», - պատմում է **Կարմեն Սահակյանը**, ով հաջորդեց Արտաշես Ազնաուրյանին հյուսվածքաբանության ամբիոնի վարիչի պաշտոնում: Նրա մասին խոսելիս՝ ընդգծում է, որ իրենց ուսուցիչը բարձր մարդկային արժանիքներ ունեցող մարդ էր, բարձր էր գնահատում ընտանիքը, ընկերությունը, հայրենիքի նկատմամբ նվիրվածությունը և շատ այլ արժեքներ:

«Նա ամբիոնում ներդրեց ավանդույթ՝ տոնելու բազմաթիվ առիթներ, որը մեզ դարձրեց մեկ ընտանիք: Որպես ամբիոնի վարիչ՝ շարունակում եմ պահպանել այդ ավանդույթները: Շատ մարդկային անձնավորություն էր, նույնիսկ օգնում էր աշխատակիցների ընտանեկան, անձնական հարցերի լուծմանը: Երախտագիտություն էր նրան, նա միշտ կմտա մեր սրտերում՝ որպես մեր ուսուցիչ», - ընդգծում է պրոֆեսոր Սահակյանը՝ հիշելով, ինչպես էր նա ամեն օր աշխատանքի գալիս օրվա թերթերը ձեռքին, գերադասաբար, ամեն ինչից տեղյակ, ոչ մի բանի հանդեպ անտարբեր չէր:

Հյուսվածքաբանության ամբիոնի պրոֆեսոր, ԵՊԲՀ գիտական քարտուղար **Տաթևիկ Ավագյանը** ճանաչել է Արտաշես Ազնաուրյանին՝ նախ հայրիկի՝ Բորիկ Ավագյանի միջոցով, որի հետ հայրը երկար տարիներ ընկերություն է արել, որի հետ նույն տարում, նույն օրն է ծավել:

«Այն, որ ես հյուսվածքաբանության ամբիոնում եմ, իր շնորհիվ է, նա բեկումնային, առանցքային որոշում կայացնելու գործում ինձ շար է աջակցել: Այստեղ ամբիոնում էլ նա կարծես բոլորիս հայրը, ծնողը լինեմ: Քանի նա կար՝ մենք մեզ երեխա էինք զգում, երիտասարդ: Լավ կոլեկտիվ լինելու համար հենց նրան ենք պարտական», - ասում է պրոֆեսոր Ավագյանը:

Նա կրկնում ու մեջբերում է պարոն Ազնաուրյանի՝ նրա իսկ կողմից հաճախ ասված խոսքերը. «Я родился в пыдашке», որ ոտներենից թարգմանաբար հայերեն առավել դիպուկ բնութագրվում էր «Աստծո օրհնությամբ ծնված» արտահայտությամբ:

«Ինքնուրույն հասնելով հաջողությունների և հարթելով իր ճանապարհը՝ նա բժշկական գիտությունների թեկնածուից մինչև դոկտոր-պրոֆեսոր, նախաարար՝ մշտապես աջակցել է իր շրջապարի մարդկանց, հարազատներին: Կարծես կյանքի վերջում էլ եղավ այնպես, որ չնայած հիվանդությանը՝ նա երկար չորանցվեց, չորատույն, և գոցեց սա ևս Աստծո օրհնության պես բան է», - հավելում է գործընկերը՝ համալսարանական մյուս բոլոր ավագներին մաղթելով առաջին հերթին երկար կյանք, առողջություն:

Հիշում է, որ մահվանից, վրա հասած հիվանդությունից կարճ ժամանակ՝ մոտ մեկ ամիս առաջ ճերմակ խալաթը հագին պրոֆեսոր Ազնաուրյանը մտնում էր լսարան՝ կրկին սովորեցնելու, կրթելու մեծ ձգտմամբ, որը նրան ուղեկցել է ավելի քան 50 տարի:

Հյուսվածքաբանության ամբիոնի դոցենտ **Գայանե Մկրտչյանը** շարունակելով նշում է՝ ամենամեծ առավելություններից մեկն այն էր, որ Արտաշես Ազնաուրյանը միշտ նպաստել է նոր կադրերի աճին:

«Մեծ մասն ամբիոնում սկսել է աշխատել բուհն ավարտելուց հետո, և դասախոսական անձնակազմի մեծ մասը գիտությունների թեկնածուներ են, պրոֆեսորներ, բոլորի գիտական ղեկավարը եղել է Արտաշես Վարդանովիչը: Միշտ ասում էր՝ պետք է երիտասարդներին օգնել, նպաստել աճին, պետք է փոխարինող ունենալ: Ինքն էր հաճախ ուղղություն փախչում, որ զբաղվենք գիտությամբ: Միշտ տեղ էր փոխում երիտասարդներին, փոխանցել մասնագիտական հմտությունները: Ուրախանում էր մեր հաջողություններով: Սա շատ կարևոր առանձնահատկություն է, մարդկային

հասկանիշ»։ Գայանե Մկրտչյանի գնահատմամբ՝ դիմացիների, իր ենթակաների հանդեպ սրտացավ ու մարդկային լինելը վկայում էին իրենց ուսուցչի բարձր մարդկային հատկանիշների մասին։

«Անգամ մանրությունները կարող էր նկատել։ Ծննդյան օրերին, տոներին միշտ շնորհավորում էր, և այդ ուշադրությունը մեզ շատ հաճելի էր։ Չենք կարող չհիշել այն, ինչ մեզ համար արել է»,- ամբիոնի բոլոր դասախոսների անունից փոխանցում է դոցենտ Մկրտչյանը։

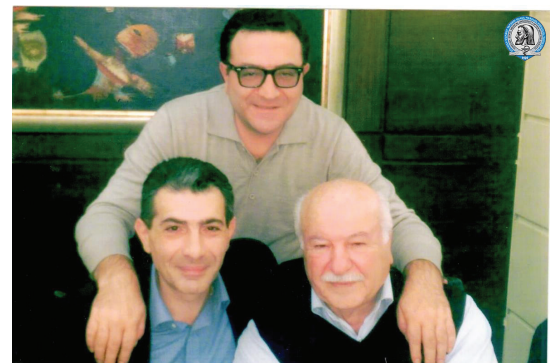
Օտարերկրացիների ուսուցման աշխատանքների դեպարտամենտի պետի տեղակալ, հյուսվածքաբանության ամբիոնի դասախոս, դոցենտ **Անահիտ Ազնաուրյանը** Արտաշես Ազնաուրյանի կրտսեր եղբոր դուստրն է։ 2001 թվականից աշխատում է ԵՊԲՀ-ում, հենց այս ամբիոնում։

«Բոլոր հանջողությունների համար երախտապարտ եմ հորեղբորս, որը մեծ դեր ունեցավ իմ կյանքում՝ ուղղորդելով ինձ դեպի բժշկական աշխարհ՝ ղեկավարելով իմ գիտական աշխատանքը։ Նա ինձ համար եղել է բացառիկ անձնավորություն, ում շարերը, մեր դասախոսական անձնակազմը լեզներ են կոչում բժշկական աշխարհում։ Աշխատասիրությամբ, խելացիությամբ, կազմակերպչական փառանքով նա փայլուն օրինակ էր Ազնաուրյանների ողջ գերդաստանի համար։ Մարդ՝ մեծարարով, ընկերասեր, արժանի զավակ, լավ հայր, ընտանիքին նվիրված ամուսին, հիմնալի հորեղբայր, անփոխարինելի բարեկամ»,- ասում է Անահիտ Ազնաուրյանը՝ հավելելով, որ աշխատանքում հորեղբայրը խստապահանջ էր։

Հյուսվածքաբանության ամբիոնն իր ղեկավարման տարիներին ունեցել է վերելք՝ գիտական և ուսումնական ուղղություններում։

«Հարկապես՝ գիտական ոլորտում։ Երկրաշարժից հետո իր շնորհիվ ամբիոնում նոր գիտական ուղղություն ձևավորվեց։ Բոլոր գիտական աշխատանքները, որոնք նա ղեկավարում էր, նվիրված էին երկարամյա ճանաչման համախառնիշխմանը՝ օրգանների և հյուսվածքների փոփոխություններին»,- հավելում է զարմուհին՝ ընդգծելով, որ ավագ Ազնաուրյանը բուհի հենասյուներից էր՝ նրա ղեկավարմամբ բժշկագիտության բնագավառ մուտք է գործել 20-ից ավելի գիտության թեկնածու և 4 դոկտոր։

Բժիշկ-գիտնականի աշխատանքները վերաբերում են իմունային խախտումներով շարակցական հյուսվածքի հիվանդությունների ձևաբանությանը, իմունախտաբանության խնդիրների մշակմանը, մարդու իմունային համակարգի օրգանների հետազոտմանը, երկարատև գերճնման պայմաններում կենսաբանական կարևոր օրգանների և իմունային համակարգերի ձևաբանաֆունկցիոնալ փոփոխությունների, իսկ 1988 թվականի երկրաշարժից հետո՝ երկարատև ճնման համախտանիշի ախտաձևության հիմունքների մշակմանը, դրանց վերացման հնարավոր ուղիներին։

Պամական ակնարկ

Պրոֆեսոր Արտաշես Ազնաուրյանի հայրը՝ Վարդան Ազնաուրյանը, ծնվել է Արևմտյան Հայաստանում։ Հայոց ցեղասպանության տարիներին նա 12 տարեկանում քույրերի հետ Արդվին քաղաքից գաղթել է Բաթում։ Ծնողազուրկ պատանուն վիճակված էր դժվար ժամանակաշրջան՝ ապահովել ընտանիքի բարեկեցությունը։

Վարդան Ազնաուրյանի երազանքն էր, որպեսզի իր երեխաներն ընտրեն բժշկի մասնագիտությունը։ «Մանկությունից գիտեիք, որ պետք է բժիշկ դառնանք։ Ես և չորս եղբայրներս, բոլորը բժիշկ են»,- պատմում էր Արտաշես Ազնաուրյանը՝ հավելելով, որ հայրը մեծապես կարևորում էր նաև երեխաների երաժշտական կրթությունը։

Քչերը գիտեն, որ բժիշկ Ազնաուրյանները նաև երաժշտական գործիքների են տիրապետում։ Ուսանողական տարիներին Արտաշես Ազնաուրյանը նվագել է ինստիտուտի փոկա-գործիքային էստրադային նվագախմբում՝ որպես ջութակահար, իսկ դպրոցական տարիներին սպորտային հաջողություններ էր գրանցում՝ Աջարիայի հավաքականում հանդես գալով։

Հյուսվածքաբանության պրոֆեսոր Արտաշես Ազնաուրյանը մասնագիտական գործունեության երկար տարիները նվիրել է ապագա բժիշկներ կրթելու պատասխանատու և կարևոր գործին։

ՀԽՍՀ առողջապահության նախկին նախարարի մասնագիտական ուղին չափազանց արգասաբեր էր։ Հանրապետության տարբեր մարզերում նրա մասնակցությամբ բացվել են բժշկական կենտրոններ, ունեցել է հետաքրքիր հանդիպումներ, որոնք պրոֆեսորը հիշում էր բոլոր մանրամասներով։

Բուհի մեկդարյա հորելյանին նվիրված «Բժշկի ուղի» ակնարկաշարի շրջանակում պատմելով իր կատարած աշխատանքների մասին՝ Ազնաուրյանը երբեք չէր մոռանում իր ղեկավարներին, նաև բոլոր այն գործընկերներին, որոնց հետ առիթ է ունեցել աշխատելու, որոնցից շատ բան է սովորել։

Լուսանկարներով, հետաքրքիր հուշանվերներով ու իրերով աչքի ընկնող աշխատասենյակի տեսանելի հատվածում իր կենդանության օրոք Արտաշես Ազնաուրյանի ուսուցիչների լուսանկարներն էին. ինչպես ինքն է ասում մարդիկ, որոնց պարտական է։ Ասում էր՝ սիրված դասախոս լինելու հարցում բանաձև չկա, պարզապես պետք է գիտելիքների փոխանցման գործընթացն ուղեցվի նաև դաստիարակչական աշխատանքով։ Բուհում վերջին տարիներին նա ԵՊԲՀ ռեկտորի առաջարկով նոմինացիոն կոմիտեի նախագահի պարտականություններն էր կատարում, ինչպես նաև՝ կարգապահական հանձնաժողովի անդամ էր։

Պրոֆեսոր Ազնաուրյանի հիշատակը վառ կմնա նրա կոլեգաների, բուհի նախկին շրջանավարտների, ուսանողների, նրան ճանաչողների սրտերում։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԱՆՐԷԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵԿԴԱՐՅԱ ԱՄԲԻՈՆԸ

պրոֆ. Վ. Ա. Շեկոյանը՝ ուսանողների հետ,
1966թ.

Բժշկագիտության հիմնարար առարկաներից մեկը՝ մանրէաբանությունը, ավելի ստույգ դրա դասավանդման պատմությունը մեր երկրում, բժշկական բուհում ունի մեկդարյա պատմություն: ԵՊԲՀ կենտրոնական մասնաշենքում տեղակայված բժշկական մանրէաբանության ամբիոնը հիմնադրվել է հեռավոր 1923 թվականին և մինչ 1951 թվականը ղեկավարվել է գիտության վաստակավոր գործիչ, պրոֆեսոր Արգար Իսահակի Իսահակյանի կողմից:

Պարմական ակնարկ

Ամբիոնի հիմնադիր, պրոֆեսոր Արգար Իսահակի Իսահակյանը (1885-1977թթ.) ծնվել է Շուշիում (Վրաստան): 1911-ին ավարտել է Օդեսայի համալսարանի բժշկական ֆակուլտետը և աշխարհել է նույն համալսարանի ընդհանուր ախտաբանության և մանրէաբանության լաբորատորիայում: 1914-ին գինձորական ծառայության է անցել Հայաստանում և գիտագործնական աշխատանքներ է կատարել ինֆեկցիոն հիվանդությունների դեմ պայքարի կանխարգելման միջոցառումների մշակման ուղղությամբ: Ակտիվորեն մասնակցել է սանհիգիենիկ գիտահետազոտական և անասնաբուժական-անասնաբուժական ինստիտուտների հիմնադրմանը, տարիներ շարունակ ղեկավարել է առաջինի մանրէաբանական բաժանմունքը, իսկ երկրորդի՝ մանրէաբանության ամբիոնը: Նրա գրչին են պատկանում ավելի քան 40 գիտական աշխատանքներ:

Այնուհետև ամբիոնը ղեկավարել են պրոֆ. Բ.Գ. Ավետիքյանը (1951-54թթ.), պրոֆ. Վ.Գ. Միքայելյանը (1954-75թթ.), դոց. Լ.Ա. Ֆրանգուլյանը (1975-86թթ.), պրոֆ. Վ. Շեկոյանը (1986-2022թթ.), դոց. Կ.Ղ. Մանուկյանը (2022-ից):

Ավելի քան 20 տարի ամբիոնը ղեկավարել է ՀՍՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ, Բ.գ.դ., պրոֆեսոր Վերգինե Գևորգի Միքայելյանը, որը մեծ ավանդ ունի Հայաստանում բժշկական կրթության, մանրէաբանության և իմունաբանության զարգացման գործում: Նա 1927-ին առաջին 32 շրջանավարտների թվում ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի բժշկական ֆակուլտետը և անցել աշխատանքի գործնական առողջապահության համաճարակաբանական ծառայությունում՝ գործունեություն ծավալելով Հայաստանի մի շարք շրջաններում:

1932-ին աշխատել է բժշկական ինստիտուտում՝ սկզբում որպես համաճարակաբանության ամբիոնի ասիստենտ, այնուհետև՝ 1938-44թթ. եղել է բժշկական ինստիտուտի ռեկտոր, 1951-54թթ. սննդի հիգիենայի ամբիոնի վարիչ, 1954-75թթ. ղեկավարել է մանրէաբանության ամբիոնը: 1940-ին պաշտպանել է թեկնածուական, իսկ 1948-ին՝ դոկտորական ատենախոսություններ: Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել են ավելի քան 15 թեկնածուական և մեկ դոկտորական ատենախոսություններ, որոնք նվիրված են եղել ինֆեկցիոն հիվանդությունների ախտորոշման, կանխարգելման և իմունաբանական հիմնահարցերի լուծմանը: Նա հանդիսացել է մանրէաբանների և ինֆեկցիոնիստների հանրապետական գիտական ընկերության նախագահ, համամիութենական նույնանուն ընկերության վարչության անդամ, պարգևատրվել է «Աշխատանքային կարմիր դրոշի», «Պատվո նշան» շքանշաններով և մեդալներով:

1986 թվականից շուրջ 36 տարի ամբիոնը ղեկավարել է Բ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչ Վլադիմիր Արմենակի Շեկոյանը: Նա 1964-ին ավարտել է Երևանի պետական բժշկական ինստիտուտի բուժպրոֆիլակտիկ ֆակուլտետը և ավելի քան 58 տարի գիտամանկավարժական գործունեություն է իրականացնում բժշկական համալսարանում՝ անցնելով աշխատանքային հետևյալ ուղին՝ մանրէաբանության ամբիոնի ասպիրանտ, ասիստենտ, պրոֆեսոր և ամբիոնի վարիչ: 1979-81թթ. աշխատել է ինստիտուտի ԿԳՀԼ-ում՝ որպես իմունաբանության լաբորատորիայի վարիչ: 1967-ին պաշտպանել է թեկնածուական, իսկ 1978-ին, Լենինգրադում՝ դոկտորական ատենախոսություններ: 1982-ին նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում: Երկար տարիների նրա գիտական գործունեությունը նվիրված է նյարդային և իմուն

համակարգերի փոխազդեցության դերի ուսումնասիրությանը իմունաբանական

պրոցեսներում: Հեղինակ է շուրջ 140 ուսումնագիտական հրապարակման, այդ թվում՝ մենագրության, երեք դասագրքի և մի շարք ուսումնական ձեռնարկների: Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել են մեկ դոկտորական և ինը թեկնածուական ատենախոսություններ: Պրոֆեսոր Վ.Ա. Շեկոյանը ընտրվել է Հայաստանի Հանրապետության բժշկական գիտությունների ակադեմիայի և Ռուսաստանի Դաշնության բնական գիտությունների ակադեմիայի (հայաստանյան մասնաճյուղի) ակադեմիկոս, պաշտպանական մասնագիտական և մի շարք գիտական հանդեսների խմբագրական խորհուրդների անդամ է: 1979-82թթ. ընտրվել է ինստիտուտի արհկոմիտեի նախագահ, 1983-91թթ.՝ բուժական ֆակուլտետի ղեկան, իսկ 2002-2011թթ. աշխատել է որպես համալսարանի ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր:

Բազմամյա ու բեղմնավոր կազմակերպչական և գիտամանկավարժական գործունեության համար 2000-ին ՀՀ նախագահի հրամանագրով պարգևատրվել է Մ. Հերացու անվան մեդալով, 2010-ին նրան շնորհվել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի պատվավոր կոչում:

Տարբեր տարիների ընթացքում ամբիոնում իրենց գիտամանկավարժական գործունեությունն են ծավալել Ա.Հ. Միրզաբեկյանը, Լ.Ա. Ֆրանգուլյանը, Մ.Ի. Ալավերդյանը, Զ.Հ. Ամյանը, Մ.Հ. Մելքումյանը, Է.Գ. Շեկոյանը, Զ.Ա. Ահարոնովան, Ռ.Հ. Մանուկյանը, Ն.Պ. Բաբայանը, Լ.Դ. Մխչեյանը, Վ.Ս. Թովմասյանը, Ն.Ա. Թարվերդյանը, Մ.Ս. Հովհաննիսյանը, Կ.Ղ. Մանուկյանը, Ս.Ց. Չիլինգարյանը, Կ.Խ. Քալաշյանը, Դ.Մ. Մուրադյանը, Ս.Յու. Զալիսյանը, Ք.Հ. Աբգարյանը, Գ.Մ. Պողոսյանը, Վ.Ա. Ասոյանը, Լ.Ա. Սարգսյանը, Զ.Հ. Գևորգյանը և ուրիշներ:

Բժշկական մանրէաբանության ամբիոնում դասավանդվում է «Բժշկական մանրէաբանություն», «Վիրուսաբանություն» և «Բնականաբանություն» առարկաները: Ուսուցումն իրականացվում է բոլոր ֆակուլտետներում՝ ընդհանուր բժշկության, ստոմատոլոգիական և դեղագիտական, (II և III կուրս) հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն լեզուներով, ինչն առավել արդյունավետ կազմակերպելու համար անհրաժեշտ գրականությունը համարվել է վերջին տարիներին ամբիոնի աշխատակիցների կողմից՝ նշված լեզուներով, հրատարակված դասագրքերով և ուսումնական այլ նյութերով: Անգլերենով դասավանդումն ամբիոնում սկսվել է շուրջ 3 տասնամյակ առաջ: Այսօր անգլերեն դասավանդում են լեզվի և մասնագիտական բարձր որակավորում ունեցող մասնագետներ (4 դոցենտ և 4 դասախոս):

2011-ից կազմակերպված է ուսուցում «Մանրէաբանություն» մասնագիտությամբ կլինիկական օրդինատորների համար, և երկարաժամկետ ու կարճաժամկետ վերապատրաստման և մասնագիտացման դասընթացներ՝ բժիշկ մանրէաբանների և լաբորանտների համար: Համապատասխան ծրագրերով նախատեսված նյութը ուսանողներին, կլինիկական օրդինատորներին և բժիշկ մանրէաբաններին մատուցվում է դասախոսությունների, գործնական և լաբորատոր աշխատանքների ձևով:

Ամբիոնում մեծ աշխատանք է կատարվում ուսումնական գործընթացի կատարելագործման և նոր տեխնոլոգիաների ներդրման ուղղությամբ: Համակարգչային տեխնիկայի և ինտերնետ կապի հնարավորությունների կիրառմամբ ստեղծվել է էլեկտրոնային բանկ, որը ներառում է երեք լեզուներով մշակված և ունիֆիկացված դասախոսություններ ու թեստեր, մանրէների մորֆոլոգիան և ուլտրակառուցվածքը ներկայացնող էլեկտրոնային ատլաս, առարկայի տարբեր բաժինները ներկայացնող տեսաֆիլմեր, մուլտիմեդիաներ, լաբորային սկավառակներ և այլ ցուցադրական նյութեր: Ամբիոնում մշտապես գործում է ուսանողական գիտական խմբակ, որի անդամները մասնակցում են նաև փորձարարական աշխատանքներին:

Կազմավորման շրջանում ամբիոնի գիտական հետազոտությունները վերաբերվել են արևադարձային տեղական վարակների ուսումնասիրությանը: Ա. Բսահակյանն առաջինն է Հայաստանում բացահայտել պապատաչի տենդը, լեյշմանիոզները, տզային հետադարձ տիֆը, նախակենդանիներով փոխանցվող աղիքային վարակները և մալթայան տենդը (բրուցելյոզ): Միաժամանակ ուսումնասիրվել են այդ հիվանդությունների հարուցիչները, տարածման ուղիները և դրանց դեմ պայքարի միջոցները: Հետագայում ամբիոնի աշխատակիցները զբաղվել են ՀՍՀ երկրամասային ախտաբանության՝ աղիքային վարակների հարցերով (Բ. Ավետիսյան, Վ. Միքայելյան, Ա. Միրզաբեկյան, Զ. Ահարոնովա, Լ. Ֆրանգուլյան, Է. Շեկոյան և ուրիշներ): Ուսումնասիրվել են նաև դիֆթերիայի հարուցիչը (Զ. Ամյան), վերքային ինֆեկցիաների

Մանրէաբանության ամբիոնի աշխատակիցները, 1999թ.

հարուցիչները (Բ. Ավետիքյան, Մ. Ալավերդյան) և պնևմոնիայի միկոպլազմաներով հարուցված հիվանդությունը (Ն. Բաբայան): Հետագոյում էլ են նաև հակաբիոտիկների, արդյունաբերական թույների, գյուղատնտեսական թունաքիմիկատների ազդեցությամբ օրգանիզմի իմունաբանական տեղաշարժերը, նյարդահամայնաբանական մեխանիզմների դերը՝ մասնավորապես հարվածահանագեղձի, օրգանիզմի իմուն պրոցեսների կարգավորման հարցում (Վ. Շեկոյան): Ամբիոնի գործունեության

տարբեր տարիներին ուսումնասիրվել է նաև էլեկտրոստատիկ դաշտի ազդեցությունը առաջնային իմուն պատասխանի և մակրոֆագերի ակտիվության վրա (Վ. Թովմասյան), կարդիովիրաբուժական միջամտությունների ազդեցությունը իմունակարգավորման օղակի վրա և վերջինիս դերը թարախասեպտիկ բարդությունների առաջացման խնդրում (Լ. Մխչյան), անատոմիա-ստրուկտուրալ մանրէների փոխազդեցության ասոցացված դերը վերքային ինֆեկցիաների պայթուցնեզում (Ն. Թարվերդյան), Երևան քաղաքի երեխաների և դեռահասների ֆիզիկական զարգացման և սեռական հասունացման տեմպերի և աղիների նորմալ միկրոբիոցենոզի վիճակը (Մ. Հովհաննիսյան), ռոտավիրուսային գաստրոէնտերիտով հիվանդացությունը Հայաստանում (Կ. Մանուկյան), աղիքային ինֆեկցիաներով հիվանդացության համաճարակաբանությունը ԼՂՀ-ում (Զ. Ասրիյան):

1986 թվականից բժշկական մանրէաբանության ամբիոնի գլխավոր գործունեությունը նվիրված է նյարդային և իմուն համակարգերի փոխազդեցության դերի ուսումնասիրությանը իմունաբանական գործընթացներում: Հետագոյությունների արդյունքները թույլ են տվել առաջին անգամ պարզաբանելու հիպոթեզանույնի մոդուլացնող դերը մոնոնուկլեար ֆագոցիտար համակարգի բջիջների ֆունկցիոնալ ակտիվության գործում (Վ. Շեկոյան):

Հետագայում պարզաբանվել է ԳԱԿԹ-ի փոքր դոզաների իմունոսթիմուլյացիայի ազդեցությունը բնական իմունիտետի կարևորագույն գործոնների (ֆագոցիտոզ, կոմպլեմենտի ակտիվություն) և առաջնային իմուն պատասխանի վրա, որն իրականացվում է մոնոնուկլեար ֆագոցիտար համակարգի բջիջների միջոցով (Վ. Շեկոյան, Դ. Մուրադյան): Բացահայտվել է ԳԱԿԹ-ի նպատակաուղղված օգտագործման հնարավորությունը, որպես իմունոմոդուլատոր, իմուն պրոցեսների կարգավորման նպատակով նորմալ և տարբեր ախտաբանական պրոցեսներում՝ վերքային ինֆեկցիոն պրոցես (Վ. Շեկոյան, Ն. Թարվերդյան, Լ. Մխչյան, Կ. Մանուկյան), իմոբիլիզացիոն սթրես (Վ. Շեկոյան, Վ. Թովմասյան), սակավաշարժություն (Վ. Շեկոյան, Ս. Զալիսյան, Բ. Աբգարյան, Գ. Պողոսյան): Վերջին տարիներին ուսումնասիրվել է սակավաշարժության պայմաններում իմունոգենեզի օրգաններում կառուցվածքային և իմունաբանական տեղաշարժերը:

Հետագոյության նպատակն է իմունոգենեզի օրգաններում 3, 7, 14, 30 օր սակավաշարժության պայմաններում ուսումնասիրել ցիտոարխիտեկտոնիկան, IL-6 արտադրող B-լիմֆոցիտար պոպուլյացիայի կազմը, ԳԱԿԹ-ի բաշխման տոպիկ առանձնահատկությունները, TNF- α -ի, IL-2-ի և պրոլակտինի մակարդակները, ԳԱԿԹ-ի փոքր դոզաների համոլոգո ազդեցությունը, ինչպես նաև ներկայումս հետազոտվում է սպիտակ առնետների հաստ աղու նորմալ միկրոֆլորան և դրա ներկայացուցիչների հնարավոր տրանսլոկացիան տարբեր ներքին օրգաններ և արյուն՝ տարբեր տևողության հիպոկլինեզիայի պայմաններում:

Խոսելով ամբիոնի պատմության մասին՝ պրոֆեսոր Վլադիմիր Շեկոյանը ընդգծում է, որ ամբիոնի կայացման գործում շատ մեծ ներդրում ունի հիմնադիրը՝ Արգար Իսահակի Իսահակյանը:

«Չեմ գերազնահատում նրա դերը, որովհետև 1923 թվականին, այդ ծանր պայմաններում նրան հաջողվել է կազմակերպել ամբիոն, հետագայում գլխավոր աշխատանքներ անել, ուսումնական գործընթաց կազմակերպել: Ստեղծման օրվանից ամբիոնը շատ մեծ դեր է ունեցել Հայաստանում բժշկական մանրէաբանության զարգացման գործում, հատկապես գիտամանկավարժական կադրերի պատրաստման, մայրենի լեզվով դասագրքերի, ուսումնական, մեթոդական գրականության ստեղծման առումով, ինչը հնարավորություն է ապահովել բարձր մակարդակով կազմակերպել ուսումնական գործընթացը և համալսարանում բարձրորակ կադրեր պատրաստել: Հիմնադրման օրվանից՝ ուղիղ 100 տարի է, որ այս ամբիոնում կրթություն են ստանում բժիշկների տարբեր սերունդներ: Մանրէաբանությունը բժշկական կրթության հիմնարար, ֆունդամենտալ առարկաների շարքին է դասվում: Դասավանդվում է բոլոր ֆակուլտետներում: Բժշկական մանրէաբանության նպատակը պայքարն է ինֆեկցիոն հիվանդությունների դեմ», -մանրամասնում է պրոֆեսոր Շեկոյանը՝ հավելելով, որ պայքարն իրականացվում է նպատակին համահունչ խնդիրների՝ ինֆեկցիոն հիվանդությունների մանրէաբանական ախտորոշում, հիվանդության պայթուցնեզի ընթացքի և հիվանդության դինամիկայում ձևավորվող իմունաբանական մեխանիզմների վերլուծության հիման վրա էթիոպատիկ և սպեցիֆիկ բուժման ու կանխարգելման միջոցառումների առաջադրում՝ լուծման ճանապարհով:

Հարցին, թե որքանով են երիտասարդները ներգրավված ամբիոնի գործունեության մեջ, երկար տարիների նախկին ղեկավարը ուրախությամբ է փաստում, որ վերջին տարիներին ամբիոնական կազմը համալրվել է և ընդլայնվել:

Այս տարվա հունվարից մրցութային ընթացակարգով բժշկական մանրէաբանության ամբիոնի վարիչ է ընտրվել դոցենտ Կոստանդին Մանուկյանը, որն ամբիոնում մասնագիտական գործունեություն է ծավալում արդեն 25 տարի:

«Առարկայի դասավանդմանը զուգահեռ՝ մշտապես ներգրավված եմ եղել ամբիոնական աշխատանքներում՝ ուսումնական գրականության ստեղծում, ուսուցողական և քննական թեստերի, մեթոդական հարցերի մշակում և այլն, սակայն ստանձնելով ամբիոնի ղեկավարի պարտականությունները՝ արդեն հստակ պատասխանատվության խնդիր կա: Այսօր էլ թե ու թիկունք լինելով՝ շարունակում ենք այդ աշխատանքը՝ ապավինելով միմյանց:

Միավորվածությունը, համախմբվածությունը այն կարևորագույն բաղադրիչներն են, որոնք պետք է շարունակել, քանի որ մեր ամբիոնը մշտապես լավագույններից է եղել՝ տարիների պատմությամբ», - ասում է Կոստանդին Մանուկյանը:

Համալսարանի առաջ ծառացած մարտահրավերներն այսօր առաջին հերթին վերաբերում են միջազգային ծրագրային հավատարմագրմանը և համալսարանական այս ստորաբաժանումը ևս անհրաժեշտ պահանջների կատարմամբ՝ նշված կարևոր գործընթացների մասնակիցն է:

«Սա վերաբերում է ծրագրային խնդիրներին, նոր ձևաչափով կրթական նյութերի մշակմանը: Առաջին հանգրվանը, կարծես թե, հաղթահարված է: Հետագա հիմնահարցերը նույնպես արդեն միջազգային փորձագետների մասնակցությամբ լուծումներ կստանան», - մանրամասնում է բժշկական մանրէաբանության ամբիոնի վարիչը:

Բժշկական կրթությունն առանց գիտության պատկերացնել հնարավոր չէ, հետևաբար՝ գիտության բնագավառում ևս առաջնահերթություններ կան: Արդեն մեկնարկել են մարդկանց միգրոլիներից անջատված կաթնաթթվային բակտերիաների կոլտուրաների ազդեցության բացահայտմանն ուղղված հետազոտությունները կլինիկական նյութից անջատված միկրոօրգանիզմների վրա:

«Բուժառնությունից անջատված ախտածին մանրէների կենսագործունեության նկատմամբ նշված կաթնաթթվային բակտերիաների մշտական և կայուն ճնշող, արգելակող ու կործանարար ազդեցության բացահայտումը կարևոր գործնական ելք կարող է ակնկալել որպես պրոբիոտիկ պրեպարատ դրանց առաջադրման տեսանկյունով», - գիտական աշխատանքի ուղղվածությունը պարզաբանելով՝ ասում է դոցենտ Մանուկյանը:

Հոբելյանը ամբիոնում նշում են ավանդական խմբակային լուսանկարով՝ ապագայի ծրագրերով զինված:

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ԿՅԱՆՔԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՊԲՀ «Հերացի» ավագ դպրոցի բնագիտական առարկաների ամբիոնի քիմիայի ուսուցիչ Սոնյա Սիմոնյանը երբեք չի երագել մանկավարժ դառնալ, սակայն այս դեպքում հաճախ գործում է չգրված այն կանոնը, որ մանկավարժ ոչ թե դառնում են, այլ՝ ծնվում:

Դպրոցն ավարտելիս Սոնյա Սիմոնյանը երագում էր գիտնական դառնալու մասին: Այդ պատճառով ընտրեց կենսաքիմիկոսի մասնագիտությունը:

«Այդ պահին ինձ համար ամենահետաքրքիրն ու խորհրդավորն էր: Կարծում եմ՝ հիմա նույնպես: Դպրոցում հայտնվեցի, կարելի է ասել, պատահաբար: Իմ դպրոցի տնօրենը խնդրեց դասավանդել գոնե 2 տարի, դպրոցին որակյալ ուսուցիչ էր պետք: Նրա կարծիքով՝ ես կարող էի: Որոշեցի փորձել, չնայած՝ այդ պահին աշխատում էի գիտահետազոտական ինստիտուտում», - պատմում է «Հերացի» ավագ դպրոցի քիմիայի ուսուցիչ, բնագիտական թիվ 2 մեթոդավարման ղեկավար, աշակերտների ու ծնողների սերն ու հարգանքը վայելող մանկավարժը, ով հանրակրթական ուսումնական հաստատություն աշխատանքի տեղափոխվելով՝ հասկացել է, որ դա իր առաքելությունն է: Կրթական համակարգում է մի ամբողջ կյանք՝ 39 տարի:

«Պատճառը մեկն է՝ անսահման սիրում եմ իմ սաներին, սիրում եմ նրանց՝ քիմիայի հրաշքներով լի աշխարհն ուղեկցելու գործընթացը»:

Հարցին, թե արդյոք սիրո և խստության համադրությամբ է բանաձևում իր գործունեությունը, տիկին Սիմոնյանը լամբագրում է. «Սեր և հետևողականություն, խստության կարիք չկա»:

Իր օրինակով փաստում է, որ ուսուցիչ ծնվում են, ոչ թե՝ դառ-

նում:

«Դա անսահման ու անշահախնդիր սեր է, մեծ պատասխանատվություն երեխաների ու նրանց կրթության, նրանց ապագայի նկատմամբ: Երեխաներին բոցավառելու համար ուսուցիչն ինքը պետք է վառվի, լույս ճառագի, սա է միակ ճշմարտությունը», - ասում է մանկավարժը:

Նրա դերը դպրոցի գործունեության մեջ շատ գործընկերների նման կարևորվում է նաև նրանով, որ նրա ղեկավարությամբ աշակերտները պատանի քիմիկոսների համահայկական մրցաշարի, դպրոցական առարկայական, միջազգային օլիմպիադաների մասնակիցն ու հաղթողն են, ինչը վկայում է այն մասին, որ սաներին փոխանցված գիտելիքները ծառայում են նպատակին՝ բարձր պահելով դպրոցի համբավը հանրապետությունում և հայրենիքի սահմաններից դուրս:

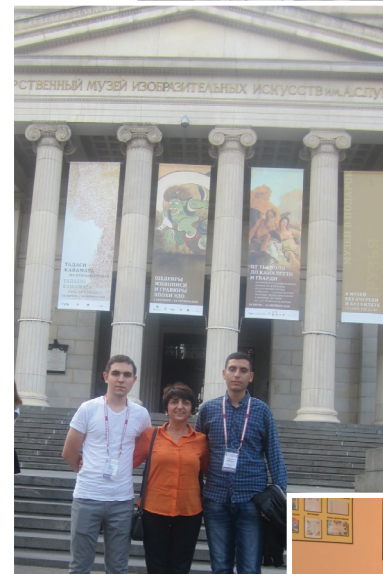
Օլիմպիականների հետ աշխատելու բանաձևը «Հերացի» ավագ դպրոցի ուսուցիչ գնահատմամբ նույնն է՝ թևեր տալ երեխաներին, սովորեցնել չվախենալ, հավատալ սեփական ուժերին:

Խոսքն ուղղելով ապագա ուսուցիչներին՝ մասնագիտական շտեմարանների համահեղինակն ու միջազգային համաժողովների մասնակիցն ընդգծում է, որ ուսուցիչ ուղին ընտրելն ամենավեհն ու ամենաշնորհակալ կոչումն է, իսկ գիտնական դառնալու իր երագանքը ոչ թե չիրականացավ, այլ բազմապատկված իրականացավ՝

գիտնական դարձած իր սաների տեսքով:

Նշենք, որ հանրապետությունում հոկտեմբերի 5-ին նշվեց «Ուսուցչի օրը», որի առիթով ավելի շատ է ընդգծվում իրական մանկավարժի գործը գնահատելու անհրաժեշտությունը:

ԵՊԲՀ հարկի ներքո գործող «Հերացի» ավագ դպրոցի 5 տասնյակից ավելի մանկավարժներից բաղկացած մեծ կոլեկտիվը սերունդներ կրթելու անչափ պատասխանատու գործում ջանք, եռանդ ու նոր մտահղացումներ չի խնայում:

«ՄԻՐԱՀԱՐՎԱԾ»՝ ՌԵՎԵՐԱՏՈՒՈՒԹՅՈՒՆ

Բժշկական կրթագիտական հաստատությունում տասնամյակներ շարունակ սերունդներ կրթող ավագ սերնդի, բժշկագիտության նվիրյալների մասին պատմող ակնարկաշարի հերթական անդրադարձը բժշկական գիտությունների թեկնածու, ԵՊԲՀ ներքին հիվանդությունների (ռևմատոլոգիա) ամբիոնի դոցենտ Թամարա Բայրամյանի մասին է: Խոստովանում է՝ մինչ օրս «սիրահարված» է բժշկությանը, մասնավորապես՝ ռևմատոլոգիային:

Դոցենտ Բայրամյանը 1968-1974թթ. սովորել է ԵրԲԻ բուժական ֆակուլտետում: 1976-1978թթ. ուսանել է բժշկական գենետիկայի ինստիտուտում, ԽՍՀՄ բժշկական գիտությունների ակադեմիայում՝ բժշկական գենետիկա մասնագիտությամբ:

«Մեր տոհմում բժիշկներ չկային, բայց միշտ մտածում էի, որ մարդկանց օգնելու համար բժշկությունը ամենակարևոր մասնագիտություններից է: Ավարտեցի դպրոցը և 1974 թվականին ընդունվեցի բժշկական ինստիտուտի բուժական ֆակուլտետ, գերազանցությամբ ավարտեցի և անմիջապես ընդունվեցի Մոսկվայում բժշկական գենետիկայի ինստիտուտի ասպիրանտուրան, ավարտեցի, պաշտպանեցի թեկնածուական թեզը և վերադարձա Հայաստան: Հասկանում էի, որ Հայաստանում ամենաչլուծված և խնդիրներ, բարդություններ առաջացնող հիվանդություններից մեկը պարբերական հիվանդությունն է: Այդ ժամանակ հոսպիտալ թերապիայի ամբիոնի վարիչը պրոֆեսոր Արտյոմ Ալեքսանդրի Այվազյանն էր, որը զբաղվում էր պարբերական հիվանդությամբ: Մեծ հաճությամբ սկսեցի աշխատել, ես գենետիկ էի, նա առավել շատ՝ կլինիցիստ: Բացի պարբերական հիվանդությունից՝ պրոֆեսոր Այվազյանը զբաղվում էր նաև շարակցական հյուսվածքի հիվանդություններով, ռևմատոլոգիական հիվանդություններով: 1980-ական թվականների սկզբին նրանից բացի որևէ մեկը ռևմատոլոգիայով չէր զբաղվում», - նշում է դոցենտը՝ հավելելով, որ իրեն ռևմատոլոգիայի մեջ հրապուրել է այն, որ ռևմատոլոգիական հիվանդությունները ընդգրկում են մեր օրգանիզմի բոլոր օրգաններն ու համակարգերը:

Նրա խոսքով՝ եթե թերապիայի մեջ կարելի էր ընտրել էնդոկրինոլոգիա, հեմատոլոգիա, գաստրոէնտերոլոգիա, սրտաբանություն, ապա այս հիվանդությունների ժամանակ մենք հանդիպում ենք բոլոր այդ պաթոլոգիաներին:

«Հետաքրքրասեր էի, ընտրեցի այդ մասնագիտությունը: Այն ժամանակ պրոֆեսոր Այվազյանի մոտ բերում էին հիվանդներ, որոնց ախտորոշումը պարզ չէր, բազմաթիվ հանելուկների հանդիպեցինք, շատ հանելուկներ լուծեցինք. մի խոսքով՝ սիրահարվեցի ռևմատոլոգիային: Ռևմատոլոգները զբաղվում են նաև պարբերական հիվանդությամբ, բայց ինձ համար գերակշռող դարձան ռևմատոլոգիական հիվանդությունները», - նշում է Թամարա Բայրամյանը:

Նա 2019-ից աշխատում է «Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցում որպես բժիշկ-ռևմատոլոգ, 2001-ից ԵՊԲՀ թերապիայի թիվ 1 ամբիոնի դոցենտ է, 2008-2019թթ.՝ «Մուրացան» ՀՀ թերապիայի թիվ 1 ամբիոնի բժիշկ-օրդինատոր, 1993-2001թթ. եղել է Երևանի պետական բժշկական ինստիտուտի ներքին հիվանդությունների ամբիոնի ասիստենտ, 1978-1993թթ.՝ Երևանի պետական բժշկական ինստիտուտի հոսպիտալ թերապիայի ամբիոնի ավագ գիտաշխատող:

Բժիշկ-գիտնականը 1978 թվականից դասավանդում է բժշկական համալսարանում: Հեղինակ և համահեղինակ է 35 տպագրված գիտական աշխատանքի, որոնցից 11-ը՝ արտերկրում:

«Մեր ամբիոնը տարեկան ունենում է մինչև 18 կլինիկական օրդինատոր, որը բավականին խոսուն թիվ է: Կարևորում են ամբիոնի վարիչ Քնարիկ Գինոսյանի ղեկավարությամբ ստեղծված դասագիրքը, որը լավ ձեռնարկ է՝ թե՛ ուսանողների, թե՛ պրակտիկ բժիշկների համար: Սովորողների մեծ մասը տիրապետում է օտար լեզուների: Նրանք կարդում են ոչ միայն հանձնարարվող հայկական, ռուսական գրականություն, այլև կարդանում են օգտվել օտարալեզու գրականությունից, ինչը գովելի է: Յուրաքանչյուր խումբ մտնելիս զգաստանում ես, որ կարողանաս արդարացնել նրանց սպասելիքները», - ընդգծում է համալսարանականը:

ԶԱՐԿԵՐԱԿԱՅԻՆ ԳԵՐՃՆՇՈՒՄ

«ՀԵՐԱՅԻ» ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ

«Հերացի» վերլուծականը շարունակում է հրապարակումները՝ նվիրված առավել տարածված ոչ վարակիչ հիվանդություններին: Այսօրվա նյութը վերաբերվում է զարկերակային գերճշմանը:

Տարբերում են առաջնային (էսենցիալ) գերճշում (գերճշումային հիվանդություն), որը զարգանում է որպես ինքնուրույն քրոնիկ և երկրորդային (սիմպտոմատիկ) գերճշում: Երկրորդային է համարվում ԶԳ-ը, որը հանդիսանում է այլ ախտաբանական գործընթացի կամ վիճակի հետևանք (օրինակ՝ երիկամների հիվանդությունների, ներզատական, նյարդային համակարգի հիվանդությունների հետևանք):

90-95% դեպքերում ախտորոշվում է առաջնային գերճշում: Հիպերտոնիան ախտորոշվում է, երբ երկու տարբեր օրերի ընթացքում չափելու արդյունքում, սիստոլիկ զարկերակային ճնշման ցուցանիշները երկու օրն էլ եղել են ≥ 140 մմ սնդիկի սյուն և/կամ դիաստոլիկ արյան ճնշման ցուցանիշները երկու օրում էլ եղել են ≥ 90 մմ սնդիկի սյուն:

Ըստ Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության տվյալների՝ աշխարհում 30-79 տարեկան շուրջ 1.28 միլիարդ մարդ ունի այս հիվանդությունը: Դեռ ավելին՝ ըստ կանխատեսումների մինչև 2025 թվականը պացիենտների թիվը կարող է հասնել 1,5 միլիարդի: Վերջին տարիներին նկատվում է զարկերակային գերճշման տարածվածության արագ աճ՝ պայմանավորված ուրբանիզացիայով, բնակչության ծերացմամբ, հիվանդության զարգացմանը նպաստող ռիսկի գործոնների տարածվածության ավելացմամբ:

Մտահոգիչ է, որ ինչպես բազմաթիվ երկրներում, այնպես էլ Հայաստանում մարդկանցից շատերը՝ շուրջ 46%, տեղյակ չեն իրենց մոտ զարկերակային գերճշման առկայության մասին: Պացիենտների ընդամենը 42% է ախտորոշված և ստանում է կանոնավոր բուժում, իսկ 20%-ի մոտ զարկերակային գերճշումը չի կառավարվում:

Կարևոր է հիշել, որ զարկերակային գերճշումն ընթանում է անախտահիշ, այդ պատճառով անհրաժեշտ է այն պարբերաբար չափել: Այդ նպատակով դեռևս 2015 թվականից Հայաստանում իրականացվում է զարկերակային գերճշման հայտնաբերմանն ուղղված գանգվածային սքրինինգային ծրագիր, որի շրջանակներում մարդիկ կարող են այցելել իրենց սպասարկող ԱԿԴ հաստատություն և անցնել համապատասխան հետազոտություններ:

Համաձայն վիճակագրական տվյալների՝ 2022 թվականին զարկերակային գերճշման հետևանքով Հայաստանում մահացել է 333 մարդ, որը երկու անգամ քիչ է, քան 2015 թվականին՝ 700, սակայն վերոնշյալ տվյալներին պետք է մոտենալ որոշակի զգուշավորությամբ, քանի որ 2022 թվականին նախորդող երեք տարիների միջին ցուցանիշը կազմում է 1042, և նման կտրուկ անկումը կարող է պայմանավորված լինել այլ հանգամանքներով:

Կյանքում առաջին անգամ ախտորոշված արյան գերճշումային հիվանդության դեպքերը 2022 թվականին կազմել է 26498, որը 6%-ով ավելին է, քան 2015 թվականին: Հարկ է նշել, որ հի-

վանդությունը հավասարապես ախտահարում է ինչպես կանանց, այնպես էլ տղամարդկանց:

Այն առավել տարածված է Արմավիրում՝ 2589.3 նոր դեպք 100.000 բնակչի հաշվով և Շիրակում՝ 2035.8 նոր դեպք 100.000 բնակչի հաշվով: Առավել քիչ է ախտորոշվում Սյունիքում՝ 638.2 նոր դեպք 100.000 բնակչի հաշվով և Երևանում՝ 759.2 նոր դեպք 100.000 բնակչի հաշվով:

Նոր ախտորոշված պացիենտների գերակշիռ մասը՝ 94%-ը, 40 և բարձր տարիքային խմբի են պատկանում:

Գերճշումային հիվանդություն ունեցող ընդհանուր գրանցված պացիենտների թիվը տարեվերջին կազմել է 150.542, որը որոշակիորեն տարբերվում է դիսպանսերային հսկողության տակ գտնվող պացիենտների թվից, ինչը ևս մեկ անուղղակի ցուցիչ է, որ բազմաթիվ քաղաքացիներ դուրս են մնում առողջապահության համակարգի ուշադրությունից: Այսպես, 2022 թվականի տարեվերջին 15 տարեկան և բարձր տարիքի զարկերակային գերճշում ունեցող պացիենտների թիվը եղել է 120054՝ 23%-ով ավելին, քան 2015 թվականին:

Հաշվի առնելով հիվանդության տարածվածությունը և բարձր մահացածությունը՝ Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության կողմից սահմանվել է թիրախ՝ կրճատել տարածվածությունը 33%-ով մինչև 2030 թվականը:

Ջարկերակային գերճշումը խիստ բարձրացնում է սրտանկանի սուր ինֆարկտի, քրոնիկական սրտային անբավարարության, ուղեղի կաթվածի, քրոնիկական երիկամային անբավարարության, ծայրամասային զարկերակների հիվանդությունների ռիսկը: Սրտամկանի ինֆարկտի կառավարելի ռիսկի գործոնների շարքում այն զիջում է միայն ծխելուն:

Հիվանդությանը նպաստող ռիսկի գործոնների շարքին են պատկանում. ժառանգական գործոնը, տարիքը, ծխելը, ավելցուկային քաշը և ճարպակալումը, ակտիվ չարաշահումը, ցածր ֆիզիկական ակտիվությունը, սննդակարգում հավելյալ քանակի աղի առկայությունը, շաքարային դիաբետը, սթրեսը, հոգեկան գերլարվածությունը և այլն:

Հիվանդության առաջնային կանխարգելումը ուղղված է վերոնշյալ ռիսկի գործոնների վերացմանը՝ չափավոր ֆիզիկական ծանրաբեռնվածություն, քիչ աղ և խոլեստերին պարունակող սնունդ, հրաժարում վնասակար սովորություններից:

Չափազանց մեծ նշանակություն ունի զարկերակային գերճշման վաղաժամ հայտնաբերումը, որը պետք է տեղի ունենա պարբերաբար սքրինինգային հետազոտությունների իրականացման, ինչպես նաև՝ զարկերակային ճնշման ինքնուրույն կանոնավոր չափումների միջոցով:

Բուժման ժամանակ կարևոր է ոչ միայն զարկերակային ճնշման իջեցումը, այլև հնարավոր բարդությունների ռիսկի նվազեցումը: ԳՀ-ն վերահսկումը պահանջում է հիվանդի կենսակերպի փոփոխություններ, բժշկի հետ նրա համատեղ ջանքերը՝ ընդհանուր նպատակին հասնելու համար: Հիվանդության արդյունավետ վերահսկման շնորհիվ հնարավոր է դադարեցնել դրա զարգացումը և բարդությունների առաջացումը:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 16

Անգգայացման համաշխարհային օր

ԱՆԵՍԹԵԶԻԱՅԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆ Է ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ ԱՌԱՋԸՆԹԱՅԸ

Հոկտեմբերի 16-ին աշխարհը նշեց անգգայացման միջազգային օրը:

Անեսթեզիոլոգիան առողջապահության ամենաբարդ և, միաժամանակ, ամենապահանջված ուղղություններից է, առանց որի չկա ու չի կարող լինել ժամանակակից բժշկություն:

Օրվա հետ կապված՝ «Հերացի» վերլուծականը անեսթեզիայի վերաբերյալ մի քանի հետաքրքիր փաստ է ներկայացնում ընթերցողին:

Վաղ անգգայացման հետքեր կարելի է գտնել հին ժամանակներում բարեկրթացիների, հույների, չինացիների և ինկերի պատմության մեջ, բայց եվրոպական առաջին հիշատակումներից մեկը թվագրվում է 1200-ականներին, երբ իտալացի բժիշկ, եպիսկոպոս Թեոդորիկ Լուկկան օգտագործեց ափիոնով և մանդրաբորով ներծծված սպունգներ (մանդրաբորի բույսից)՝ վիրաբուժական ցավը մեղմելու համար: Հաշիշը և հնդկական կանեփը նույնպես լայնորեն օգտագործվել են հին ժամանակներում որպես ցավազրկողներ:

Անգգայացման վաղ ձևն առաջին անգամ կիրառվել է Բոստոնի Սասաչուսեթսի ընդհանուր հիվանդանոցում, երբ եթերային անգգայացմամբ առամաքույթ Ուիլյամ Մորտոնի և վիրաբույժ Ջոն Ուորենի կողմից 1846 թվականի հոկտեմբերի 16-ին իրականացվեց առաջին վիրահատությունը: Այնուհետև՝ 1956 թվականին, բրիտանացի բժիշկ Մայքլ Ջոնսթոնը կլինիկորեն ներկայացրեց հալոտանը՝ առաջին ժամանակակից բրոմացված անգգայացնող միջոցը՝ ընդհանուր անգգայացման համար, իսկ 1972-ին իզոֆլուրանը կլինիկորեն ներկայացվեց որպես ինհալացիոն անգգայացնող միջոց:

Անգգայացման որոշ ձևեր տարեկան օգտագործվում են ավելի քան 230 միլիոն վիրաբուժական միջամտությունների ժամանակ, բայց շատ մարդիկ չգիտեն կամ անտեսում են անգգայացնող միջոցների առանձնահատկությունները:

Շատ փորձագետներ լիովին չեն հասկանում, թե ինչպես է անգգայացումը ազդում ուղեղի վրա, և երբեմն կարող են լուրջ բարդությունների պատճառ դառնալ: Համաձայն The Wall Street Journal-ի վերջին հոդվածի, քանի որ ավելի շատ բժշկական կենտրոններ են սկսել վիրաբուժական մի-

ջամտություններ կատարել համեմատաբար արագ ազդող անգգայացնող միջոցներով, ինչպիսին է օրինակ պրոպոֆոլը, անեսթեզիայի հետ կապված արտակարգ իրավիճակները կանխելու և կարգավորելու համար բժշկական անձնակազմին ավելի լավ նախապատրաստելու կարիք է առաջանում:

Անգգայացումը առաջացնում է ժամանակավոր ամենզիա. այն ակտիվացնում է ուղեղի հիշողության կորստի ընկալիչները, ինչը երաշխավորում է, որ հիվանդը վիրահատության հետ կապված հիշողություններ չի ունենա:

Հատկանշական է, որ հաճախ ծխողներին անհրաժեշտ է լինում անգգայացման ավելի մեծ չափաբաժին, քան չծխողներին, ինչպես նաև այն մարդիկ, ովքեր պարբերաբար ենթարկվում են երկրորդային ծխի, նույնպես անգգայացման ավելի մեծ քանակի կարիք են ունենում վիրահատությունների ժամանակ, քան՝ չծխողները:

Վիրահատության ընթացքում օգտագործվող անգգայացման չորս հիմնական մեթոդ կա՝ ընդհանուր անգգայացում, տարածական անգգայացում, հանգստացնող միջոցով անգգայացում, որը հայտնի է որպես «վերահսկվող անգգայացում» և տեղային անգգայացում:

Անեսթեզիայի զարգացման շնորհիվ այսօր վիրաբույժները և ստոմատոլոգիայի ոլորտի մասնագետները կարող են թեթև վիրաբուժական միջամտություններից բացի՝ բարդ, երկարատև և ծանր վիրահատություններ կատարել:

Համալսարանական հիվանդանոցային համալիրներում վերջին 5 տարվա ընթացքում գրանցվել է վիրահատությունների թվի զգալի աճ, որոնք իրականացվում են անեսթեզիայի այս կամ այն մեթոդով:

2022 թվականին համալսարանական «Հերացի» թիվ 1, «Մորացան» և «Միքայելյան» հիվանդանոցներում կատարվել է համապատասխանաբար 6945, 3275 և 4969 վիրահատություն, որը տոկոսային հարաբերությամբ 2019 թվականի համեմատ ավելի է՝ 19%-ով, 17%-ով և 112%-ով:

Մասնագիտական օրվա առթիվ շնորհավորում ենք բոլոր անեսթեզիոլոգ-ռեանիմատոլոգներին՝ մաղթելով աշխատանքային արդյունավետ գործունեություն՝ խաղաղ պայմաններում ի նպաստ բնակչության առողջության պահպանման ու ամրապնդման:

ԱՆՎԱՆԱԿԱՆ ԿՐԹԱԹՈՇԱԿԱՌՈՒ ՇՈՒՇԱՆՆԱ ԱԹԱԶԱՆՅԱՆ

ԵՊԲՀ ընդհանուր բժշկության ֆակուլտետի 6-րդ կուրսի ուսանող Շուշաննա Աթաջանյանը «Գրիգոր Արեշյանի անվան» կրթաթոշակատու է: Դեռ մանուկ հասակից բժշկի այցելելիս մեծ հետաքրքրությամբ է հետևել նրանց աշխատանքին՝ ցանկանալով հետագայում իր ներդրումն ունենալ մարդկանց առողջացնելու գործում: Շուշաննան «Հերացի» ավագ դպրոցի շրջանավարտ է:

«Ուրախ եմ, որ հենց այս դպրոցում եմ սովորել, քանի որ այն ամենին, ինչին հասել եմ՝ մեծ ներդրում ունի «Հերացի» ավագ դպրոցը: Դեռ մանկուց ցանկացել եմ իմ փոքրիկ ներդրումն ունենալ բժշկագիտության մեջ, հայտնաբերել մարդկանց անհանգստացնող առողջական խնդիրները, լուծել դրանք և դրանով բարձրացնել նրանց կյանքի որակը: Բացի այդ՝ ինձ միշտ հետաքրքրել են մարդու օրգանիզմում կատարվող գործընթացները, դրանց մեխանիզմները և բնականոն աշխատանքի գործում բժշկության դերը», -ասում է անվանական կրթաթոշակատուն: Որպես հետագա նեղ մասնագիտություն՝ ուսման գերազանցիկը ընտրել է «Մանկաբարձություն-գինեկոլոգիան»:

«Տարբեր ցիկլային առարկաներ անցնելով՝ հասկանում ես, որ յուրաքանչյուրն էլ շատ հետաքրքիր է և կարևոր՝ առողջ հասարակություն ունենալու համար, սակայն, պրակտիկա անցնելով մանկաբարձ-գինեկոլոգիական բաժանմունքում, շատ սիրեցի և կարևորեցի այդ ոլորտի բժիշկների առօրյան և աշխատանքի նպատակը: Այն է՝ պահպանել կանանց առողջությունը և մեծ ներդրում ունենալ հայրենիքին արժանի զավակներ լույս աշխարհ բերելու գործում», -անկեղծանում է հերացիականը՝ նշելով, որ բժշկի մասնագիտությունը ամենաբարդ և ամենապատասխանատու մասնագիտություններից է, քանի որ նրան է վստահվում մարդու կյանքն ու առողջությունը:

Նրա խոսքով՝ բժիշկը պետք է օժտված լինի այնպիսի հատկանիշներով, ինչպիսիք են՝ նվիրվածությունը աշխատանքին, անընդհատ ինքնագարգանալու ձգտումը, պարտաճանաչությունը, համբերատարությունը և մարդասիրությունը:

Շատ կարևոր է նաև պատասխանատվության մեծ զգացումը և արագ կողմնորոշվելու ունակությունը:

Խոսելով անվանական կրթաթոշակատու լինելու և այդ ճանապարհին հանդիպած դժվարությունների մասին՝ Շուշաննա Աթաջանյանը ընդգծում է. «Ցանկացած գործով զբաղվելիս ձգտում եմ կատարելության, որքան հնարավոր է, իսկ դեպի կատարելություն տանող ճանապարհները երբեք էլ հեշտ չեն եղել: Ուստի բժշկագիտության մեջ զարգանալու համար ևս անհրաժեշտ է մեծ ջանասիրություն և ձգտում:

Ինչպես նաև շատ կարևոր է ճիշտ կազմակերպել առօրյան և կյանքում դնել առաջնահերթություններ: Գիտակցելով բժշկի մասնագիտության մեծ պատասխանատվությունը՝ պետք է անընդհատ ինքնակրթվել, զարգանալ և կատարելագործվել՝ արժանի լինելու բժշկի կոչմանը»:

Ամփոփելով խոսքը՝ բարձր առաջադիմություն ունեցող ապագա բժիշկն ասում է. «Քանի որ փոքր տարիքից եմ որոշել դառնալ բժիշկ, այլ մասնագիտություններ երբեք չեմ դիտարկել և փոքրուց ինձ միշտ պատկերացրել եմ որպես բժիշկ: Սակայն բազմակողմանի զարգացած լինելու համար անհրաժեշտ է նաև ունենալ սիրելի զբաղմունք և ուսումնասիրել այլ ոլորտներ»:

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎՈՒՄ ԹԻՇՎՈՂ ԲԺԻՇԿԸ

Անժելա Կարագևորգյանը ԵՊԲՀ մասնագիտական և շարունակական կրթության կենտրոն անեսթեզիոլոգիայի և ինտենսիվ թերապիայի ամբիոնի այս տարվա շրջանավարտ է: Կլինիկական օրդինատուրայում ուսումնառությունն ավարտել է սեպտեմբերի 19-ին ու ժամեր անց լուրերի միջոցով տեղեկացել ԼՂ-ում ստեղծված իրավիճակի մասին:

Չնայած այն հանգամանքին, որ վերջերս է ձեռք բերել նեղ մասնագիտացում, որպես բժիշկ հասցրել է թրծվել ինչպես 44-օրյա պատերազմում, այնպես էլ շաբաթներ առաջ Ադրբեջանի սանձազերծած ագրեսիայի և Ստեփանակերտի հարակից տարածքում պայթյունի հետևանքով ՀՀ ԱՆ համակարգմամբ տեղահանված վիրավորներին տեղափոխման, բժշկական որակյալ օգնություն տրամադրելու աշխատանքներում:

Անժելան կլինիկական օրդինատուրայում ուսումնառության սկզբից աշխատում է Երևանի շտապօգնության ծառայությունում:

Ինչպես 2020 թվականին, այնպես էլ հիմա՝ սեփական կամքով է ներգրավվել վիրավորների տարահանման աշխատանքներում: Կարճ ժամանակահատվածում երկու անգամ եղել է Ստեփանակերտում՝ սեպտեմբերի 24-ին և 26-ին:

«Ոչ որ անվտանգության ոչ մի երաշխիք չէր տալիս: Երկրորդ բուժառուն, որին շտապօգնության միջոցով տեղափոխել եմ՝ ծայրահեղ ծանր վիճակում էր: Չնայած դժվարություններին, անորոշությանը՝ որևէ պահի վախի զգացում չեմ ունեցել և նույնը կարող եմ գործընկերներին մասին ասել», - պատմում է ԵՊԲՀ շրջանավարտը՝ հավելելով, որ Արցախի իր կոլեգաները անգնահատելի անձնուրացություն են դրսևորել, և իր աչքով տեսածն ամենագլխավոր դասն է եղել այդ օրերի թոժուրոքում:

Պատերազմի ու բռնի տարահանման բովով որպես բուժաշխատող անցնելը նրա համար անշուշտ փորձառություն էր, պատասխանատվություն, որը կատարել է պատվով և մեծ համարձակությամբ:

Քանի որ Անժելան ավարտել է նպատակային կլինիկական օրդինատուրան՝ մասնագիտական գործունեությունը կշարունակի մարզում, զուգահեռ փորձաշրջան անցնելուց հետո ԵՊԲՀ ռեկտորի առաջարկով կաշխատի նաև «Միքայելյան» համալսարանական հիվանդանոցի վերակենդանացման և ինտենսիվ թերապիայի բաժանմունքում՝ շարունակելով մարդկանց օգնելու ու մասնագիտությանը նվիրվելու հաստատական որոշումը:

Պատահական չէ, որ որպես մասնագիտացում ընտրել է հենց անեսթեզիոլոգիան և ռեանիմատալոգիան, քանի որ այս մասնագետների պակասը հատկապես հանրապետության մարզերում մշտապես առկա է:

«ԱՐՎԵՍՏԸ ԿՐԹՈՒՄ Է ՄԻՐՏԸ»

«Ուսանողներին պետք է կրթել ոչ միայն գիտելիքով, պետք է կրթել նաև նրանց հուզաշխարհը, որը կրթելու միակ ուղին շփումն է արվեստի հետ», - այս համոզմանն է ԵՊԲՀ հասարակագիտական առարկաների ամբիոնի պրոֆեսոր, փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, UNESCO-ի բիոէթիկայի ամբիոնի հայաստանյան մասնաճյուղի վարիչ Սուսաննա Դավթյանը, որը բժշկական մայր բուհի ուսանողներին հաճախ է մշակութային տարբեր միջոցառումների մասնակիցը դարձնում:

Գրող, հրապարակախոս, երգիծաբան Հակոբ Պարոնյանի «Ատամաբայթն արևելյան» պիեսի հիման վրա Հենրիկ Մայյանի անվան թատրոնում բեմադրված «Ատամաբայթն...նորեն» ներկայացմանը Սուսաննա Դավթյանի գլխավորությամբ ներկա էին բժշկական համալսարանի ստոմատոլոգիական ֆակուլտետի ուսանողները:

«Տարիներ շարունակ բժշկական համալսարանի ուսանողներին ուղեկցում եմ թատրոն, հիմնականում կազմակերպում եմ այնպես, որ ներկայացման թեման առնչվի բիոէթիկայի հետ: Նախկինում նրանց տանում էի ամերիկացի դրամատուրգ Թենեսի Ուիլյամսի «Տրամվայի ցանկություն» ներկայացմանը, որտեղ հարկադրական հոսպիտալացման դրվագ կար, կամ իսպանացի բանաստեղծ և դրամատուրգ Ֆեդերիկո Գարսիա Լորկայի «Բեռնարդան և իր աղջիկները» ներկայացմանը, որտեղ էթիկական հարցեր էին շոշափվում: Այժմ ես ապագա ստոմատոլոգներին տանում եմ «Ատամաբայթն...նորեն» ներկայացումը դիտելու, որպեսզի հասկանան, թե ինչ է նշանակում լինել վատ բժիշկ, որը չի կարողանում տարբերել նույնիսկ առողջատամը հիվանդ ատամից, բայց մեծ կարծիք ունի ինքն իր մասին: Ես նաև պարտադրում եմ նայել «Պատչ Ադամս», «Ջուզեպպե Մոսկատի. բժշկող սեր» ֆիլմերը, որպեսզի տեսնեն լավ բժիշկների օրինակներ», - նշում է Սուսաննա Դավթյանը՝ ընդգծելով, որ այսպես ուսանողները և թեման են սահուն յուրացնում, և գեղագիտական դաստիարակություն ստանում:

Պրոֆեսորի խոսքով՝ բժիշկները պետք է նաև արվեստից զաղափար ունենան: «Ներկայացումից առաջ պատմում և ծանոթացնում եմ պիեսների հեղինակներին, օրինակ՝ Հակոբ Պարոնյան մեծ երգիծաբանին, որն այնքան գեղեցիկ է կարողանում վեր հանել հասարակության մեջ, ընտանիքում եղած թերությունները՝ ծիծաղի, թեթև հումորի, սատիրայի, սարկազմի միջոցով, բայց, միևնույն է, դրանց հետևում լացն է, ողբն է, և այն հարցը՝ ինչո՞ւ է այսպես: Այս պիեսը նաև հորդոր էր ուսանողներին, որ սերն է կարևորը ընտանիք ստեղծելու գործում», - շեշտում է Դավթյանը՝ ուրախությամբ նշելով, որ յուրաքանչյուր ներկայացումից հետո ուսանողները ոգևորվում են, միասին քննարկում և կիսվում են տպավորություններով, սովորում են նաև գեղագիտական կարծիք արտահայտել:

ՄԵՆՔ ԶԵՉ ՀՐԱԺԵՇՏ ԶԵՆՔ ՏԱԼԻՍ, ԱՅԼ ԱՍՈՒՄ ԵՆՔ ՄՆԱՔ ԲԱՐՈՎ, ԿՀԱՆԴԻՊԵՆՔ

Սիրված բառի բուն իմաստով, չկա մեկը, որ նրա դասախոսական մոտեցումներին, դիպուկ արված կատակներին անտարբեր արձագանքի, մեկը, որ դիտողությունից խոռվի:

Համալսարանական մեծ ընտանիքում տասնամյակներ շարունակ լինել սիրված և գնահատված բարդ գործ է, բայց իր ապրած ու աշխատած տարիների օրինակով Աշոտ Հակոբյանը վստահ է, որ մարդը պետք է լավ աշխատի, դրական հատկանիշներ կրի ու դրականը տարածը:

«Սիրո շնորհիվ ավելի շատ բանի կարող ես հասնել, ավելին ստեղծել», - ասում է փորձառու դասախոսը:

Աշոտ Հակոբյանը մասնագիտական ողջ կյանքը նվիրել է բժշկական համալսարանին և ֆիզիկական դաստիարակությանը: Իր կազմակերպչական գործառույթները, անելիքները նա պատրաստակամությամբ կրտսեր կոլեգաների է փոխանցել՝ ուրախությամբ ներկայացնելով իրեն փոխարինողին:

Հարագատ համալսարանից սեփական ցանկությամբ դուրս գալուց առաջ մեր խնդրանքով պատմեց անցած օրերի մասին:

Հուշերն արագ էին հաջորդում իրար, 1988 թվականի երկրաշարժից մինչև Արցախյան առաջին պատերազմ, հաշմանդամություն ձեռք բերած ուսանողներ, միայնության մեջ նրանց կորցրած առողջության համար տղամարդկային, անթաքույց արցունքներ...

Սպիտակի երկրաշարժի տարիներին նա մոտ մեկ շաբաթ մյուս դասախոսների հետ դեղերի, բժշկական պարագաների բաշխման, այլ անհրաժեշտ միջոցառումների կազմակերպման բուհի նախաձեռնած ակտիվ աշխատանքներում էր ներգրավված:

Տարիներ անց էլ ծիծաղ պարզևող դրվագները չի մոռանում, եթե անգամ մոռանում է, ապա արդեն վաղուց հասուն տարիքի նախկին ուսանողները համալսարանում, շրջանավարտները փողոցում, այլուր կմոտենան և կհիշեցնեն՝ ակնկալելով, որ դասախոսն իրենց չի մոռացել:

Խորհրդանշելով նախորդ դարի մարդկանց բնորոշ գաղափարություն, կոկիկություն և կրելով լավագույն մարդկային հատկանիշները՝ նա իր մասին խոսել, իրեն մեծարել չի սիրում:

ՀՈՐԴՈՐ ԱՊԱԳԱ ԲԺԻՇԿՆԵՐԻՆ

Ֆիզիկական դաստիարակության ամբիոնի դասախոս Հայկ Մինասյանը ինչպես ապագա բժիշկներին, այնպես էլ հանրությանը խորհուրդ է տալիս լրջորեն վերաբերվել ֆիզիկական դաստիարակությանը, վերաբերվել որպես սեփական առողջության պահպանման ամենաարդյունավետ միջոցի:

Նա 2016 թվականից ԵՊՀ-Հ ֆիզիկական դաստիարակության ամբիոնի աշխատակից է, 2005-2009թթ. սովորել է ֆիզիկական կուլտուրայի ինստիտուտի սպորտային խաղերի ֆակուլտետում, մասնագիտությունը՝ հանդբոլի մարզիչ-մանկավարժ: «Մագիստրատուրան ընտրել եմ ֆուտբոլը, քանի որ ես զբաղվել եմ ֆուտբոլով: Նաև ավարտել եմ Եվրասիական համալսարանի քոլեջի իրավաբանության ֆակուլտետը, սովորել եմ Երևանի Անանիա Շիրակացու ճեմարանում, բայց քանի որ սպորտն ինձ համար կյանք է՝ նախընտրեցի շարունակել այս գծով», - մանրամասնելով դասապրոցեսի, դասախոս-ուսանող հարաբերությունների մասին հարցերը՝ նշում է Հայկ Մինասյանը, ում խոսքով՝ դասաժամերն անցնում են շատ հագեցած. «Աշխատում եմ այնպես անել, որ ուսանողն իրեն զգա այնպես, ինչպես՝ ես: Իմ կարծիքով ստացվում է, քանի որ 8 տարվա աշխատանքային գործունեության ընթացքում դժգոհ ուսանողի չեմ հանդիպել, շատ լավ հաճախում են դասերին: Ամեն ինչ փոխադարձ է. երբ լավ ես վերաբերվում, փորձում ուսանողների մեջ սերմանել այն, որ պետք է հարգեն մեր

առարկան, եթե առարկան հարգեցին՝ քեզ էլ են հարգելու: Ինչպես ապագա բժիշկներին, այնպես էլ հանրությանը խորհուրդ եմ տալիս զբաղվել սպորտով, երբեք այն աչքաթող չանել, եթե բժիշկն առողջ չէ՝ նա չի կարող առողջություն պարգևել մյուսներին, եթե բժիշկը ֆիզիկապես կոփված չլինի՝ չի կարող 7-8 ժամ կանգնել վիրահատարանում»:

Դասախոսը ֆիզիկական դաստիարակության ամբիոնում կազմակերպվող միջոցառումների ակտիվ մասնակից է, մասնակցում է թե՛ որպես դասախոս, թե՛ որպես մրցակից:

TOPICS FOR INTERNATIONAL READERS

Статьи для
иноязычного
читателя

THE EXPERT GROUP IMPLEMENTING THE INTERNATIONAL ACCREDITATION IS ON A THREE-DAY VISIT TO YSMU

The educational program "MD Physician" of the Faculty of General Medicine of Yerevan State Medical University has been brought into compliance with the requirements enshrined by the World Federation for Medical Education (WFME).

The international accreditation process of the aforementioned educational program of the Medical University is being carried out by the National Centre for Educational Quality Enhancement (Georgia). The centre is the first quality enhancement agency in Europe, which received the recognition status from World Federation for Medical Education (WFME).

The official delegation comprised of leading European and Georgian experts arrived at the Medical University on a three-day working visit within the framework of the second stage of this continuous process.

Today the members of the delegation met with the management of the university – YSMU Rector Armen Muradyan, Vice-Rectors, Program Director, and the Dean of the Faculty of General Medicine.

In the coming days, the prominent international specialists, chaired by Professor Andy Gibbs, a leading European higher education reform expert from the United Kingdom; co-chaired by Professor Mihaly Boros, well-known expert from Hungary; also Georgian experts in higher medical education, Armenian student and employer experts as well, will hold meetings with the self-evaluation team, program managers, as well as academic staff, students, and graduates.

"It is a great honour to welcome you in the Medical University. First of all, I would like to thank you very much for the great work you have done with us. The Medical University was founded from the very faculty and the program we are meeting about today. For almost a century, this program has been useful to our people, providing invaluable help", YSMU Rector Armen Muradyan said, briefly presenting the medical university and the educational program which is at the core of today's discussion.

Referring to the University's successes over the past century, he informed the audience that around 8,000 graduates were engaged in professional activities in 40 countries of the world.

According to the Rector's assessment, the Faculty of General Medicine of the University, in the form of the educational program "MD Physician", is of great importance not only in the health sector, but also in the social sector, considering both the war situation and the coronavirus pandemic.

In particular, during the pandemic, the Medical University became the leader of the public health programs of our country in

the vaccination process.

The Medical University is also widely involved in the process of developing the health policy of the Republic. The Heads of almost all Departments of YSMU are also chief specialists and consultants of the RA Ministry of Health.

"I would like to emphasise that along with all this, the Medical University is absolutely not limited by the achieved successes and social initiatives," Armen Muradyan noted, adding that the university was an open system where future doctors from around 33 countries received medical education.

In recent years, the University has developed its own approaches to clinical activity by acquiring a large hospital. Expanding clinical experiences allows students, especially international students, to develop a clinical mindset and immerse themselves in a hospital environment.

In the century-old University, a special place is also given to the development of science, this is a priority direction. It was presented to the guests that in the last five years, 9 renowned scientists who won the Nobel Prize had joined the ranks of Honorary Doctors of YSMU, which causes excitement among students, while contributing to increasing the influence factor in international journals.

Today's panel discussion was chaired by Andy Gibbs, who expressed gratitude to the Armenian side for the hospitality and proper preparation. The British expert has been involved in the process of enhancing the quality of education for over 30 years and has experience working in 60 countries of the world.

The members of the international delegation managed to study the voluminous documents presented by the University regarding the educational program, and now they have the opportunity to get acquainted with the study process on the spot.

The guests introduced themselves to the Armenian colleagues, detailing their narrow specialisation and experience in the field of education.

YSMU Vice-Rectors also spoke about the areas coordinated by them, expressing hope that the recommendations and remarks of foreign colleagues would contribute to the improvement of the educational policy of Yerevan State Medical University named after Mkhitar Heratsi.

It should be noted that within the framework of the working visit, the expert group would examine the scientific and research theses of the students, will visit YSMU Departments, including University hospitals.

THE MEDICAL UNIVERSITY HAS REVIEWED BOTH THE ARCHITECTURE AND THE STRUCTURE OF THE EDUCATIONAL PROGRAM

The "MD Physician" educational program of "General Medicine" Faculty of YSMU complies with the requirements set forth by the World Federation of Medical Education (WFME).

According to **Konstantin Yenkovyan, Vice-Rector for Scientific Affairs, head of the "MD Physician" Educational Program of "General Medicine" Faculty**, the program is being changed not so much to meet the requirements of international accreditation, but because it is a requirement of today's medical education. "Regardless of the accreditation process, we should have done this. We have to change the educational program in accordance with today's challenges," the vice-rector notes.

What is fundamentally new, and what was the basis for the need for change?

Before the changes, according to Konstantin Yenkovyan, the program of the medical university was traditional, very similar to the German and post-Soviet models. "Except for American and British schools, many are more or less similar to the traditional educational program, but they have already started to make internal changes within the framework of that educational program in the last twenty years. And the main reason was the so-called integration. The shortcoming of our program was the low level of integration. In general, if we speak in the professional language of education, the educational program has different degrees of integration. Our educational program met the minimum level of integration. And what does integration mean? The subjects, both in the lower and upper years, should be more connected, so that the final goal is the result of a unified integration", explains the vice-rector. In order to solve the issue of integration, according to his information, the educational program is now taught in a modular way.

"The new educational program responds to 3 main features or characteristics:

It is a one-step program, i.e. it is continual
It is a helical program, that is, the student gathers

knowledge gradually in the form of a screw, and our program is double helical, it should resemble a DNA molecule.

It is an integrated program.

The whole meaning of our program is that we will not only get a building by constantly increasing our knowledge, stacking stone by stone, but also by smoothly climbing up, we will ensure the complementarity of the courses, the interconnection with each other", emphasizes Konstantin Yenkovyan.

In general, within 6 years, with the new program, the university prepares a specialist with the qualification of "Doctor" with the specialty of "Medical Work".

"Since 1999, the faculties of "MD Physician", "Pediatrics" and "Medical Prevention" were closed, and instead of them, the unified faculty of "General Medicine" was created. The purpose of this faculty was to train "generalists".

Now we want to bring that idea to life in terms of content. In other words, to prepare a doctor who has the minimum knowledge, skills and abilities that will allow him to delve into this or that narrow specialty. A student should be able to decide whether to continue his education by becoming a doctor in a narrow specialty, or a researcher, or even continue his education in another field. Another advantage of this educational program is that about ten credits are allocated to the research component.

In other words, within 6 years, the student must have research knowledge, abilities, and skills. And that is the reason that already in the second year, the "Fundamentals of Research" course becomes an integral part of this program at the basic level. We need our student to be academically educated, so that he can understand the physics textbook read anywhere, for example. In other words, he should develop such a way of thinking," the vice-rector for Scientific affairs notes, adding that these are the first steps of research-oriented education.

What does modular education mean?

Subjects will be called “courses” from now on, and several courses will be combined under one module. “Look, for example, the concepts of “biochemistry” subject and “surgery” subject will no longer exist. What we teach is called a “course” because through it we understand what a medical student needs in today’s education framework to have minimal knowledge.

Several courses that solve a relatively specific global problem are combined into one, called a “module”. Let me simplify, for example, in the first year they used to study anatomy: osteology, muscles, joints, skull, 4 separate sections. In the new program, we pass 2 separate modules in the first semester: “Musculoskeletal System 1 and 2”, which will end with 2 separate exams”, explains Konstantin Yenkovyan.

The student goes through the musculoskeletal system as follows: the course is called “Anatomy with Radiology”. “Radiology, which was only in the upper years, also descends to the lower years, that is, the anatomy class is passed at the same time as the radio diagnosis tools, the bone is not only explained, but also shown by radiodiagnosis.

In the case of the second module, Musculoskeletal System 2, the course “Anatomy in conjunction with radiology” is retained, but “Clinical Anatomy” is added to it. We are not going for disciplinary, separate, department-by-department education, but we are going for interdisciplinary education. This is expressed by the logical continuation of these courses, we are trying to ensure integration with this,” the vice-rector emphasizes.

One of the demands of the new educational program is the addition of optional subjects. “In general, high rank universities must provide quality basic academic education, and for this, auxiliary subjects are also needed, which will make academics complete. We should be able to provide optional courses. A student must do many things independently and have adequate time for it. The student should be not only an object, but also a subject.

Teaching should become student-centered, the student should be more involved in the educational process and turn from a passive listener into an active participant. This process should be ensured

step by step”, Konstantin Yenkovyan says. According to him, the teaching staff is very important in this process. “We work with first-year chairs every day, logical problems are constantly raised, we try to solve them with joint efforts,” says the vice-rector.

The evaluation system is also changing. if previously only the test system worked, now 20% of the evaluation process will be based on internal current work.

“Ultimately, our goal should not be to evaluate the student, but to give him knowledge so that he can then use that knowledge correctly. We have reviewed both the architecture and the structure of the entire educational program, making the program in line with the challenges of modern medical education”, – summarizes Konstantin Yenkovyan, Vice Rector for Scientific Affairs and Head of the “MD Physician” Educational Program of “General Medicine” Faculty of YSMU.

A SERIES OF NEUROTALK-2023 WORK MEETINGS

COBRAIN Scientific-Educational Center for Fundamental Brain Research of Yerevan State Medical University named after Mkhitar Heratsi hosted a series of Neurotalk-2023 work meetings called "Bridging Synapses, Connecting minds" to discuss various medical topics. The lectures were held both online and offline.

Welcoming the participants of the meeting, Vice-Rector for Science, Scientist-in-Chief of the COBRAIN Center and Project Coordinator Konstantin Yenkovyan reminded that specialists working at the Center are developing one of the hypotheses of possible mechanisms of therapeutic intervention in Alzheimer's disease.

Kirill Chaprov, a neurophysiologist, molecular biologist, educated in Russia and the Netherlands, was in Armenia not for the first time.

He specializes in modeling pathological conditions and human diseases on genetically modified animals.

"We are talking about Alzheimer's, Parkinson's disease," the specialist noted. During the discussion, he presented the relationship between such systems as the brain and bone marrow in case of Alzheimer's disease, as well as their involvement in a single pathological process.

"The COBRAIN Center is equipped with the latest technologies, has a huge potential for the development of advanced methods. This is a very good platform with a large and experienced team," Kirill Chaprov added.

The following days were rich in various high-class lectures conducted by distinguished professors both in online and offline formats.

All the reports were followed by questions which made the working meetings even more interesting and productive.

The final meeting of the event

The closing session of Neurotalks-2023 "Bridging, Synapses, Connecting Minds" event took place on October 2, in YSMU "COBRAIN" Scientific -Educational Center for Fundamental Brain Research.

The leading scientists of this field continued their discussions about contemporary topics in neuroscience. Those were the modeling of neurodegenerative diseases, stem cell therapy and the potential role of heavy water in case of neuropsychiatric diseases. The presentation of the reports was initiated in hybrid format.

Daniel Anthony, Professor of University of Oxford and Johannes de Munter, CEO of "Neuroplast" biotechnological company presented the stem cell therapy sessions tested on experimental animals in case of spinal cord damages. After the report, attendees were able to ask questions, which they were curious about.

The next report was presented by Anna Gorlova from Maastricht University. She talked about amyotrophic lateral sclerosis. The modeling of diseases on animals, pathophysiological cycles and questions regarding pharmacotherapy were discussed.

Tatyana Strekalova, a medical scientist at I.M. Sechenov First Moscow State Medical University and Maastricht University, who is engaged in experimental and behavioral neuropharmacology and who was not the first time at our University, talked about the role of hard water in the process of neuropsychiatric disorders and also about the results of epidemiological and preclinical studies in this field.

She is currently involved in the modeling of human neurological and neuromedical pathologies on animals, as well as in the discovery of new medicinal and other alternative approaches towards treatment of these diseases.

"Fortunately, for more than 20 years, I have had close contacts with my colleagues from Yerevan State Medical University. I think that the Medical University offers the best opportunities both in terms of experimentation and personnel. Cooperation with the University for me as a person who works both in the Netherlands and Germany, is very promising in every aspect, especially in the area of pre-clinical research," emphasized Tatiana Strekalova.

According to her, the cooperation with the Medical University is carried out specifically within the framework of studying the mechanism of Alzheimer's disease. "We provide transgenic mice that produce a protein called amyloid, which is responsible for the cause of Alzheimer's disease. Our employees are active both at Sechenov University in Moscow and Maastricht University in the Netherlands. So, we can talk about tripartite cooperation," Tatiana Strekalova mentioned, adding that further joint work with the University of Porto in Portugal is also being discussed.

The Vice-Rector for Science Konstantin Yenkovyan, reminded that for more than 10 years, they have been working on the connection between brain and bone marrow and its features at the "COBRAIN" Center of YSMU. "Thanks to the research of the valuable transgenic animal models provided to us, we have already recorded clear correlations and will soon have exact results," the Vice-Rector informed, stressing on the point that at the moment the cooperation of the Medical University in the scientific field is underway with several leading universities within the framework of the project.

The Neurotalks-2023 "Bridging Synapses, Connecting Minds" event is held within the framework of the "PhytoAPP" project of the EU Marie Skłodowska-Curie Action RISE grant project and the "Brain Visualization Laboratory" grant project implemented in frames of the "Additional Financing for the Education Improvement Program" loan program implemented in cooperation with the World Bank

INTERNATIONAL MEDICAL CONGRESS

A joint international medical conference of the National Consulate of the Republic of Armenia in Fresno and Yerevan State Medical University after Mkhitar Heratsi has recently started, under the motto "Starving for Perfection", which brought together representatives of various fields of medicine in "Mikayelyan" University Hospital.

"In these difficult days for our country, I consider it extremely important to hold such events, which show that we will not ever stop, our development will continue, we will move forward in the name of our independent republic and our future. Indeed, these days we are facing a threat for survival, we are threatened with destruction, but we will stand, we will straighten our backs and develop the Republic of Armenia," Professor Gevorg Tamamyan, Head of the Department of Pediatric Oncology and Hematology, and Head of the Center for Pediatric Oncology and Blood Disorders of Armenia mentioned, delivering the message of YSMU Rector Armen Muradyan.

The organizers urged to be doubly attentive and tried to get the most out of the lectures of the guests who are professionals in their fields.

According to G.Tamamyan, Rector Muradyan expresses special gratitude to his long-time friend, Honorary Consul of the Republic of Armenia in Fresno, Perch Abgaryan, for organizing the event.

Words of gratitude were also conveyed to all participants of the event who, regardless of difficulties, did not cancel their visit and came to our country to share their experience, knowledge and abilities.

Ara Ghazaryan, Vice-Rector for Development and Marketing, also welcomed the participants of the event, wishing them fruitful work, stressing that the doors of the "Mikayelyan" University Hospital are always open for such conferences.

The greetings of Kristina Kvien, the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the United States to Armenia, were addressed to the participants of the forum by Chip Laitinen, Deputy Chief of Mission at the Embassy of US in Armenia.

The delegation of Armenian doctors of the USA visited Armenia for the 11th time, but this year the international medical congress was organized for the first time

"Our goal is to strengthen ties between the Motherland and the Diaspora, in particular, in the medical and military-medical spheres. We are here to confirm that you are not alone. All the doctors who arrived here visit hospitals every day, in addition to the participation in the conference, to meet with their colleagues," Perch Abgaryan added.

The congress was attended by world-renowned experts from leading universities and clinics in the USA, Israel and Jordan.

Chief of the YSMU Quality Assessment and Assurance Center Aram Hayrapetyan presented a report on "Current Challenges of Training the Next Generation of Doctors in Armenia". According to him, 97% of the Medical University students continue their studies in clinical residency. Touching upon the level of involvement in the labor market, the specialist stressed that in 1-3 years after graduation, 75-80% of students start their working experience.

Speaking about internal and external quality assurance processes, the specialist said that the university is at the stage of international program accreditation by the World Federation for Medical Education. According to Aram Hayrapetyan, first-year students are already studying according to an educational program that meets international standards.

The international medical conference "Starving for Perfection" was summed up by the Symposium of Nurses at the "Mikayelyan" University Hospital (Nursing Symposium in cooperation with the Union of Nurses of Armenia). More than 250 nurses took part in the event.

Speaking about the higher education of nurses, Geghanush Stepanyan, Chief Nurse of the "Mikayelyan" Institute of Surgery of YSMU, President of the Nursing Union in Armenia, President of the Nursing Board of the Ministry of Health, noted that in the near future the possibility of establishing a nursing faculty would be discussed with the board of YSMU, emphasizing the importance of continuous training of nursing specialists, active participation in various conferences, interest and desire to gain new knowledge, sharing of experience, as well as interaction with foreign colleagues.

The guests noted that they were ready to assist in the implementation of reforms in the nursing process and the constant sharing of their experience.

It should be noted that during the four-day event, the speakers also discussed other issues related to disaster medicine and its challenges, progress in breast cancer treatment, effective methods of treating pancreatic cancer, prostate cancer treatment and challenges, care for cancer patients, indirect consequences of the COVID-19 pandemic in the field of children's healthcare, management of infectious diseases and crises caused by them, achievements in the field of treatment of eye diseases, the latest technologies applied in the field of healthcare.

EFFICIENT INTERNATIONAL COOPERATION

Yerevan State Medical University named after Mkhitar Heratsi hosted the delegation of Sweden's Jönköping region.

The delegation included Rachel de Basso, President of Jönköping region; Goran Henriks, Visiting Professor of YSMU, senior strategic advisor of the same district, famous health organizer; Simon Rundquist, Head of the Pediatric Department of "Ryhov" Hospital, Maria Eklund, Head of the Pediatric Department of Jönköping hospital.

By welcoming the guests, Yervand Sahakyan, Vice-Rector for External Affairs and International Relations, expressed his gratitude for visiting Armenia during a difficult period for our country. "We appreciate the fact that Armenia has friends in European countries. Our cooperation has a long history, and we are always ready to deepen our relations," the Vice-Rector emphasized, reminding that the Jönköping region provided support to Armenia back in 1988, after the devastating earthquake.

Yervand Sahakyan presented to the Swedish colleagues the history of the establishment of the Medical University, the activities in the faculties and hospitals, adding: "Currently, 1/3 of our students studying at the University are foreigners from 33 countries of the world, and the number of foreign students in our University tends to increase. This is due to the fact that we not only provide high quality of education, but also make people feel safe and secure in our country. There is no national, racial, religious or any other discrimination here."

Regarding the postgraduate education and emphasizing the exchange programs of professors and students, Yervand Sahakyan said that YSMU graduates were working in 40 countries of the world.

Rachel de Basso, President of Jönköping district, while being extremely impressed by the success of Armenian specialists, highlighted the importance of Armenian-Swedish cooperation in the academic field, stating: "We are happy to be here in Armenia, and with the resigning of the memorandum, the cooperation will deepen even more. I am sure, that we can learn from each other."

At the end of the meeting, a Memorandum of Cooperation was resigned between Yerevan State Medical University named after Mkhitar Heratsi and Jönköping region, which would give a new breath to the mutually beneficial cooperation of Armenian and Swedish specialists in the field of medicine.

THE SAFEMED+ PROJECT MEETING IN ITALY

Within the framework of the SAFEMED+ project of the European Union, the summit of the ERASMUS+ program was held in the Italian city of Catania. The meeting was attended by the representatives of numerous universities from different European countries.

The specialists of Yerevan State Medical University named after Mkhitar Heratsi - Maritsa Efremidu, Assistant of the Department of Internal Diseases (Rheumatology), Rheumatologist of the Rheumatology Service, and Davit Arazyan, the lecturer of the 3rd Department of Surgery, also took part in the event.

The members of the Armenian delegation were welcomed by Francesco Priolo, the Rector of the University of Catania; Pietro Castellino, the Head of the Medical School; and Maria Angela Sortino and Alessandro Capellani, the Heads of the Departments of Biomedical and Biotechnological Sciences, General Surgery and Medical-Surgical Specialties.

The participants of the three-day initiative visited the University Hospital "Rodolico-San Marco" in Catania.

It should be noted that within the framework of the SAFEMED+ project, the external partners of the Medical University are the Tbilisi Medical Academy, the Tbilisi State Medical University (Georgia), the University of Santiago de Compostela (Spain), the University of Catania (Italy), the University of Vilnius (Lithuania), the Higher State Educational Institution of Ukraine Bukovina State Medical University (Ukraine), Ternopil National Medical University of Ivan Horbachevsky of Ministry of Health of Ukraine.

The SAFEMED+ project is implemented within the framework of the ERASMUS+ program and is funded by the European Commission.

The aim of the project is to improve the quality of medical education in Armenia, Georgia and Ukraine by implementing a skills-based program reform of medical education, including the implementation of OSCE-Objective Structural Clinical Exams, as well as to replenish the medical simulation equipment of educational simulation centers of universities.

The project is coordinated by the Tbilisi Medical Academy, and European partners provide a consistent approach based on broad management experience and help standardize procedures, tools and skills.

The implementation of the SAFEMED+ project is one of the most important factors in the process of internationalization of the university.

